This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

~~158853~~

DOMINUS ILLUMINATIO MEA

Taylor Institution.

Vet. PG1555.N1.K1.1823 (3)

НАРОДНЕ СРПСКЕ
ПЈЕСМЕ,

СКУПИО И И НА СВИЈЕТ ИЗДАО

ВУК СТЕФ. КАРАЏИЋ,

(Јадранин из Тршића, а од старине Дробњак из Петнице,)

Санктпетербургскога вољнога општества љубитеља Руске словесности, и Краковскога ученога друштва член кореспондент.

КЊИГА ТРЕЋА,

у којој су пјесме јуначке позније.

У ЛИПИСЦИ,

у штампарији Брејткопфа и Ертла.

1823.

THE TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY
10 MAY 1934
OF OXFORD
LIBRARY OF

СВИЈЕТЛОМЕ И ЧЕСТИТОМЕ

КНЕЗУ ОД СРБИЈЕ

ГОСПОДАРУ

МИЛОШУ ОБРЕНОВИЋУ.

Свијетли и честити Кнеже,

милостиви Господару!

Не само што сте ВИ поред остали ВАШИ многотрудни послова мени милостиво помагали у скупљању ови пјесама, него сте ме још и у стање поставили, да и на свијет издам. Той милостивом благонаклоношћу к мени и к народним пјесмама нашим дали сте ми слободу, да ову трећу књигу посветим ВАШЕМУ славном имену, и тако да ову народну књигу украсим именом, које ће се у потомства међу свима нашим старим и новим јунацима сијати као звијезда даница међу осталим звијез-

дама. За мене ће бити особита срећа, ако ВИ књигу ову примите с онаком радости, с каком сте помагали, да се она састави и на свијет изда, и с каком ВАМ је посвећује

У Липисци на Илији дан 1823.

ВАШ

препокорни слуга

Вук Стеф. Караџић.

ПЈЕСМЕ ЈУНАЧКЕ

ПОЗНИЈЕ.

1.

Женидба Максима Црнојевића.

Подиже се Црнојевић Иво,
Те отиде преко мора сиња,
И понесе три товара блага,
Да он проси лијепу ђевојку
За Максима за сина својега
Милу шћерцу дужда од Млетака.
Иво проси, дужде се поноси;
Но се Иво оканити не ће,
Снау проси три пуне године,
Снау проси, а просипље благо.
Ја кад Иван благо поарчио,
Латини му дадоше ђевојку,
Ђевојачки прстен прифатише.
Пријатељи свадбу уставаше:
Свадбу кажу у години првој,
Док отиде здраво до Жабљака,
И роди му вино и шеница,
И сакупи иљаду сватова.
Ја кад тако свадбу уредише,

Земан дође, те ти дому пође,
А прати га нови пријатељу,
Пријатељу дужде од Млетака,
И прате га два дуждева сина,
И прати га стотина Латина.
Но иштети Иван на пооду:
Иде мудро, проговори лудо:
Рече дужду нову пријатељу:
„Пријатељу, дужде од Млетака!
„Чекај мене с иљаду сватова,
„Од иљаде мање бити не ће,
„Чини ми се, оће бити више;
„Кад пријеђем море у то поље,
„Ти истури иљаду Латина,
„Нек ми срету у пољу сватове:
„Не ће бити љепшега јунака
„У мојије иљаду сватова,
„Ни у твоји иљаду Латина,
„Од Максима од мојега сина,
„Сина мога, мила зета твога.“
А то слуша дужде од Млетака,
Два сокола, два дуждева сина,
И слушаше стотина Латина.
Мило било дужду од Млетака,
Руке шири, те г' у лице љуби:
„Фала, пријо, на бесједи такој!
„Кад ја стеко мила зета свога,

„Ком љепоше у иљади нема,
„Вољећу га него око једно,
„Вољећу га нег' једнога сина;
„Ја ћу њему даре приправљати,
„Приправљати коње и соколе,
„И ковати чекркли челенке,
„И резати коласте аздије,
„Нека носи, нека се поноси;
„Ако л' тако што не буде, пријо,
„Оћеш доћи, ал ћеш грдно проћи."
Отале ми Ива испратише,
И на море воду натурише,
Из ђемија њега истурише,
Оде Иван здраво и весело.
Ја кад био под бијели Жабљак,
Виђе Иван своје б'јеле дворе:
Бијели се у висину кула,
На ћошета сиђани чардаци,
А сјају му срчали пенџери,
Виђе Иван, па се ужелио,
Ждрала коња фати бакрачлијом,
А притегну ђемом од челика,
Но му ждрале ситно подиграва.
Нитко први њега не угледа,
Угледа га вијерна љубовца
С биле куле на срчали пенџер;
Како виђе, позна господара

И под њиме од мегдана ждрала,
Па потрча низ високу кулу,
Па потрча, а из грла викну,
Викну слуге, набрекну слушкиње:
„А ви, слуге! пољу поитајте,
„Те сретните пољем господара; —
„Бре, слушкиње! бришите авлије; —
„А ће си ми, дијете Максиме!
„Ну поитај пред капију нашу,
„Ето, сине, мила баба твога,
„Баба твога, господара мога,
„Јаше коња сјетно и весело,
„Чини ми се, снау ј' испросио.“
Но Ивану слуге поитале,
Те у пољу сретош' господара,
А Ивану љуба потрчала,
Цјелива га у скут и у руку,
Отпаса му свијетло оруже,
Па оруже грли у наруче,
У наручу носи на чардаке;
Вјерне слуге коње прифатише;
Ал ето ти дијете Максима,
Сребрн столак носи у наруче,
У сто сједе Црнојевић Иво,
Да с' одмори, да му чизме скину.
Како сједе у сребрна стола,
Очи му се одма отимаше,

Те Максима погледује сина.
Та да видиш јада изненада!
Давно Иван дворе оставио
Просит' снау три године дана,
Иза њега болест ударила
У Жабљака у постојбину му,
Мучна болест, оне красте веље,
На Максима красте напануле,
Те му б'јело лице нагрдиле,
Бијело му лице нашарале,
Иза краста лице поцрњело,
Поцрњело и одрпавило;
Кунем ти се, како тамо кажу,
Грднијега у иљади нема
Од Максима сина Иванова.
Паде на ум Црнојевић Иву,
Ја какву је ријеч оставио
Код његова нова пријатеља,
Да одведе иљаду јунака,
Да љепшега од Максима нема,
Јутрос, брате! нема грднијега.
Те се Иво био раскарио:
Мрке брке ниско објесио,
Мрки брци пали на рамена,
У образ се љуто намрдио,
Ни с ким Иво ријеч не бесједи,
Веће гледа у земљицу црну

Колико се јунак раздертио
Виђе љуба, па се досјетила,
Подви скуте и подви рукаве,
Цјелива му руку и кољено:
„Господару! ја се молим тебе,
„Што с' у образ сјетно невесело?
„Ал нијеси снау испросио?
„Ал ти није по ћуди ђевојка?
„Али жалиш три товара блага?"
Ал је Иво љубиц бесједио:
„Ну одаље! да те Бог убије!
„Ја сам нама снау испросио;
„А по ћуди Латинка ђевојка,
„Што је земље на четири стране
„Љепоте јој у сву земљу нема,
„Онакога ока у ђевојке,
„Нит' онаког стаса ни образа:
„Ко ј' видио вилу на планини,
„Ни вила јој белћи друга није;
„Ја не жалим три товара блага,
„У Жабљаку пуна кула блага,
„На благу се ни познало није;
„Но сам дужду ријеч оставио,
Да доведем иљаду сватова,
„Да љепшега од Максима нема;
„Јутрос, љубо, нема грднијега;
„Ја се бојим кавге преко мора,

„Кад Максима сагледају мога.“
Но да видиш једне женске стране,
Како грдно рече господару:
„Господаре, да од Бога нађеш!
„Куд ше сила сломи преко мора
„На далеко четрЂест конака,
„Преко мора, да не видиш дома!
„Ни без јада доведеш ђевојку!
„А код швоје земље државине,
„Земље швоје Бара и Улћина *),
„Црне горе и Бјелопавлића,
„Ломна Куча и Брашоножића,
„И лијепе варош Подгорице,
„И Жабљака швоје постојбине,
„И Жабљака, и око Жабљака;
„Да ожениш јединога сина,
„И да нађеш за сина ђевојку,
„Проћу себе славна пријашеља;
„Но ше сила сломи преко мора.“
Кад шо зачу Црнојевић Иво,

---

*) Овђе ђекоји и овако пјевају:

„Мало л' ши је наше горе Црне?
„Мало л' ши је Скадра на Бојани?
„Мало л' ши је равна Миридиша
„Испод Скадра покрај мора сиња?
„Мало л' ши је седам наши Брда,
„Седам Брда, седам војевода?“ —

Плану Иво, како огањ живи:
„Ни сам био, ни сам је просио;
„Ко ми дође, да ми је честиша,
„Живу ћу му очи извадиши.“
Абер оде од усша до усша,
То зачуше мали и велики,
И зачула сва господа Српска,
Те о шоме нишко не бесједи.
Тако сшаде од године једне,
Од године за девеш пуније,
Не помиње нишко за ђевојку;
У десешој мезил књига сшиже
Од његова нова пријашеља,
Пријашеља дужда од Млешака,
Нов је био, пак је посшарио,
Давно ј’ било шо девеш година!
Књига Иву на кољено паде,
Ал му књига доста грдно каже:
„Пријашељу, Црнојевић Иво!
„Кад забраниш у пољу ливаду,
„Јал је коси, ја другоме даји,
„Да не бију слане ни шњегови
„По ливади цвијеш расцавшио;
„Кад запросиш лијепу ђевојку,
„Јал је води, јали је не проси:
„Ти ми проси милу шћеру моју,
„Ти је проси, и ја ши је дадо,

„И ми онда свадбу устовасмо,
„И ти каза до прве године,
„Док ти роди вино и петеница,
„И сакупиш иљаду сватова;
„Ево прође и девет година,
„Ништи има тебе, ни сватова.
„Брже пиши лист књиге бијеле,
„Прати књигу милој шћери мојој,
„Шћери мојој, а тој снаси твојој,
„Да се твоја снаа преудаје,
„Да ми слику тражи према себе,
„А ти рђу тражи према тебе.“
Ја кад виђе Црнојевић Иво,
Књигу учи, а љуто се мучи.
Код њега се нитко не придеси,
Не придеси мудрога јунака,
Ком би своје дерте исказао,
Но од дерта погледује љубу:
„Љубо моја! ну ме сјетуј саде,
„Ал ћу снаси књигу оправити,
„Да се наша снаа преудаје;
„Ал ћу слати, али слати не ћу?“
Женска страна мудро проговара:
„Господару, Црнојевић Иво!
„Ког су љубе досле сјетовале,
„Кога досле, кога ли ћ’ од селе,
„С дугом косом, а памећу кратком?

„Ал ти оћу ријеч проговорит':
„Од Бога је велика гријота,
„А од људи зазор и срамота,
„Ђевојачку срећу затомити
„И у њену роду узаптити.
„Послушај ме, драги господаре!
„Од шта си се данас препануо?
„Ако су га красте иштетиле,
„Ако бидну главни пријатељи,
„За што ријеч проговорит' не ће:
„Свак се боји муке и невоље.
„Господару! још бесједим тебе:
„Ако с' кавге преко мора бојиш,
„Имаш данас пуну кулу блага,
„У подруме трољетнога вина,
„У амбаре бијеле вшенице;
„Имаш на што свате покупити,
„Рекао си иљаду сватова,
„Данас купи и иљаде двије,
„По избору коње и јунаке,
„Ја кад виде тамо у Латина,
„Прегледају силу и сватове,
„Да је Максим слијепо дијете,
„Не смију ти кавгу заметнути.
„Купи свате, те води ђевојку,
„Господаре! више не премишљај."
Гроотом се Иван насмијао,

Књигу пише, даде ташарину,
Те је праши дужду од Млешака:
„Пријашељу, дужде од Млешака!
„Ну ослушкуј и ноћи и дневи,
„Запалићу на граду шопове,
„Запалићу шридесеш шопова,
„Па запалиш' Крња и Зеленка,
„Цека оде јека под облаке;
„Пријашељу! часа не почаси,
„Но ми праши низ море ђемије,
„Да ми срашеш на мору свашове.“
А кад Иво књигу оправио,
Он призивље к себе јазицију,
Па доваши један шабак књиге,
Искидаше књигу на комаше,
Па пусшише по књизи јазију,
Те позивље кићене свашове.
Прву књигу Иван оправио,
Праши књигу Бару и Улћину
На Милоша Обренбеговића:
„О Милошу Обренбеговићу!
„Позивљем ше у моје свашове,
„Сшари сваше да си пред свашове;
„Но ми немој инокосан поћи,
„Купи сваша шшогођ можеш веће,
„Нек се знаду сваши сшаросвашски.“
Другу Иван књигу оправио

Покрај мора ломној гори Црној,
На сестрића, Јован Капетана:
„Бре, сестрићу, Јован Капетане!
„Виђи књигу, часа не почаси,
„Позивље те ујак у сватове,
„Да си ђевер уз танку Латинку
„Ти сестрићу Јован Капетане;
„Но ми немој инокосан поћи,
„Купи свате ломну гору Црну,
„Гору Црну и Бјелопавлиће,
„Нека биде барем пет стотина,
„Пет стотина ђеверскије савата,
„Нек је фала и мене и тебе.
„Кад сакупиш кићене сватове,
„Ти, сестрићу, да си под Жабљака,
„Под Жабљака у поље широко.“
Трећу Иван ситну књигу пише
Ломну Кучу и Братоножићу,
На војводу Ликовић Илију:
„О Илија, Брдској земљи главо!
„Виђи књигу, не почаси часа,
„Ти војводо да си у сватове
„Под Жабљака у широко поље,
„Но, војводо, не пођ' инокосан,
„Поведи ми листом Брђанију.“
А четврту књигу оправио,
Прати књигу у Дрекаловиће,

На Милића Шеремешовића:
„Бре, Милићу Шеремешовићу!
„Купи сваше све Дрекаловиће,
„Викни ђецу све Васојевиће,
„Крени ђецу до зелена Лима;
„Шшо је веће, шо је боље за ше.“
Пешу Иван књигу оправио,
Праши књигу варош' Подгорици,
Подгорици буцун породици,
На рођака главнога јунака,
На сокола Кујунџијића Ђура:
„Ти соколе, Ђуро Кујунџијићу!
„Виђи књигу, не почаси часа,
„Но ши купи кићене свашове,
„Купи браћу све Подгоричане,
„Па ођени коње и јунаке:
„Удри коњма седла османлије,
„И злаћене раше до копиша,
„А на прси сјајна силембеша,
„Нек с' јуначки коњи окићени;
„На јунаке дибу и кадифу
„И црвену чоу сајалију,
„Што од воде чоа црвенија,
„А од сунца чоа руменија,
„А на главе калпак и челенке,
„На јунаке меневиш доламе,
„А на ноге ковче и чакшире;

„Нек су наша ђеца окићена,
„Нек су наша ђеца ођевена
„Са онијем руом господскијем,
„Да сватове моје зачините,
„Да љепоте ни тог руа нема,
„Да им нема лица ни облика
„У сву Српску земљу и Латинску:
„Латини се оће зачудити
„А ономе Српском одијелу,
„У Латина свашта на свијету,
„Они могу сребро поковати,
„Поковати и сребро и злато,
„Сајалију чоу порезати;
„Не могу се довити Латини
„Господскоме на образу лицу,
„И господском оку јуначкоме,
„Што су ђеца ти Подгоричани.“
Пету књигу Ђуру оправио,
И по књигам' позвао сватове,
А Жабљака и без књиге зовну,
И Жабљака и око Жабљака.
Ја да можеш оком погледати
И ушима јеку послушати,
Кад се ситне књиге растурише
Од тог мора до зелена Лима,
Те пођоше Српске поглавице
И војводе, што су за сватове,

И делије све главни јунаци!
Кад виђеше старци и тежаци,
Потурише рала и волове,
Све се на јад сломи у сватове
У широко поље под Жабљака;
А чобани стада оставише,
Девет стада оста на једноме,
Све се сломи у широко поље
Господару јутрос на весеље.
Од Жабљака до воде Цетиње
Све широко поље притиснуше:
Коњ до коња, јунак до јунака,
Бојна копља како чарна гора,
А барјаци како и облаци,
Разапе се чадор до чадора,
Под чадоре красне поглавице.
Дан данише пак и заноћише;
Но да видиш јутру на уранку
Прије данка и јаснога сунца
Подранила једна поглавица,
Што је једној земљи старјешина,
По имену Јован Капетане,
Што бијаше ђевер уз ђевојку,
Подранио, поље оставио,
И у поље кићене сватове,
А дошао граду на бедене,
Нико њиме није полазио,

С господаром цигле двије слуге,
Двије слуге иду назорице,
А господар шњима не бесједи,
Но је чело грдно намрдио,
А пониско брке објесио,
Мрки брци пали на рамена;
Он ми шеца граду по бедену,
Прегледује на граду шопове,
Прегледује своју господшину,
Прегледује, браше, царевину,
Највише се очи опшимау
На кићене у пољу свашове:
Није шала, није шуркулија,
Од Жабљака до Цешиње воде
Ударен је чадор до чадора,
Коњ до коња, јунак до јунака,
Бојна копља како гора чарна,
А барјаци како и облаци.
Тако Јован бјеше уранио,
Те он шеша граду по бедену,
А виђе га Црнојевић Иво,
Па Ивану врло мучно било,
На јушру му назва добро јушро:
„Добро јушро, Јован Капешане!
„Што с', сесшрићу, јушрос уранио?
„Што с' у пољу чадор осшавио,
„И у пољу кићене свашове?

„Што ли си се, сине, намрдио?
„У образ си сјетно невесело,
„Каж' ујаку јутрос на уранку?“
Проговара Јован Капетане:
„Пођи ме се, мој ујаче Иво!
„Коју би ти ријеч бесједио,
„Ти ми ријеч послушати не ћеш:
„А кад би ме, ујо, послушао,
„Да отвориш те подруме твоје,
„Да даш доста издобила вина,
„Да напојиш у пољу сватове,
„Па да пустиш те шире телале,
„Нек телали кроз сватове викну,
„Нек сватови сваки дому иде.
„Ну растури то весеље твоје,
„Мој ујаче, Црнојевић Иво!
„Е смо нашу земљу опустили,
„Сломила се земља у сватове,
„Оста земља пуста на крајини,
„Земља наша страшна од Турака,
„Од Турака преко воде сиње.
„Мој ујаче, Црнојевић Иво!
„И прије су вођене ђевојке,
„И прије су момци ожењени,
„И прије су весеља бивала
„У својој земљи, у својој краљевини;
„Твога јада ниђе није било,

„Да подигнеш земљу у сватове!
„А далеко кости занијети
„Браћи нашој преко мора сиња,
„Преко мора четрђест конака,
„Ђе нам тамо своје вјере нема,
„Нит' имамо красна пријатеља,
„Но је нама белћи земља једна,
„Па кад виде преко мора сиња,
„Каде виде све Српске јунаке,
„Ја се бојим кавге међу браћом,
„Може јада бити на весељу.
„Мој ујаче, Црнојевић Иво!
„Да ја тебе једне јаде кажем!
„Синоћ пољу лего под чадором,
„Допадоше двије моје слуге,
„На перо ме ћурком покриваше
„И господско лице завијаше;
„Очи склопи, грдан санак виђе,
„Грдан санак, да га Бог убије!
„Ђе у сану гледам на небеса,
„На небу се, ујо, наоблачи,
„Па се облак небом окреташе,
„Облак дође баш више Жабљака,
„Више твога поносита града,
„Од облака пукоше громови,
„Гром удари тебе у Жабљака,
„Ваш у твоју красну краљевину,

„У дворове твоју постојбину;
„Жабљака ти огањ оборио
„И најдоњи камен растурио;
„Што бијаше један ћошак бијел,
„Ћошак паде на Максима твога,
„Под ћошком му ништа не бијаше,
„Из под ћошка здраво изишао. —
„Мој ујаче, Црнојевић Иво!
„Не смијем ти санак исказати,
„Тек ако је сану вјеровати,
„Вјеровати сану и биљези,
„Ја ти, ујо, оћу погинути,
„Погинути, у твоје сватове,
„Јал погинут', јали рана допаст'.
„Мој ујаче, да од Бога нађеш!
„Ако мене штогођ биде тамо,
„Каква мука у весељу твоме,
„Јал погинем, јал допаднем рана,
„Чекај, ујо, онда јаде грдне;
„Ел ја водим ђеце под барјаке
„Породице љута Црногорца,
„Под барјаке ђеце пет стотина:
„Ђе јаокнем, сви ће јаокнути,
„Ђе погинем, сви ће погинути.
„Но ти с' молим јутрос на подранку,
„Молим ти се, а љубим ти руку,
„Да растуриш у пољу сватове,

„Нек сватови сваки дому иде.
„Пођ' с' ђевојке, да је Бог убије!“
Кад то чуо Црнојевић Иво,
Плану Иво како огањ живи,
Те он кара сестрића Јована,
Њега кара и љуто га куне:
„Зао санак, сестрићу Јоване!
„Бог годио и Бог догодио,
„На тебе се таки санак збио!
„Кад га виђе, рашта оповиђе,
„Оповиђе јутрос на подранку,
„Кад сватови мисле да полазе? —
„Мој сестрићу, Јован Капетане!
„Сан је лажа, а Бог је истина;
„Ружно си се главом наслонио,
„А мучно си нешто помислио. —
„Знаш, сестрићу, не знали те људи!
„Доста ми је и муке и руге:
„Насмија се сва господа наша,
„А шапатом збори сиротиња,
„Ђе ми сједи снаа испрошена
„И код баба и код старе мајке,
„А ђе сједи за девет година?
„Знаш, сестрићу, не знали те људи!
„Да ћу тамо јунак погинути,
„Не ћу моју снау оставити
„Ни весеље јутрос растурити.

„Но како си мене старјешина,
„И пошао ђевер уз ђевојку,
„Ну набрекни на камену граду,
„Ну набрекни, призови тобџије,
„Нека топе пуне и напуне,
„Нек напуне тридесет топова;
„Па призови старца Недијељка,
„Што му б’јела прошла појас брада,
„Који чува топе баљемезе,
„Чува топе Крња и Зеленка,
„А којије у свој земљи није
„У влашкије седам краљевина,
„У Турскога Отмановић цара;
„Ну призови старца Недијељка,
„Нека топе пуни на препуни,
„Нека цріда праа и олова,
„Нек подигне небу под облаке,
„Нека пукну стари баљемези;
„Абер подај пољу у сватове,
„Нек се наша браћа ослободе,
„Нек одмакну коње од обале
„Од студене од воде Цетиње,
„Е се могу коњи покидати,
„У Цетињу воду поскакати,
„Браћу нашу кићене сватове
„Из убаа ватити грозница:
„Ну објави и свој браћи кажи,

„Ђе ће пући тридесет топова,
„Оће пући Крњо и Зеленко.
„Па закажи, мој мили сестрићу!
„Нек чауши у то поље викну,
„Нека крену из поља сватове,
„Ево ћемо преко мора сиња.“
Послуша га Јован Капетане,
Те привикну на граду тобџије,
И призива стара Недијељка,
Напунише тридесет топова,
Напунише Крња и Зеленка,
Напунише, па и препунише,
Придадоше праа и олова,
Дигоше и небу под облаке,
Па им живи огањ придадоше.
Да се можеш, брате, придесити,
И ушима јеку послушати,
И очима сеир погледати,
Ја кад пуче тридесет топова,
Па кад пуче Крњо и Зеленко,
Поље тутњи, а планина јечи,
Цетиња се вода успљускује,
Попадаше коњи на кољена,
А јунаци млоги потрбушке:
Није шала на граду топови!
Није шала Крњо и Зеленко!
Чауш викну, кудну далбулана,

Кренуше се из поља сватови,
Отидоше и здраво и мирно.
Како који конак у напредак,
Све гаирет бољи међу браћом.
Преодише поља и планине,
Спустише се у приморје равно
У широко поље покрај мора,
Те сватови поље притискоше,
Угледаше у море ђемије,
Пријатеље у сретаоштину;
Сватови се раат учинише
У широку пољу покрај мора:
Ко имаше коња од мегдана,
Окреће га по пољу џилита;
Ко л' бекрија, нагиње чутуром,
Те он пије оно рујно вино;
Ко имаше грло поуздано,
Поћијева сватске поскочице;
Међу њима Црнојевић Иво
Јаше ждрала коња од мегдана;
Око њега два сокола сива:
С десне стране дијете Максиме,
Што је Максим красан ђувеглија,
На његову од мегдана вранцу;
А с лијеве Милош Обреновић
На дорату коњу од мегдана.
Иван гледа ђецу око себе,

Гледа ђецу, паке проговара:
„Браћо моја, кићени сватови!
„И ви браћо, све војводе младе!
„Ја би штио проговорит' ријеч,
„Кад би ште ме, браћо, послушали:
„Ми ођемо преко мора сиња,
„Преко мора четрђест конака,
„А водимо мила сина мога,
„Сина мога ипра ђувеглију,
„Ал су њега красте нагрдиле,
„И сина ми мука оборила,
„Грднијега у сватове нема;
„А ја, браћо, јесам говорио
„На просидби, кад снау испроси,
„Што доведем кићеније свата,
„И у Млетку што биде Латина,
„Да љепшега не ће бит' јунака,
„Од Максима од сина мојега;
„Јутрос, браћо, нема грднијега!
„И ја сам се љуто раздертио,
„Да кад дођем нову пријатељу,
„Пријатељ ће мене застиђети,
„И турити кавгу у сватове;
„Него, браћо, кићени сватови!
„Десио се данас међу нама
„Главан јунак војвода Милошу,
„Та Милошу Обренбеговићу,

„Љепоте му у сватове нема,
„Ни ће бити тамо у Латина;
„Кад бисте ме, браћо, послушали,
„Да скинемо перје и челенку
„Са Максима мила сина мога
„На Милоша Обренбеговића,
„Да Милоша зетом учинимо,
„Док ђевојку отуд изведемо.“
Кад то чуше кићени сватови,
Нема брата ни кићена свата,
Нема брата, томе да кметује;
Не смијау кићени сватови,
Ел је Максим крвничко кољено,
Могу њему жао начинити,
Може неком главу укинути:
Нема кмета, да кметује томе;
Проговори војвода Милошу:
„О Иване, наша поглавице!
„Што дозивљеш и браћу сазивљеш,
„Но ми пружи десну твоју руку,
„И задај ми Божу вјеру тврду
„За Максима за твојега сина,
„Да Максиму жао не учиниш,
„На весељу ђе га сад потураш;
„Од мене ти Божа вјера тврда,
„Превешћу ти снау преко мора
„И без кавге и без муке какве;

„Тек, Иване, не ћу тевећели:
„Штогод биде дара зетовскога,
„Да ми дара нитко не дијели.“
Кад то зачу Црнојевић Иво,
Гроотом се, брате, осмјенуо:
„О Милошу, Српска поглавице!
„Шта помињеш дара зетовскога?
„Тврђа вјера, брате, од камена,
„Нитко т' дара дијелити не ће,
„Преведи ми снау преко мора,
„Доведи је у бијели Жабљак,
„И ја ћу те, брате, даривати:
„Даћу тебе двије чизме блага,
„И даћу ти моју купу златну,
„Која бере девет литар' вина,
„Што ј' од сува саливена злата;
„И још ћу те, брате, даривати,
„Даћу тебе суру бедевију,
„Бедевију, што ждријеби ждрале,
„Што ждријеби коње огњевите;
„Објесићу т' сабљу о појаоу,
„Која ваља тридест ћеса блага.“
И тако се браћа погодише,
И скидоше перје са Максима,
Златно перје, чекркли челенку,
На Милоша Обренбеговића,
Те Максима јандал оћушнуше,

А Милоша зетом учинише,
У то доба мору ударише,
У сиње се море навезоше.
Бог им даде и од Бога срећа,
Из мора се здраво извезоше
А под Млетке града ударише,
Те Млетачко поље притискоше.
На граду се отвори капија,
А навали и мушко и женско,
Но да срету у пољу сватове,
Да учине сеир од сватова,
И да виде, јел истина тако,
Да познају зета дуждевога,
Јел истина, како људи кажу,
Да м' љепоте у далеко нема,
У сватове ни пак у Латине,
Ласно зета познавати бјеше,
По његову перју и челенци,
По његову стасу и образу.
Кад виђеше, да ј' истина тако,
Допадоше два дуждева сина,
Те сретоше мила зета свога,
Грле зета и отуд и отуд,
Па га воде на танке чардаке,
А на конак свате растурише
По тројицу и по четворицу,
Како ће им бити понајбоље.

Чудан адет бјеше у Латина,
Свадбовати роду ђевојачком
И одморит' коње и јунаке;
Посиђеше три-четири дана,
Кад четврто осавнуло јутро,
Те пукоше на граду топови,
Чауш викну; куцну далбулана,
Нек су азур кићени сватови,
Земан дође, да ти дома пођу.
Сватови се на број искупише
У шарену камену авлију,
Затворена врата на капију,
Затворена и пак заклопљена,
На капији четири џелата,
Два Арапа и два Латинина,
Крваве им руке до рамена
И оштрице сабље до балчака,
Сватови се мало препадоше;
Но да видиш још повеће биде:
Нема њима два најбоља друга,
Нема друга војводе Милоша,
Што су њега зетом учинили,
И нема им Латинке ђевојке,
А ђевојке, око шта су дошли;
Ал сватови мало причекаше,
Стаде звека камена сокака,
Стаде звека, стаде отуд јека,

Ал ето ти војводе Милоша
На његову од мегдана дору,
Уставља га ђемом од челика,
А доваша мало бакрачлијом,
А доро му ситно подиграва,
Те весело у дружину дође,
На јутру им назва добро јутро,
Сва дружина једну ријеч кажу:
„Добре дође, дијете Максиме!“
За Милошем ома пристадоше
Двије шуре, зета пристигоше,
Донијеше господскога дара,
Да дарују зета код сватова:
Један шура један пешкеш даје,
Доведе му без биљеге вранца,
И на вранцу Латинку ђевојку,
Но се пусник к земљи увијаше
Од чистога и сребра и злата,
У злато су коња опковали,
Златни рати бију по копити,
А на прси дивна силембета,
И на руци сивога сокола,
Те Максима зета дозиваше:
„На поклон ти коњиц и ђевојка
„И на коњу и сребро и злато,
„И на поклон сива тица соко,
„Кад си тако виђен међу браћом.“

А Милош се с коња поклањаше,
Те лијепо дара прихваташе.
Други шура сабљу донесао
Саливену од сувога злата,
Сабља вал̂ја млого била блага,
Опаса је зешу о појасу:
„Носи, зеше, ше ми се поноси.“
Ал ешо ши пунца и пунице,
Ја каква ли дара донијеше!
Пунац носи калпак и челенку,
У челенци алем камен драги,
Који сјаје како јарко сунце,
Погледаши не да у јунака,
Те Максима зеша дозиваше:
„На поклон ши калпак и челенка.“
Милош дара дивно прихвашаше.
А да видиш злосрешне пунице!
Она носи од злаша кошуљу,
Која није кроз прсше предена,
Ни у ситно брдо увођена,
Ни на разбој она ударана,
Но кошуља на прсше плешена,
У колијер уплешена гуја,
А под грлом изведена глава,
Баш се чини као да је жива
Љуша гуја (гуја ће га уд'риш'),
На глави јој алем камен драги,

Каде иде момак са ђевојком
У ложницу, да не носи св'јеће,
Нек свијетли алем камен драги,
Те Максима зета дозиваше:
„На поклон ти од злата кошуља."
Но се чуде кићени сватови,
Но се чуде дару Латинскоме;
Но да видиш дара изненада:
Ал ето ти старца Јездимира,
Мила брата дужда од Млетака,
Бијела му прошла појас брада,
На златну се штаку наслонио,
Рони сузе низ госпоско лице,
Рони сузе, и невоља му је:
Седам жена мијенио био,
А од срца не им'о порода,
Па узео к себе синовицу,
Синовицу, њему особницу,
Мјесте кћери и мјесте синова,
Пак се старцу саде ражалило,
Ел је спрема преко мора сиња;
Неко чудо бјеше сагучио
И турио под пазуо своје,
А кад дође к браћи сватовима,
По имену зета дозиваше,
Дозиваше, па га огрташе,
Огрну га коластом аздијом

Савр главе до зелене траве
Покри зета и коња дората;
Ја каква је јада допанула!
У јуначке очи ударила,
И причају и казују људи,
Док изнутра уд'рио поставу,
Отишло је тридест ћеса блага,
А с лица јој ни есапа нема:
„На поклон ти, ти мој мили зете!
„На поклон ти коласта аздија,
„Које данас у свијету није
„У нашега ниједнога краља,
„Ни ће бити у цара Турскога;
„Носи, зете, те ми се поноси.“
Максим гледа јаде испријека,
Испријека, али попријеко.
Ја кад тако зета дариваше,
На капиј' се отворише врата,
Па стадоше слуге и слушкиње
На капију свате даривати:
О коњима везене јаглуке,
Јунацима танке бошчалуке;
Дариваше, пољу испратише,
На ђемије води натурише,
Из ђемија здраво истурише;
Отидоше здраво и весело.
Ја кад бише пољу под Жабљака,

Ђено су се браћа састанула,
Ђено ће се с јадом растанути;
Но да видиш јаду започетка:
Поитао дијете Максиме
На његову без биљеге вранцу
И скупио десетину друга,
Оће к својој на муштулук мајци;
А кад виђе војвода Милошу,
Те дораша коња подиграва,
А догна га близу до ђевера,
До ђевера Јован Капетана,
Ђевојке се руком дофатио;
Ал да видиш проклете ђевојке!
На очи јој златали мараме,
Ријетке су, те кроз њи виђаше,
Ја кад виђе коња и јунака,
Превари се, занесе је памет,
Те уступри златали мараме,
А открива очи обадвије,
А пружи му руке обадвије;
Но ко виђе, чини с' не видио,
Виђе свекар Црнојевић Иво,
Виђе свекар, и за јад му било,
Те Латинци снаси проговара:
„К себе руке, мила снао моја!
„К себе руке, обје ти отпале!
„Покри очи, обје ти испале!

„Рашта гледаш на јунака туђа,
„На Милоша Обренбеговића?
„Но погледај, мила снао моја!
„Но погледај пољем пред сватове,
„Штоно јунак на коњу вранчићу,
„Бојно копље носи у рукама,
„Златан сјаје на плећима штитак,
„А красте му лице нагрдиле,
„Иза краста лице поцрњело,
„Оно ти је дијете Максиме;
„А ја сам се тамо пофалио,
„Кад сам тебе у баба просио,
„Штогођ биде кићеније свата,
„Да не биде љепшега јунака,
„Од Максима од сина мојега;
„У том сам се, снао, препануо,
„Милоша смо зетом учинили,
„И Милошу даре поклонили,
„Да преведе тебе преко мора
„И без кавге и без муке наше.“
Кад јој рече, ка' да посијече,
Те под собом коња уставила,
Напријед му ни крочити неће,
Па Латинка свекру проговара:
„Мио свекре, Црнојевић Иво!
„Максиму си срећу изгубио,
„Како с' другог зетом учинио.

„Рашта, свекре? да од Бога нађеш!
„Ако су га красте иштетиле,
„Ко је мудар и ко је паметан,
„Томе, свекре, ваља разумјети,
„И свак може муке допанути;
„Ако су га красте нашарале,
„Здраве су му очи обадвије,
„Срце му је баш које је било;
„Ако л' си се, свекре, препануо,
„Ђе је Максим још танко дијете,
„Њега чека за девет година,
„Њега чека у бабову двору,
„И још би га за девет чекала
„У Жабљаку у вашему граду,
„Ником не би образ застидила,
„Ни ја роду, ни ја дому моме.
„Но ти, свекре, Богом ти се кунем!
„Ја ти враћај благо са јабане,
„Са вашега војводе Милоша,
„Те удари на Максима твога,
„Јал напријед ни крочити не ћу,
„Баш да ћеш ми очи извадити.“
Но се Иван љуто узмучио,
Призва браћу и неке војводе:
„Браћо моја, ако Бога знате!
„Ну кметујте мене и Милошу
„За нашега дара из Латина.“

Нема кмета ни добра јунака,
Ја који ће томе кметовати,
Ел су биле руке уфатили,
И задали Божу вјеру тврду,
Да му дара нитко не дијели,
Но још Иван да га подарује.
Не могоше браћа да кметују,
Ел се једном утврдило било.
Ја кад зачу војвода Милошу,
Те пригони од мегдана дора,
А Ивану ријеч проговара:
„О Иване, наша поглавице!
„Камо вјера? стигла те невјера!
„Нијесмо ли вјеру учинили,
„Да ми дара нитко не дијели?
„А сад сте се томе приејетили!
„Кад си мучан и кад си невјеран,
„Море! ћу ти дара поклонити
„Рад' атара наше браће красне,
„Прва ћу ти дара поклонити,
„На поклон ти вранац и ђевојка,
„Да је пута и правога суда,
„Ђевојка је мене поклоњена,
„Поклонио и отац и мајка,
„Поклонила оба брата њена;
„Ал о томе не ћу говорити,
„Већ ти оћу дара поклонити,

„И на коњу и сребро и злато,
„И поклониш' сивога сокола,
„И на поклон сабља од појаса,
„Свега ћу ти дара поклонити,
„Већ ја не дам цигле дотри марке:
„Не дам с главе тастове челенке,
„Са рамена коласте аздије,
„И ја не дам од злата кошуље,
„Оћу носиш' мојој земљи дивној,
„Нек пофала мојој браћи биде;
„Кунем ви се и Богом и вјером,
„Не дам тако три комата дара.“
Кад зачуше кићени сватови,
Те сватови једну ријеч кажу:
„Фала тебе, војводо Милошу!
„Фала тебе, господско кољено!
„Кад си такий виђен међу браћом,
„Кад си виђен, и кад си погодан.“
Сви сватови једну ријеч кажу;
Сватови се браћа погодише,
Но имају непогодна друга,
А на коњу несрећну ђевојку,
Ђевојци је врло жао дара,
А највише од злата кошуље,
Те привикну из бијела грла
По имену дијете Максима;
Препаде се Црнојевић Иво,

Те Латинци снаси проговара:
„Снао моја, Латинко ђевојко!
„Немој викат' дијете Максима,
„Ели смо му жао учинили,
„А Максим је итар кавгаџија,
„Оће, снао, заметнути кавгу
„На весељу у сватове своје;
„Снао моја, Богом ти се кунем!
„У Жабљаку пуна кула блага,
„Све ћу благо тебе поклонити,
„Чин' од блага, што је тебе драго."
Ал не слуша злосретна ђевојка,
Викну једном, ма га не довикну,
Другом викну, доке га довикну;
Максим врана коња поврнуо,
Ослушкује, шта ће бесједити,
А ђевојка грдно проговори:
„О Максиме, немала те мајка!
„Мајка нема до тебе једнога,
„А по данас ни тебе не било!
„Од копља ти градили носила!
„А од штита гробу поклопнице!
„Црн ти образ на Божем дивану!
„Како ти је данас на мегдану
„Са вашијем војводом Милошем;
„Зашто благо дадосте другоме?
„А није ми ниц тог жао блага,

„Нека носи, вода г' однијела!
„Но ми жао од злата кошуље,
„Којуно сам плела три године
„А са моје дошри другарице,
„Док су моје очи искапале
„Све плешући од злаша кошуљу,
„Мислила сам, да љубим јунака
„У кошуљи од самога злаша,
„А ви данас дадосше другоме;
„Но ме чу ли, ђувеглија Максо!
„Брже враћај са јабане благо,
„Ако л' благо повраппишп не ћеш,
„Кунем ши се Богом истинијем!
„Напријед ши ни крочиши не ћу,
„Но ћу добра коња окренуши,
„Догнаћу га мору до обале,
„Па ћу вашиш' листак шемишљиков,
„А моје ћу лице нагрдиши,
„Док покапље крвца од образа,
„По листу ћу писаши јазију,
„Додаћу је сивоме соколу,
„Нека носи сшару бабу моме,
„Нека купи сву Лашинску силу,
„Нек ши ара бијела Жабљака,
„Нек ши враћа жалосш за срамошу."
Кад то зачу дијеше Максиме,
То Максиму врло за јад било,

Врана коња натраг приповрну,
Опаса га троструком канџијом,
Пуче кожа коњу по сапима,
А покапа крвца по копити,
Но му љуто пусник поскочио,
По три копља у небо скочио,
По четири земље прескочио.
Не деси се доброга јунака,
Да ували грдна злосретника,
Но му сокак пољем учинише,
А нико се јаду не досјети,
Порашта је коња повратио.
А кад виђе војвода Милоше,
Гроотом се јунак насмијао:
„Фала Богу! фала истиноме!
„Куд се оно Максим затрчао?“
А не види јаде изненада,
Кад допаде дијете Максиме,
На Милоша бојно копље пустити, *)

---

*) Једни пјевају, да Максим није Милоша изненада убио, него да га је на мејдан изазвао, ево овако:

А кад зачу нејачак Максиме,
Добру вранцу потеже дизгене,
Удара га тумбак-бакарлијом,
Окреће га по пољу широку,
Од копља је цилит начинио,

Бојнијем га копљем ударио
Под челенку међу очи црне,
На затиљак очи искочише,
Мртав паде под коња дората,
Милош паде, а Максим допаде,
Колико му крвце жедан бјеше,
Ману сабљом, одс'јече му главу,
Пак је вранцу баци у зобницу,
А ђевојку оте у ђевера,
Пак побјеже на муштулук мајци.
Мили Боже! на свем тебе фала!
Да се коме онда придесити,
И очима јаде прегледати,

Па Милоша на џилит позивље;
Милошу се од ина не може,
Но изиђе Максу на мегдана.
Ћераше се по пољу широку,
Ћераше се тамо и овамо.
Каде ћера Обренбеговићу,
Каде ћера нејака Максима,
Ниђе њега ни гледат' не може;
А кад ћера нејачак Максиме,
Каде ћера Обренбеговића,
Све престиже коња и јунака.
Баци копље нејачак Максиме,
Те удари војводу Милоша,
Колико га лако ударио,
Од добра га коња одвојио,
За црну га земљу приковао —

Каде паде красна поглавица,
А згледа се млога породица,
У јунаке крвца узаврела,
Па се сташе даривати даром, *)
А њинијем даром немилијем,
Из пушака црније крушака,
Доке дуге пушке истурише,
Док што поље магла притиснула
Од иштрога праа и олова,
Тад' с' у тами мачи повадише,
Те се њине мајке ојадише,
А сестрице у црно завише,
А љубовце осташ' удовице,
А огрезну крвца до кољена,
А по крви један гази јунак,
Јунак бјеше Црнојевић Иво,
Црно њему срце до вијека!
Крвцу гази, а Богу се моли:

---

*) Овђе ђекоји и овако пјевају:

Стаде писка по пољу јунака,
Стаде вриска бијесни атова,
Стаде прасак ђумишли пиштоља,
Стаде звека оштрије мачева,
Стаде лелек рањени јунака:
Једни вичу: „Јао моја мајко!“
Други вичу: „Не бој ми се, брајко,
„Ту данаске не помаже мајка,
„Него сабља и десница рука.“

„Дај ми, Боже, вјетар од планине,
„Да рагнаде ову маглу клету,
„Да погледам и горе и доље,
„Ко погибе, ко л' остаде данас.“
Бог му даде, вјетар ударио,
Те разагна и разведри поље,
Иван гледа и горе и доље,
Ал не знаде ништа, куд је горе:
Поломљени коњи и јунаци,
Но по пољу крче рањеници.
Ја кад виђе Црнојевић Иво,
Он преврће те лешеве мртве
И крваве огледује главе,
Све тражаше дијете Максима,
Ал га Иван наћи не могаше,
Но он нађе сестрића Јована,
Што је ђевер био код ђевојке,
Што ујаку санак казивао
У Жабљаку јутру на пооду;
Залуду га Иван наодио,
У крви га познат' не могаше,
Мимо њега јунак пролазаше;
А виђе га Јован Капетане,
Те ујаку Иву проговара:
„Мој ујаче, Црнојевић Иво!
„Чим си ми се тако понесао,
„Или снаом, или сватовима,

„Ил' господским даром пријатељским,
„Те не питаш несретна сестрића,
„Јесу ли му ране досадиле?“
Виђе Иван, ђа сузе просипље,
Из крви га мало исправио:
„Мој сестрићу, Јован Капетане!
„Јесу л' твоје ране за видање,
„Да те носим у несрећан Жабљак,
„Да ти тражим од мора ећиме.“
А Јован му онда проговори:
„Прођи ме се, мој ујаче Иво!
„Камо очи? њима не гледао!
„Оваке се ране не видају:
„Лијева је нога саломљена,
„Саломљена на двоје, на троје,
„А десна је рука осјечена,
„Осјечена рука по рамену,
„А по срцу сабље доватиле,
„Испале су црне џигериџе.“
Ја кад виђе Црнојевић Иво,
Брже пита сестрића својега:
„Мој сестрићу! док си у ријечи,
„Како ђевер бјеше код ђевојке,
„А допаде дијете Максиме,
„Еда виђе, ђе погибе Максим?
„И знаде ли, шта би од ђевојке?“ —
„Прођи ме се, мој ујаче Иво!

„Није тебе Максим погинуо,
„Но кад дође на коњу помамну,
„Те изгуби војводу Милоша,
„Пак ђевојку оште у ђевера,
„Он побјеже ка несрећној мајци." *)

---

*) Једни опет пјевају, да Максим није тако одма побјегао у Жабљак, него да се и он тукао онђе, док је гођ бој трајао, и млого рана допануо, па онда, онако рањен, уватио коња под ђевојком и одвео у Жабљак:

Тек осшала на коњу ђевојка,
И остао ђувеглија Максо,
Проиграва добра коња свога,
Крвава му сабља до балчака,
И десница рука до рамена,
Добру коњу ноге до кољена;
На њему је рана седамнаест;
А кад виђе, ђе никога нема,
Теке сама на коњу ђевојка,
Он догони коња до ђевојке,
Под ђевојком коња уватио,
Па окрену равноме Жабљаку.
Каде дође код куле бијеле,
Под кулом се коло уватило,
И у колу сестра Максимова,
Вије колом како вијор гором,
А кад виђе ђувеглију Макса,
Тад' ђевојка коло раскинула,
Па обадвје раширила руке,
Објеси се Максу око грла,
Па је њему ријеч говорила:
„Брате, Максо, пиле соколово!

„Ко дорасте у тој земљи нашој;
„Тамо оде крвничко кољено,
„Он ће дворит' цара у Стамболу,
„Издвориће каку војску силну,
„Те ће земљу нашу погазити.
„Браћо моја и пак породице!
„Док чујете мене у животу,
„У животу, у Стамболу билу,
„Немојте се, ђецо, препанути,
„Он не смије војску подигнути:
„Он ће на вас, а ја ћу на њега.“
Тако рече, па у Стамбол оде;
Каде био близу до Стамбола,
У путу се оба пристигоше,
Те пред цара иду упоредо,
А цар знаде, ко су и како су,
Па и царе једва дочекао,
Дочекао, оба потурчио,
И Турска им имена нађео:
Јовану су име нађенули
Мамут-беже Обренбеговићу,
А Максиму име нађедоше
Скендер-беже Иванбеговићу.
Дворе цара за девет година,
Издвориште девет зијамета,
Свије девет даше за пашалук,
Цар им даде бијеле тугове

И везирство на те земље двије
Без промјене вазда до вијека:
Мамут-бегу Обренбеговићу
Даде земљу равна Дукађина, *)
Ђено роди издобила вина,
Доста вина, више урмешина,
Доста има бијеле вшенице,
Красну земљу, што је љепше нема;
А он даде сину Иванову
Грдну земљу Скадар на Бојани, **)
А у коме никад ништа нема,
Но се легу жабе и биволи,
И имаше соли суторине.
Како таде, тако и данаске
Нијесу се нигда умирили,
Нити могу крвцу да умире,
Но и данас ту просипљу крвцу.

---

*) Мамутбеговићи и сад заповиједају у Пећи.

**) Кажу, да су данашње Бушатлије од Иванбеговића.

2.

Женидба Тодора Јакшића.

Поћешао од Будима краљу,
А за њиме нигђе никог нема,
Осим један Јакшићу Тодоре.
Води Тодор вранца од мејдана,
На Тодору чудно одијело:
Вас у срми и у чистом злату.
Ударише испод танке куле,
Испод куле краља Будимскога,
Гледа њега Будимска краљица,
Па дозива Јакшића Тодора:
„Ој соколе, Јакшићу Тодоре!
Јеси ли се, море, оженио?
Ја ђевојку за се испросио?
Ја ђевојци дао вјеру тврду?“
Вели њојзи Јакшићу Тодоре:
„Ој госпођа, Будимска краљице!
Нијесам се јоште оженио,
Ни ђевојке за се испросио,
Ни ђевојци дао вјере тврде.“
Кад то чула госпођа краљица,
Она њему тијо бесједила:
„Ој соколе, Јакшићу Тодоре!
На дар теби моја Иконија,

Вод' је двору, те се жени њоме."
Кад то зачу Јакшићу Тодоре,
Свеза вранца под бијелом кулом,
Право оде на бијелу кулу,
А кад дође госпођи краљици,
Капу скиде, баци под пазуо,
Поклони се до земљице црне,
Па извади иљаду дуката,
Те и даје госпођи краљици:
„Нај то теби, госпоја краљице,
Пола теби, пола Иконији,
Док отидем Бијограду моме,
Да покупим киту и сватове;"
Ал за дуго свадбу одгодио,
До годину дана бијелије;
Па се врати низ танану кулу,
Довати се помамна вранчића,
Оде право Бијограду своме.
За тим прође годиница дана,
Ни Тодора, ни од њега гласа;
Једна прође, а и друга дође,
Ни Тодора, ни од њега гласа;
Друга прође, а и трећа дође,
Ни Тодора, ни од њега гласа.
А кад наста година четврта,
Пошетао од Будима краљу,
А за њиме Звијездић Иване,

Води Иван свог добра ђогина,
Кад су били испод б'јеле куле,
Испод куле краља Будимскога,
Гледа њега Будимска краљица;
На Ивану дивно одијело:
Вас у срми и у чистом злашту:
На њему је коласта аздија,
По аздији исплетене гује,
Повисоко изведене главе,
У устима све драго камење,
Види му се ноћи путовати,
У по ноћи, како у по дана;
Љепши Иван од сваке ђевојке;
Дозива га госпођа краљица:
„О Иване од Звијезде града!
Јеси ли се, море, оженио?
Ја л' ђевојку за се испросио?"
Проговори Звијездић Иване:
„Ој госпоја, Будимска краљице!
Нијесам се јунак оженио,
Ни ђевојке за се испросио."
Проговори Будимска краљица:
„О Иване од Звијезде града!
На част теби моја Иконија,
Вод' је двору, те се жени њоме."
Иван слуги додаде ђогина,
Па он оде уз танану кулу,

Капу скида, Божју помоћ даје,
Поклања се до земљице црне,
Па се вати руком у џепове,
Те извади иљаду дуката,
Те и даје госпођи краљици:
„Нај то теби, госпођа краљице,
Пола теби, пола Иконији,
Док ја одем до Звијезде града,
Да покупим кићене сватове,
Ето мене до петнаест дана
У Будима у бијела града.“
Па он оде низ танану кулу,
Доврати се својега ђогина,
Оде право двору бијеломе.
Ал' то зачу од Будима краљу,
Ђе краљица поклони ђевојку,
Жао краљу Јакшића Тодора,
Па начини књигу на кољену,
Те је шаље Јакшићу Тодору:
„Ој Тодоре, зете несуђени!
Ово има четири године,
Како јеси злато испросио,
Нити водиш, ни одговор дајеш;
Сада ти је други препросио,
Препроси је Звијездић Иване,
И ето га до петнаест дана,
Мој Тодоре! бијелу Будиму;

Већ ак' оћеш ићи по ђевојку,
Брже купи стотину сватова,
Ноћи мени оди под Будима,
Да ти дадем моју Иконију,
Те је води Бијограду твоме.“
Оде књига Јакшићу Тодору.
Кад Тодору ситна књига дође,
Те он виђе, што му књига каже,
Пламен му се уз образ запали.
У Тодора девет миле браће,
Ал код двора није ни једнога,
Већ отишли на цареву војску,
Осим једно дијете Стјепане,
Нема њему већ дванаест љета;
Виче њега Јакшићу Тодоре:
„Ој дијете, нејачак Стјепане!
Узми, брате, двије пушке мале,
Па искочи пред кулу Небојшу,
Те избаци двије пушке мале,
Скупи нама стотину момака
(Други моју одведе ђевојку,
Одведе је Звијездић Иване),
Док с' опремим на бијелој кули
И опремим вранца од мејдана.“
Оде Стјепан пред кулу Небојшу,
Те избаци двије пушке мале,
Одма паде стотина момака;

А Тодоре отвора сепете,
Па извади дивно одијело,
Све од срме и од чиста злата,
Па удара на плећа јуначка,
Обуче се, што се љепше може,
Па силази низ бијелу кулу,
Те опреми вранца и дората,
Себи вранца, Стјепану дората;
Добрије се коња доваташе,
А за њима стотина сватова,
И Дунаво здраво пребродише,
И по ноћи дођоше Будиму,
Под Будимом падоше сватови.
Кад у јутру јутро освануло,
Те виђела госпоја краљица,
Да је дош'о Тодор по ђевојку,
Она пише књигу на кољену,
Те је шаље Звијездић Ивану:
„Чујеш мене, Звијездић Иване!
Дошао је Тодор за ђевојку
С његовије стотину сватова,
Оће Тодор да води ђевојку;
Брже купи иљаду сватова,
Ја ћу њега зауставит' амо,
Мој Иване, три-четири дана,
Но не иди бијелу Будиму,
Већ ти ајде на мезево равно,

На Трушину на воду студену,
Па уваши воду од извора,
Од извора, опеш до понора,
И дочекај Јакшића Тодора,
Ошми, Иво, швоју Иконију,
И погуби Јакшића Тодора
И његову сшошину сваШова."
Када Иван сишну књигу прими,
И кад виђе, шшо му књига каже,
Удари се руком по кољену:
„Ао мени до Бога милога!
Ђе ми Тодор одведе ђевојку!
Ал давори, Јанково копиле!
Баш 'да имаш соколова крила,
Не би перје пронијело меса
На Трушину на сшудену воду."
Па се скочи на ноге лагуне,
Па повика неколико слугу,
Повикнуше по Звијезди граду,
Паде њему иљада сватова;
Он посједе својега ђогина,
Па поћера на воду Трушину,
Уваши ше воду од извора,
Од извора, опеш до понора,
А разапе чадор на ћуприји.
Глас допаде госпођи краљици,
Ђе је Иван дош'о на Трушину,

Онда она спрема Иконију,
Па је даје Јакшићу Тодору,
Прати њега од Будима краљу.
Кад су били низ поље Будимско,
Краљ до Тоша коња догоњаше,
Па он њему тијо бесјеђаше:
„О мој зете, Јакшићу Тодоре!
Краљица је књигу оправила,
Оправила, Звијездић Ивану,
И чека те на води Трушини
С његовије иљаду сватова;
Ти се врати кроз б'јела Будима,
Па ти ајде на Винош планину,
Па ћеш отуд у Бијоград доћи,
А не удри на воду Трушину:
Јер да имаш соколова крила,
Не би перје пронијело меса."
Вели њему Јакшићу Тодоре:
„Вала теби, господине краљу!
Који си ми и сада казао;
Јер не каза мени у Будиму?
Не би ти се сада повратио,
Да ми дадеш све Будимско благо:
Да ми реку Будимке ђевојке:
Страшивице, Јакшића Тодора!
Ђе он не смје уд'рит' на Ивана!
Ја ћу ићи на воду Трушину,

Што Бог даде и срећа јуначка."
Па се с краљем у образ пољуби,
Краљ се врати бијелу Будиму,
Тодор оде на воду Трушину.
Кад је био у зелена луга,
Он устави стотину сватова,
И извади иљаду дуката,
Па дозива свог брата Стјепана:
„Јаши, брате, косната дората,
И нај теби иљаду дуката,
Па ти ајде води на ћуприју,
А кад дођеш води на ћуприју,
Ти погледај десно и лијево,
По пољу су попети чадори,
Гледај чадор Звијездић Ивана,
На њему су три златне јабуке;
Када дођеш бијелу чадору,
Ти одјаши косната дората,
Поклони сè до земљице црне,
Пољуби га у скут и у руку,
Па ћеш њему тијо говорити:
О Иване од Звијезде града!
Поздрав ти је Јакшићу Тодоре;
Дружину ти зове у сватове,
Тебе куми Богом истинијем
И нашијем светијем Јованом,
Да ти вјенчаш њега и ђевојку,

Да ђевојке њему не отимаш,
Његова је од прије ђевојка,
А ето ти иљада дуката,
Што си дао његовој ђевојци. —
Слушај онда, шта ће говорити,
Па посједни косната дората,
Ајде натраг пољем широкијем."
Оде Стјепан право на ћуприју.
Младо бјеше дијете Стјепане,
Младо бјеше, мудар сјет примило:
Када дође води на ћуприју,
Он погледа десно и лијево,
Позна чадор Звијездић Ивана,
Кад дојезди до б'јела чадора,
Он одсједе од коња дорина,
Поклони се Звијездић Ивану,
Пољуби га у скут и у руку,
Па Ивану бјеше бесједио:
„О Иване од Звијезде града!
Поздрав ти је Јакшићу Тодоре:
Све ти друштво зове у сватове,
Тебе куми Богом истинијем
И нашијем светијем Јованом,
Да му пођеш на вјенчано кумство,
Да ти вјенчаш њега и ђевојку,
Да ђевојке њему не отимаш,
Његова је од прије ђевојка,

И ето ти иљада дуката,
Што си дао његовој ђевојци.“
Погледа га Звијездић Иване,
Па је њему био бесједио:
„Нос’ те ђаво, Јанково копиле!
Ја не могу сабље поганити,
А сад би ти осјекао главу;
Моје друштво мени у сватове,
А ја не дам моје Иконије,
Док је мене и на мени главе.“
Кад то зачу дијете Стјепане,
Довати се косната дората,
Па окрену пољем широкијем,
Оде право Јакшићу Тодору.
Тодору је право казивао,
Што говори Звијездић Иване.
Када зачу Јакшићу Тодоре,
Он узима своју Иконију,
Па приведе вранца виленога,
Иконију на вранчића баци,
Привеза јој ноге испод вранца,
А привеза испод грла руке,
Виловиту вранцу бесједио:
„Ајде, вранче, на воду Трушину;
Кад изиђеш у поље мезево,
Живо пређи у Голеш планину,
Причекај ме мало у Голешу.“

Рече ријеч дилбер Иконија:
„Oj Тодоре, драги господару!
Ако знадеш Бога јединога,
Не шурај ме живу у Трушину,
Веће мени осијеци главу."
Вели њојзи Јакшићу Тодоре:
„Иконија, срце из недара!
Ако вранац буде среће старе,
Под шобом ће вранац испливати,
Изићи ће у Голеш планину;
Причекај ме у Голеш планини,
Ако когођ дође од свашова,
Те ши каже, да сам погинуо,
Гони вранца Бијограду моме,
Ја имадем девет миле браће
И љепшије и виши од мене,
Ти обери, кога шеби драго;
А шако ми никога до Бога!
Не ћеш с' мене бити прекорена."
Па удари вранца по сапима,
Оде вранац на воду Трушину,
Кад изиђе на мелево равно,
Како звијезда преко ведра неба
Кроз иљаду пролеће свашова,
Неко виђе, неко и не виђе,
Али виђе Звијездић Иване,
Па Иване шијо бесједио:

„Боже мили! чуда великога!
Да ли соко пронесе лабуда,
Да ли вранац Јакшића Тодора?“
Тодор чека за водом Трушином,
Па развија срмали дурбина,
Те угледа у Голешу вранца,
Па дружини бјеше говорио:
„О дружино, моја браћо драга!
Сви једнога Бога помените,
Добрије се коња прихватите.“
Па посједе косната дората,
Право иде води на ћуприју
Пред чадора Звијездић Ивана,
Па Ивану Божју помоћ даје;
Колико се ћуда посилила,
Он Тодору 'вако говораше:
„Здраво да си, Јанково копиле!“
Проговори Јакшићу Тодоре:
„Богом куме, Звијездић Иване!
Кумим тебе Богом великијем
И нашијем светијем Јованом,
Кумим небо, над тобом које је,
Земљу кумим, под тобом која је,
Не отимај моје Иконије,
Јер је моја од прије ђевојка;
Дружину ти зовем у сватове,
А ти пођи на кумство вјенчано,

И ево ти иљада дуката,
Што си дао мојој Иконији."
Рече њему Звијездић Иване:
„Стани мало, Јанково копиле,
Док се мога доватим ђогаша."
Па он скочи на коња ђогина,
А потеже мача зеленога:
Десна му је прионула рука,
Он привати и лијевом руком,
Прионуше руке обадвије;
Сину сабља Јакшића Тодора,
Удари га по десном рамену,
Раздвоји га на коњу ђогашу,
А ђогаша на земљици црној,
Па он викну из грла бијела:
„Браћо моја, стотина сватова!
Сад удрите кроз мезево равно."
Па он пусти својега дорина,
Удариште кроз равно мезево,
Покрај њега дијете Стјепане,
Како кога копљем удараше,
Преко себе њега претураше.
Док су били у пољу мезева,
Три стотине глава осјекоше;
Грлом виче Јакшићу Тодоре:
„Немој брате, дијете Стјепане!
Богу вала и светом Јовану,

Кој' је њима повезао руке."
У то доба у Голеш планину,
Стоји вранац на друму широку,
И на њему дилбер Иконија,
Па је скида Тодор са вранчића,
Те је меће на коња дорина,
Свога вранца међу очи љуби,
Па се њему на рамена баци,
Право оде своме Бијограду,
И одведе дилбер Иконију,
Право ј' води у Ружицу цркву,
Те се вјенча с њоме по закону;
Па написа књигу на кољену,
Те је шаље бијелу Будиму
На кољено госпоји краљици:
„Ој госпоја, Будимска краљице!
Кад ти пођеш ћери у походе,
Ти не иди Звијездић Ивану,
Већ ти ајде Јакшићу Тодору."

3.

Дијоба Јакшића.

Мјесец кара звијезду даницу:
„Ђе си била, звијездо данице?
Ђе си била, ђе си дангубила?
Дангубила три бијела дана?“
Даница се њему одговара:
„Ја сам била, ја сам дангубила
Више б’јела града Бијограда,
Гледајући чуда великога,
Ђе дијеле браћа очевину,
Јакшић Дмитар и Јакшић Богдане *),
Лијепо се браћа погодише,
Очевину своју под’јелише:
Дмитар узе земљу Каравлашку,
Каравлашку и Карабогданску,
И сав Банат до воде Дунава;
Богдан узе Сријем земљу равну,
Сријем земљу и равно Посавље,
И Србију до Ужица града;
Дмитар узе доњи крај од града
И Небојшу на Дунаву кулу;

---

*) Једни пјевају Стјепана мјесто Богдана.

Богдан узе горњи крај од града
И Ружицу цркву насред града *).
О мало се браћа завадише,
Да око шта, веће ни око шта:
Око врана коња и сокола;
Дмитар иште коња старјешинство,
Врана коња и сива сокола,
Богдан њему не да ни једнога.
Кад у јутру јутро освануло,
Дмитар узја вранца великога,
И он узе сивога сокола,
Пак полази у лов у планину,
А дозива љубу Анђелију:
Анђелија, моја вјерна љубо!
Отруј мени мог брата Богдана;
Ако ли га отровати не ћеш,
Не чекај ме у бијелу двору.
Кад то зачу љуба Анђелија,
Она сједе брижна, невесела,
Сама мисли, а сама говори:
Што ће ова сиња кукавица!
Да отрујем мојега ђевера,
Од Бога је велика гријота,
А од људи покор и срамота;

---

*) Та црква и сад стоји у доњем граду, али не служи, него Турци држе у њој барут.

Рећи ће ми мало и велико:
Видите ли оне несрећнице,
Ђе отрова својега ђевера;
Ако ли га отроват не ћу,
Не см'јем војна у двору чекати.
Све мислила, на једно смислила:
Она оде у подруме доње,
Те узима чашу молитвену,
Саковану од сувога злата,
Што је она од оца донела,
Пуну рујна наточила вина,
Пак је носи својему ђеверу,
Љуби њега у скут и у руку,
И пред њим се до земљице клања:
На част теби, мој мили ђевере!
На част теби и чаша и вино;
Поклони ми коња и сокола.
Богдану се на то ражалило,
Поклони јој коња и сокола.
Дмитар лови цијел дан по гори,
И не може ништа уловити;
Намјера га пред вече нанесе
На зелено у гори језеро,
У језеру утва златокрила,
Пусти Дмитар сивога сокола,
Да уватп утву златокрилу,
Она му се не да ни гледати,

Него шчепа сивога сокола,
И сломи му оно десно крило.
Кад то виђе Јакшић Димитрије,
Брже свлачи господско од'јело,
Пак заплива у тијо језеро,
Те извади сивога сокола,
Па он пита сивога сокола:
Како ти је, мој сиви соколе,
Како ти је, без крила твојега?
Соко њему писком одговара:
Мени јесте без крила мојега,
Као брату једном без другога.
Тад' се Дмитар бјеше осјетио,
Ђе ће љуба брата отровати,
Па он узја вранца великога,
Брже трчи граду Бијограду,
Не би л' брата жива затекао;
Кад је био на Чекмек-ћуприју,
Нагна вранца, да преко ње пређе,
Пропадоше ноге у ћуприју,
Сломи вранац обје ноге прве.
Кад се Дмитар виђе на невољи,
Скиде седло с вранца великога,
Пак заврже на буздован перни,
Брже дође граду Бијограду,
Како дође, он љубу дозива:
Анђелија, моја вјерна љубо!

Да ми ниси брата отровала?
Анђелија њему одговара:
Нијесам ти брата отровала,
Веће сам те с братом помирила."

4.

Новак и Радивоје продају Груицу.

Вино пије Новак и Радивој'
У зеленој гори Романији,
Служи њима дијете Груица.
А кад су се понапили вина,
Онда рече дели Радивоје:
„Еј! мој брате, Старина Новаче!
Ни имамо вина, ни дувана,
Ниш' имамо паре, ни динара."
Ал говори Старина Новаче:
„Не бој ми се, дели Радивоје!
Ако нема вина ни дувана,
И ако је блага нестануло,
Ми имамо дијете Груицу,
Којино је љепши од ђевојке;
Обућ' ћемо руо трговачко,
На Груицу руо сиротињско,
Водићемо дијете Груицу,

Да продамо у шер Сарајеву,
Па нек бјежи, када њему драго,
Само да ми блага добијемо;
Па ће бити вина и дувана.“
Томе Раде врло каил био;
Пак скочише на ноге лагане,
Обукоше руо трговачко,
На Груицу руо сиротињско;
Отидоше шеер Сарајеву,
Да продају дијете Груицу.
Купује га Туркиња ђевојка,
Даје зањга два товара блага;
Она оде, да донесе благо,
Враг донесе булу удовицу,
Удовицу, Џафербеговицу,
Даде зањга три товара блага,
И три коња, што ће носит' благо.
Љуто куне Туркиња ђевојка:
„Води роба, Џафербеговице!
Не био ти дуго ни за млого,
Већ, ил' ноћцу, или ноћи двије!“
Була води роба Драгокупа,
Води њега двору бијеломе,
Пак донесе воде и сапуна,
Те окупа дијете Груицу,
Пак удари нањга одијело,
И донесе господску вечеру.

Сједе Грујо вечер' вечерати,
Ал не може була да вечера,
Већ све гледа дијете Груицу.
А када је по вечери било,
Она простре мекану постељу;
Леже Грујо с булом у душеке,
Кад у јутру јутро освануло,
Уранила Џафербеговица,
Те износи дивно одијело,
И облачи дијете Груицу:
На плећи му удара кошуљу
До појаса од чистога злата,
Од појаса од бијеле свиле;
По кошуљи зелену доламу,
На којој је тридесет пуцаца,
Свако пуце по од литру злата,
Под грлоцем од три литре злата,
И оно се на бурму отвора,
Те се носи за јутра ракија;
По долами токе и ђечерме,
Златне токе од четири оке;
А на ноге ковче и чакшире,
Жуте му се ноге до кољена,
Побраштиме, као у сокола;
А на главу калпак и челенке,
Један калпак, девет челенака,
И десето крило оковано,

А из њега до три пера злаћна,
Што куцају Груја по плећима,
Ваља крило иљаду дуката;
Донесе му свилена појаса,
И за појас двије Даницкиње,
Обадвије у чистоме злату;
А покрај њи ножа пламенита,
Међ' камзама алем драги камен;
Даде њему сабљу оковану,
На којој су три балчака злаћна,
На свакоме алем драги камен,
Ваља сабља три царева града.
Тад' пошета дијете Груица,
Он сашета низ танану кулу,
Пак се шета по б'јелој авлији,
Подметнуо руке под пазуа.
Гледа њега Џафербеговица
Кроз пенџере са бијеле куле,
Пак дозивље дијете Груицу:
„Господару, робе Драгокупе!
Што ми шеташ тако невесео?
Ал ти жалиш големога блага,
Што сам за те три товара дала?
Али коње, што су га однели?
Ја имадем пуну кулу блага;
А имадем пуне аре коња:
Тридест ата, а тридест парипа;

Све мојега старог Џафер-бега,
А данас је твоје, Драгокупе!“
Тада рече дијете Грујица:
„Ој госпођо, Џафербеговице!
Ништа мене тога жао није,
Већ ја жалим, Џафербеговице,
Кад сам био код двора мојега,
Ишао сам у лов у планину,
А сад овђе никог' не познајем.“
Њему вели Џафербеговица:
„Не бој ми се, робе Драгокупе!
Ја имадем тридесет Сарајлија,
Што су ишли с бегом Џафер-бегом;
Ја ћу рећи Ибраиму слуги,
Нек отиде у бијелу чаршију,
Нека зовне тридесет Сарајлија,
Нека пођу с тобом у планину
Лов ловити по гори зеленој,
Тамо има гора Романија,
И у њојзи кошута и јелена.
А рећи ћу слуги Усеину,
Нек опреми два коња витеза.“
Док Усеин два коња опреми,
Дошле паде тридесет Сарајлија.
Була гледа роба Драгокупа,
Опрема га на бијелој кули,
Пак је њему била бесједила:

„Чујеш мене, робе Драгокупе!
Ти отиди у ризницу б'јелу,
Те ти узми жутије дуката,
Даји бакшиш младим Сарајлијам',
Кад ти стану лова доносити."
Оде Грујо у ризницу б'јелу;
Лаком ајдук бјеше на дукате:
Накупио жутије дуката
У џепове и у чизме жуте,
Удовица рече Сарајлијам':
„Чујете ли, тридест Сарајлија!
Пазите ми роба Драгокупа
Боље него Џафер-бега старог."
Сиђе Грујо низ танану кулу,
Довати се помамна ђогата,
Па ишћера њега на чаршију;
Да је коме погледати било,
Кад усједе ђаво на ђавола:
Горски ајдук на б'јесна ђогата;
Испод ногу камен излијеће,
Те он туче ане и дућане.
Говориле младе Сарајлије:
„Боже мили! чуда великога!
Сретња ти је Џаферbegовица!
Ђе задоби бољег господара,
Бољег, него старог Џефер-бега."
Отидоше гори Романији.

Кад су били близу Романије,
Рикну јелен, а рикну кошута,
Проговори тридест Сарајлија:
„Господару, робе Драгокупе!
Ето рикну јелен и кошута.“
Ал говори дијете Груица:
„Не лудујте, младе Сарајлије!
Није оно јелен и кошута,
Већ је оно Новак и Радивој’,
А ово је дијете Груица.“
Пак удари ђога бакрачлијом,
Скочи ђогат преко поља равна,
Остадоше младе Сарајлије,
Али не шће слуга Усеине,
Већ повика из грла бијела:
„Стани курво, дијете Груица!
Не ћеш утећ’, ни одвест’ ђогата,
Ни однијет’ руо Џафер-бега,“
А потеже сабљу оковану;
Доиста га достигнути шћаше,
Ал му Грујо ни бјежат’ не шћеде,
Већ поврати бијесна ђогата,
А потеже сабљу Џафер-бега,
Пак дочека Усеина слугу,
Удари га по десном рамену,
Раздвоји га на седлу бојноме,
Бојно седло на коњу дорату,

А дората на земљици црној,
И још земље мало завашио.
Јавну му се Старина Новаче:
„Бе аферим, дијете Груица!
Док сам и ја твога доба био,
Могао сам тако ударити!“
Оста Усо ногом копајући,
Оде Грујо брдом пјевајући,
И он дође својему Новаку;
Са стрицем се у образ пољуби,
А свог оца у бијелу руку;
Ћога пусти у гору зелену,
Узе пушку у десницу руку,
Пак отиде у гору зелену.

5.

Женидба Груице Новаковића.

Вино пије Старина Новаче
И са шњиме дели Радивоје,
Међу њима дели Татомире,
Служи вино Новаковић Грујо;
Како коме чашу додаваше,
Тако њему дослужује вином,
А кад бабу чашу додаваше,

Тако чашу вином преслужује,
Са чаше се вино просипаше,
Посипаше свилу и кадиву.
Пита њега Старина Новаче:
„Мили сине, дијете Груица!
Што ми чашу вином преслужујеш,
Те посипаш свилу и кадиву?
Кажи, сине, кака ти је невоља?
Каку сам ти жалост учинио?“
Рече таде Новаковић Грујо:
„А мој бабо, Старина Новаче!
Мене јесте голема невоља:
Ти си, бабо, дружину иженио,
Иженио млађе и старије,
Мене, бабо, не шће оженити
Ни ђевојком ни пак удовицом;
То је мене данас најжалије.“
Тад' говори Старина Новаче:
„Уз'о час те оженио, сине!
Ето данас три године дана,
Како тражим за тебе ђевојку,
И за мене добра пријатеља,
С ким се могу сјести напити вина:
Ђегођ нађо за тебе ђевојку,
Ту не нађо за ме пријатеља;
А ђе нађо за ме пријатеља,
Ту не нађо за тебе ђевојку;

Но чу л', сине, Новаковић Грујо!
Ђе ја нађо за тебе ђевојку
И за мене добра пријатеља:
У Пладину граду бијеломе,
У онога краља Пладинскога;
Што је вајда, е добра ђевојка,
Кад је гуја јесте запросила,
Љута гуја Грчићу Манојло
Од Софије града бијелога.
Но чу л', сине, Груица дијете!
Свуци, сине, господске аљине,
Па обуци Бугарске аљине,
И понеси будак на рамену,
Па ти иди у Софију равну,
Те уводи Грке ове сватове,
Каке свате Грчићу сабира;
Ако бере Грке и Бугаре,
И терзије своје рувeтлије,
Који носе свилу и кадиву,
И џепове с обадвије стране,
У џепове све жуте дукате,
Ту ће бити шићар за ајдуке;
Ако л' бере љуте Мартолозе,
Који носе струке на рамену,
О појасу маче оковане,
Ту ће бити мука за ајдуке."
Кад то зачу Новаковић Грујо,

Једнак свлачи свилу и кадиву,
А облачи Бугарске аљине,
Па понесе будак на рамену,
Учини се голема сироша,
Право оде у Софију града,
Да уводи Гркове свашове.
Ал не бере Грчићу Манојло,
Он не бере љуше Маршолозе,
Који носе шруже на рамену,
О појасу маче оковане;
Већ он бере Грке и Бугаре,
И шерзије своје рувешлије,
Који носе свилу и кадиву,
И џепове с обадвије шшране,
У џепове све жуше дукаше.
Тад' се врну Новаковић Грујо,
И ошиде у Сшару планину,
Те казује Сшарини Новаку,
Каке Грче сабира свашове.
Таде бере Сшарина Новаче,
Бере Новак кићене свашове,
Све свашове из горе ајдуке:
Кума куми Бороја ајдука,
Сшаросваши Средоја ајдука,
А ђевери дели Радивоја.
Све свашове редом покупио,
Па ошиде у Кликсуру шеврду,

У Клисуру тврда Качаника,
Куд ће проћи Грчићу Манојло
И провести кићене сватове.
Ал ето ти Грчића Манојла,
И он води кићене сватове,
Понајпрви иде пред дружином
На вранчићу коњу косатоме,
Буздована покрај себе њија,
Па га баца јунак под облаке,
А у десну дочекује руку,
И овако танко попијева:
„Млав планино, и планино Стара!
Млав планино, крвава крајино!
Чудно ли си у крв огрезнула!
Млоге ли си мајке ојадила!
Млоге сестре у црно завила,
Удовице у род оправила!
Да л' ћеш данас мој' ојадит' мајку?
Да ли сестру у црно завити?
Да ли дати моју заручницу
За Груицу сина Новакова?“
Тако пјева Грчићу Манојло,
Гледају га из горе ајдуци,
Гледају га, но им није мило.
Оде Грче за добру ђевојку,
А осташе у гори ајдуци.
Било тако за недељу дана,

Ал ето ти Грчића Манојла,
Води свате и носи ђевојку,
Те он зађе у Клисуру тврду,
У Клисуру тврда Качаника,
Понајпрви иде пред дружином
На врančићу коњу косатоме,
На вранцу је ноге прекрстио,
Па удара у ситну тамбуру,
Уз тамбуру танко попијева:
„Млав планино, и планино Стара!
Млав планино, крвава крајино!
Чудно ли си у крв огрезнула!
Млоге ли си мајке ојадила!
Млоге сестре у црно завила!
Удовице у род оправила!
Да од кога, веће ни од кога,
Од Новака и од Радивоја;
Да л' ћеш данас мојʼ ојадит' мајку?
Да л' ми сестру у црно завити?
Да ли дати моју заручницу
За Груицу сина Новакова?“
Тако пјева Грчићу Манојло,
Гледају га из горе ајдуци,
Гледају га, но им није драго.
Тад' говори Старина Новаче:
„Чујеште ли, сва моја дружино!
Удри сваки на друга својега:

Кум Бороје нек иде на кума,
А старојко нека на старојка,
Радивоје нека на ђевера,
А ја оћу баш на домаћина,
А Груица нека на Манојла,
Сви сватови редом на сватове."
Све Новака друштво послушало,
И у свате јуриш учинили:
Кум Бороје погубио кума,
И старојко погуби старојка,
Радивоје погуби ђевера,
И он узе лијепу ђевојку,
Одведе је у гору зелену;
Домаћина Новак погубио,
Сви сватови свате разагнали,
Сам остаде Грчићу Манојло,
К њему иде Новаковић Грујо,
Голу сабљу носи у рукама,
Па дозива Грчића Манојла:
„Стани курво, Грчићу Манојло!
Чију носиш лијепу ђевојку?
Причекај ме, да мејдан д'јелимо,
Да видимо, чија је ђевојка."
Кад то виђе Грчићу Манојло,
Обје ноге низ врана опружи,
Те у златне врже бакарлије,
А из руку тамбуру одбаци,

Па десницом за мач приватио,
А љеваком врангу за дизгене,
Па говори Новаковић Грују:
„Ближе к мене, Новаковић Грујо,
Ближе к мене, да се ударимо,
Каио сам мејдан дијелити,
И ђевојку сабљом одвојити.“
Ту допаде Новаковић Грујо,
Удари га сабљом по рамену,
Ал се Грче штитом заштитило,
На двоје му сабљу саломио,
На штиту се ништа не познаде.
Кад што виђе Грчићу Манојло,
Он потеже мача зеленога:
„Стани курво, Новаковић Грујо!
С том ли сабљом идеш у ајдуке!
А да видиш мача зеленога,
Што би добар био за ајдуке.“
Па га мало мачем заватио,
Али га је љуто обранио,
Лијеву му руку осјекао,
Клону рука низ чохину доламу;
Но су лаке ноге под ајдуком,
У гору га ноге занијеше;
Виком виче Новаковић Грујо,
Виком виче по гори зеленој:
„Ђе си, брате, дели Татомире!

Изгуби ме Грче на мејдану."
Ту допаде дели Ташомире,
Носи голу сабљу у рукама:
„Стан' курвићу, Грчићу Манојло!
Ласно ј' с Грујом мејдан дијелити,
Но причекај дели Ташомира."
Рече њему Грчићу Манојло:
„Ближе к мене, дели Ташомире,
Ближе к мене, да се ударимо,
Као сам мејдан дијелити."
Ту допаде дели Ташомире,
Удари га сабљом по рамену,
Ал се Грче штитом заштитило,
По штиту га сабљом ударио,
На двоје му сабљу саломио,
На штиту се ништа не познаде.
Грче маче мача зеленога:
„Стан' курвићу, дели Ташомире!
С том ли сабљом идеш у ајдуке!
А да видиш мача зеленога,
Што би добар био за ајдуке."
Па га мало мачем завашио,
Десну му је руку осјекао,
Клону рука низ чошну доламу;
Но су лаке ноге под ајдуком,
У гору га ноге занијеше;
Виком виче по гори зеленој:

„А ђе си ми, чича Радивоје?
Изгуби ме Грче на мејдану.“
Но ешо ши дели Радивоја,
Голу сабљу носи у рукама,
Право иде Грчићу Манојлу:
„Сшан’ курвићу, Грчићу Манојло!
Ласно ј’ с ђедом мејдан дијелиши,
Но причекај дели Радивоја,
Да јуначки мејдан дијелимо.“
Рече њему Грчићу Манојло:
„Ближе к мене, чича Радивоје,
Ближе к мене, да се ударимо.“
Ту допаде дели Радивоје,
Удари га сабљом по рамену,
Ал се Грче шшишом зашшишило,
По шшишу га сабљом ударио,
На шроје је сабљу саломио,
На шшишу се ништа не познаде.
Таде рече Грчићу Манојло:
„Бре, курвићу, чича Радивоје!
С шом ли сабљом идеш у ајдуке!
Ал да видиш мача зеленога,
Шшо би добар био за ајдуке.“
Па га мало мачем заваћио,
Два му виша ребра пресјекао,
Виде му се џигерице црне,
Виде му се и црне и б’јеле;

Но су лаке ноге под ајдуком,
У гору га ноге занијеше;
Виком виче по гори зеленој:
„Ђе си брате, Старино Новаче?
Изгуби ме Грче на мејдану.“
Но ето ти Старога Новака,
На њему је страшно одијело:
На њему је кожу од међеда,
На глави му капа вучетина,
И за капом крило од лабуда;
Очи су му двије купе вина,
Трепавице од утине крило;
И он носи сабљу староковку,
Па повика Грчића Манојла:
„Стан' курвићу, Грчићу Манојло!
Ласно ј' с ђецом мејдан дијелити,
Но причекај Старога Новака.“
Рече њему Грчићу Манојло:
„Ближе к мене, Старино Новаче!
Ближе к мене, да се ударимо,
Не би баом из Клисуре тврде:
Виђео сам и жива међеда,
А камо ли кожу од међеда;
Виђео сам и живога вука,
А камо ли мртву вучетину;
Виђео сам и живога орла,
А камо ли орлу перушину.“

Ту допаде Старина Новаче,
Удари га сабљом по рамену,
Ал се Грче штитом заштитило,
По штиту га сабљом ударио,
На двоје му штита пресјекао,
И десну му руку осјекао,
Ал на троје сабљу саломио.
Наљути се Грчићу Манојло,
Шчепа мача у лијеву руку,
Па пођера Старога Новака.
Мили Боже! чуда великога!
Да је коме стати, па гледати,
Како кроји капу вучетину,
Како ц'јепа суру међедину,
А растура орлу перушину!
Бјежи јадан Старина Новаче,
Бјежи Новак кроз гору зелену,
Нешто мало два пуна саата,
Подвикује из грла бијела,
Бре колико Новак подвикује,
Све са горе лишће отпадаше,
А са земље трава полијеће;
Он дозивље посестриму вилу:
„Бог т' убио! вило посестримо!
Нијеси л' ми Божју вјеру дала,
Кад ми буде највећа невоља,
Да се мене на невољи нађеш?“

Ал ето ти бјелогрле виле
У сусрећу Староме Новаку,
Тако њему вила говорила:
„Побратиме, Старино Новаче!
Да л' шта ћераш, да ли од шта бјежиш?“
Проговара Старина Новаче!
„Вјера моја, посестримо вило!
Ја не ћерам, већ ја јадан бјежим;
Погуби ме Грче на мејдану.“
Таде њему вила говорила:
„Врн' се натраг, Богом побратиме,
Чинићу се лијепа ђевојка,
Савићу се Грку око грла,
Па ћу њему очи засјенити,
Ти погуби слијепа јунака.“
Тад' се Новак натраг поврнуо,
Оде с вилом близу до Манојла,
Па остаде у гори зеленој;
А вила се начини ђевојка,
Па се вије Грку око грла,
И тура му руке у њедарца,
Док је Грку очи засјенила,
Па позивље Старину Новака:
„Побратиме, Старино Новаче!
Сад погуби слијепа јунака.“
Ал се Новак тешко поплашио,
Те не смије приступити близу,

Већ се баца перним буздованом,
Те удари Грчића Манојла,
Удари га међу очи чарне,
Паде Грче у зелену траву,
Грче паде, а Новак допаде,
Те Гркову осијече главу,
Па отиде у гору зелену;
Тражи Новак по гори дружину.
Докле су се били састанули,
Цијепаше кићене дарове,
Завијаше своје ране грдне.

6.

Маргита ђевојка и Рајко војвода.

Још зорица не забијелила,
Ни даница лица помолила,
А од дана ни помена нема,
Пошетала Маргита ђевојка
У Сријему по Сланом камену,
Рано шета боса по камену,
Рано шета, танко попијева,
А у пјесми кунијаше Рајка:
„Бог т' убио! Рајко војевода!
Чим ти наста на Сријем војвода,

Тако нама Турци додијаше,
А док бјеше војевода Мирко,
Ми Турчина нигђе не чујасмо,
А камо ли очима виђасмо;
А данас нам додијаше Турци,
Турски коњи ноге искидаше
Шетајући јутром и вечером,
На плочама поље разнијеше
Мећући се циде и лобуда."
Тако пјева Сријемка ђевојка,
Она мисли, нико је не слуша,
Ал што Рајко и слуша и гледа,
Па дозива Маргиту ђевојку:
„Селе моја, Маргита ђевојко!
Немој клети војеводу Рајка;
Шта ће коме учинити Рајко?
Шта ће себе, шта ли ће Сријему?
А шта ли ће у Ср'јему Турцима?
Докле бјеше војевода Мирко,
Бјеше тада млого војевода
По нашијем редом градовима;
Па ме чекај, Маргита ђевојко,
Стани мало на камену Слану,
Стани мало, да ти кажем право
Све војводе и градове редом:
На бијелом граду Дмитровици,
Онђе бјеше старац Кузун Јањо,

Бјеше њему триста и три љета;
На Поцерју покрај воде Саве,
Онђе бјеше Обилић Милошу,
Везир бјеше славноме Лазару;
На ономе Бијограду стојну,
Онђе бјеу два Јакшића млада:
Јакшић Дмитар с војводом Стјепаном,
На бијелу граду Смедереву,
Онђе бјеше стари деспот Ђурђе
Са његова два вриједна сина:
Са Стјепаном а и са Гргуром;
А на оној на равној Ресави,
Онђе бјеше војвода Стеване;
На Сталаћу на високој кули,
Онђе бјеше војвода Тодоре;
На Крушевцу граду бијеломе,
Онђе бјеше славни кнез Лазаре
А са сином високим Стеваном;
На Прокупљу граду бијеломе,
Онђе бјеше стари Југ Богдане
С девет сина с девет Југовића;
На бијелу граду Куршумлији,
Онђе бјеше Бановић Страиња;
На Топлици на води студеној,
Онђе бјеше Топлица Милане;
А на оној равној Косајници,
Онђе бјеше Косајчић Иване;

А на Нишу граду бијеломе,
Онђе бјеше војвода Станиша;
На Тимоку златноме потоку,
Ту бијау двије војеводе:
Једно Бјелић, друго Златнокосић;
На Видину граду бијеломе,
Онђе бјеше старац Владисаве;
А на равној земљи Каравлашкој,
Онђе бјеше Каравла Радуле;
На Букрешу граду бијеломе,
Онђе бјеше бего Радул-бего
С' својим братом Мирком војеводом;
На нашему пространу Сријему,
Овђе бјеше Мирко војевода;
На бијелу граду Вучитрну,
Онђе бјеше војвода Воине
Са три сина три Воиновића;
На Загорју мјесту питомоме,
Онђе бјеше Љутица Богдане;
На Пазару граду бијеломе,
Онђе бјеше Реља Крилатовић;
На Сјеници на равној паланци,
Онђе бјеше војвода Стеване;
А на оној на Босни поносној,
Онђе бјеше Бошко Бошњанине;
На Травнику граду бијеломе,
Онђе бјеше Бранковићу Вуче,

Везир бјеше славноме Лазару;
А на ломној на Ерцеговини,
Онђе бјеше Ерцеже Стјепане;
На бијелу граду Пиритору,
Онђе бјеше Момчило војвода
С девет браће с девет војевода;
На Цетињи на води дебелој,
Онђе бјеу два бега голема:
Иван-бего и с њим Обрен-бего,
Обадва су Турци потурчили;
На ономе ломну Шекулару,
Онђе бјеше Петар Шекуларац;
А на Скадру на води Бојани,
Онђе бјеше Вукашине краљу
А са братом војводом Угљешом,
И са братом Гојком војеводом;
На Призрену мјесту питомоме,
Онђе бјеше Српски цар Стјепане
А са сином нејаким Урошем;
На ономе равном Дукађину,
Онђе бјеше Лека Капетане;
А на оном на Косову равну,
Онђе бјеше војвода Мијајло;
А на оној на планини Старој,
Онђе бјеше Старина Новаче
А са братом дели Радивојем,
С Татомиром и с Груицом младим;

На Софији граду бијеломе,
Онђе бјеше Грчићу Манојло;
На Кратову граду бијеломе,
Онђе бјеше Кратовац Радоња;
На бијелу граду Куманову,
Онђе бјеше Костадине бего;
На Солуну граду бијеломе,
Онђе бјеше војвода Дојчине;
На Прилипу граду бијеломе,
Онђе бјеше Краљевићу Марко.
Па чу л', селе, Маргита ђевојко!
Све што бјеу наше војеводе,
Све су били, па су преминули,
Који, селе, они починуше,
А који ли они изгинуше;
Данас тога нема ни једнога,
Сам остаде у Сријему Рајко,
Као суво дрво у планини,
Шта ће себе, шта ли ће Сријему?
А шта ли ће у Ср'јему Турцима?" —
Па извади ноже од појаса,
Удари се посред срца жива,
Мртав паде на земљицу црну.
Рајко паде, Маргита допаде,
Пишти љуто, како змија љута:
„Браћо моја, Српске војеводе!
Како бисте, како преминусте,

А како ли робље оставиосте!
Робље ваше све Турско подножје,
Намастири Турске потпрдице;"
Па довати Рајкове ножеве,
Удари се посред срца жива,
Мртва кужна покрај Рајка паде.

7.

Женидба Јанковића Стојана.

Још од зоре нема ни помена,
Удбињска се отворише врата,
И изиђе једна чета мала,
За тридесет и четири друга,
Пред њоме је Лички Мустај-беже,
Оде беже у Кунар планину,
Да он лови лова по планини.
Ода беже три-четири дана,
Ништа бего уловит' не може,
Поврати се Лици и Удбињи.
Када сиђе под гору јелову,
Уврати се на воду чатрњу,
Да почине и да воде пије,
Баци очи под јелу зелену,
Ал с' од јеле разасјале гране;

Када дође Мустај-беже Лички,
Пјан кашана под јеликом спава
Сав у срми и у чистом злату:
На глави му калпак и челенке,
Један калпак, девет челенака,
Покрај њи је крило оковано,
Ваља крило иљаду дуката;
На плећима зелена долама,
На долами тридесет путаца,
Свако пуце по од литру злата,
Под грлоцем од три литре злата,
И оно се на бурму отвора,
У њем' носи за јутра ракију;
По долами троје токе златне,
Златне токе по од двије оке,
Двоје више, а треће салите;
На ногама ковче и чакшире,
Жуте му се ноге до кољена,
Побратиме, како у сокола,
Из ковчи су синџири од злата,
На синџирим' ситне титреике,
Што ђевојке носе о грлоцу;
Опасао мукадем појаса,
За појасом девет Даниџкиња
Све у чисто заљевене злато;
О бедри му сабља окована,
На сабљи су три балчака златна

И у њима три камена драга,
Ваља сабља три царева града;
У крилу му лежи павталија,
На њојзи је тридесет карика,
Свака павта од десет дуката,
Код нишана од тридест дуката,
Више злата, него љута гвожђа;
Када јунак из травице дине,
Уз јелу се увијају гране;
Притиштише га Мустај-беже Лички
Су тридесет и четири друга,
Измаче му свијетло оружје;
Кад се прену јунак из травице,
Те он виђе црнијем очима,
Да су њега Турци притиснули,
А код њега не има оружја,
Како кога рукам' довашаше,
Те о земљу њиме удараше,
Та у њему живо срце пуца;
Уби њему друга седмерицу,
Док му б'јеле освојише руке,
Савезаше, па га поћераше,
Поћераше бијелој Удбињи,
Привезаше на њега оружје,
Нек се чуди мало и велико,
Ђе увати Мустај-беже Лички
Та капану под свијем оружјем.

Кад су били пољем широкијем,
Проговара Мустај-беже Лички:
„Ој Бога ти незнана катано!
Откле ли си, од које л' крајине?
Како л' тебе по имену вичу?
Куда ли си био намислио?
Камо твоја дружина остала?“
А катана њему проговара:
„Што ме питаш, Мустај-беже Лички?
Јеси л' чуо Латинско приморје,
Кој приморја ришћанске Котаре
И у њима Јанковић Стојана?
Ја сам главом Јанковић Стојане;
Нисам више ни имао друга,
Осим Бога и мене једнога,
А нијет сам био учинио,
Да се спустим до под твоју кулу,
Да измамим Ајкуну ђевојку,
Да одведем себе у Котаре,
Па ми не би од Бога суђено:
Проклето ме пиће преварило.“
Тада рече Мустај-беже Лички:
„Бе аферим, Јанковић Стојане!
Баш си дош'о у онога руке,
Који ће те, море, оженити.“
У ријечи пали под Удбињу
Испод куле Мустај-бега Личког,

Гледа чету мало и велико,
И Ajкуна са бијеле куле
Мила сестра Мустај-бега Личког,
Пред њоме је ђерђеф од мерџана,
У рукама игла од биљура,
Пуни злато по бијелу платну;
Када виђе чету из планине,
Они воде свезана јунака
Код његова свијетла оружја,
Испред себе ђерђеф отурила,
Двије му је ноге подломила,
Па је собом била говорила:
„Боже мили! чуда великога!
Зла погледа у добра јунака!
Како ли га Турци преварише,
И без ране и без мртве главе
Свезаше му руке наопако?“
Кад дружину на рачун узела,
Ал не чима друга седмерице.
Кад падоше под бијелу кулу,
Од Стојана узима оружје,
Па оружје носи у ризницу,
А Стојана спушти у тавницу
У дубину триста ендезета,
Ђено лежи вода до кољена,
А јуначке кости до рамена.
Оде беже у нову меану,

Оде пити с четницима вино,
Да се вали Турцим' Удбињаним',
Каквога је роба заробио.
Подиже се лијепа ђевојка,
Она иде на тавничка врата,
И донесе једну кову вина,
На узицу спушти у тавницу,
Са тавнице грлом довикује:
„О јуначе, Бог те не убио!
Откле ли си, од које л' крајине?
Како ли се зовеш по имену?
Како ли те Турци преварише,
Те свезаше код оружја руке?"
Узе Стојан, те он попи вино,
Па ђевојци бјеше бесједио:
„Ко ме виче са тавнице б'јеле?
Пиво ми је грло преузело,
Пусти мене на чекрк узицу,
Извуци ме до пола тавнице,
Па ћу тебе онда казивати."
Кад то чула Туркиња ђевојка,
Пусти њему на чекрк узицу,
На узици куке од челика,
Извуче га до пола тавнице;
Проговара Јанковић Стојане:
„Ко ме пита са тавнице б'јеле?"
Јави му се Туркиња ђевојка:

„Ја те питам, незнана капитано!
Ја сам сестра Мустај-бега Личког."
Проговара Јанковић Стојане:
„О Ајкуна, да те Бог убије!
Ја сам главом Јанковић Стојане,
Ја сам с тебе допао тавнице;
Пјана су ме Турци преварили,
Те свезали наопако руке."
Вели њему Туркиња ђевојка:
„Чујеш мене, Јанковић Стојане!
Оће тебе Турци погубити;
Сјутра тебе оће понудити,
Оћеш ли се, болан, потурчити.
Потурчи се, Јанковић Стојане,
А ја ћу ти бити вјерна љуба.
У мог брата Мустај-бега Личког
Та имају двије куле блага:
Једна моја, а друга његова;
Ако буде мријети по реду,
Оће нама обје остануши."
Проговори Јанковић Стојане:
„А не лудуј, Ајкуна ђевојко!
Бога ми се не би потурчио,
Да ми даду Лику и Удбињу.
Ја имадем у Котарим' блага
Више, Богме, него у Турака,
А бољи сам јунак од Турака.

Ако Бог да, лијепа ђевојко!
Сјутра прије половине дана,
Окренуће скакат' Котарани
По Удбињи и око Удбиње,
Извадиће Стојка из тавнице."
Одговори Туркиња ђевојка:
„Бе не лудуј, Јанковић Стојане!
Доке твоји Котарани дођу,
Оће тебе Турци погубити,
Већ јеси ли, болан, вјере тврде,
Да ћеш мене узет' за љубовцу,
Да избавим тебе из тавнице?"
Вели њојзи Јанковић Стојане:
„Тврда вјера, лијепа ђевојко!
Узећу те за вјерну љубовцу,
Доиста те преварити не ћу."
Кад то чула лијепа ђевојка,
Спусти њега у тавницу тавну,
Па отиде на танану кулу.
Мало време за њим постајало,
Дође беже из нове меане,
Ђевојка се премеће по кули,
Њу ми пита Мустај-беже Лички:
„Што је тебе, моја сестро мила?"
„Не питај ме, брате, Мустај-беже!
Забоље ме и срце и глава,
Сву је мене зима обузела:

Богме, брате, мријети ваљаде;
Већ ти сједи на меке душеке,
Да ти паднем у криоце главом,
Да ја пустим моју гр'јешну душу."
Жао бјеше Мустај-бегу Личком,
Јер од рода више никог нема,
Пусти сузе низ бијело лице,
Па он сједе на меке душеке,
Цура паде у криоце главом,
Једну руку у џепове тура,
Другу руку брату у свиларда,
Док украде кључе од ћавнице,
Од ризнице и од кожушнице,
Превали се по меку душеку.
Говори јој Мустај-беже Лички:
„Сестро моја, Ајкуна ђевојко!
Није л' Бог д'о мука одминула?"
„Јесте, брате, милом Богу вала!"
Подиже се Мустај-беже Лички,
Он отиде на зелену лонџу,
Да вијећу чини с Удбињаним',
Како ли ће уморит' Стојана,
А ђевојка на ноге скочила,
Па отвора бијелу ризницу,
Стојаново извади оружје
И накупи егбета дуката,
Па се спусти пред ћавницу б'јелу,

Из тавнице изведи Стојана,
Одведе га пред подруме б'јеле,
Извадише коње из подрума:
Добра ђога бега Личанина,
Што га јаше на мејдан јуначки,
И вранчића љубе Личанина,
Ког бржега у крајини нема;
Ђога јаше лијепа ђевојка,
Стојан јаше вранца од мејдана,
Окренуше пољем широкијем,
Примише се у Оворјелицу,
Од ње право у Кунор планину,
Из Кунора у поље Котарско.
Тада рече Јанковић Стојане:
„О Ајкуна, лијепа ђевојко!
Бaш се мене задрјема тешко,
Већ одјаши од коња ђогата,
Оћу мало санак боравити."
Вели њему Туркиња-ђевојка:
„Не, Стојане, твога ти јунаштва!
Гони вранца у равне Котаре,
Па је ласно санак боравити:
Ја се бојим чете од Турака."
Не шће Стојан послушат' ђевојке,
Већ од коња добри одсједоше,
Па он сједе у зелену траву,
А ђевојци у криоце главу,

Заспа Стојан, како јање лудо,
Ал ђевојка спавати не може.
Док се бијел данак заподнаде,
Рано рани Мустајбеговица,
Да обиђе на кули ђевојку,
Болесна је синоћ опрхнула,
Ал не има на кули ђевојке,
Покупљено из ризнице благо,
У тавници нема Јанковића,
А не има у подруму коња;
Поврати се на бијелу кулу,
Те избаци пушку оберићка,
Зачу беже на зеленој лонџи,
Своме се је јаду осјетио,
Он се ваши у џепове руком,
Из џепова кључи покрадени,
Тад' повика Мустај-беже Лички:
„Браћо моја, придеси Удбињана!
Утече ми Јанковић Стојане,
И одведе Ајкуну ђевојку,
Већ на ноге, ако Бога знате!“
Чудан адет бјеше у Турака:
Готови им коњи под седлима,
Добрије се коња дохватише,
И широко поље прејездише,
Кунора се горе дохватише;
Од Кунора у поље Котарско.

Гледа Ајка из зелене траве,
Често гледа под Кунор планину,
Ал се прамен запођеде таме
А од паре коњске и јуначке,
Позна браћа Мустај-бега Личког
И за њиме тридесет Удбињана,
А не смије да Стојана буди,
Већ прољева сузе од очију
По образу Јанковић Стојана,
Кад се прену Јанковић Стојане,
Он бесједи Туркињи ђевојци
„Што је тебе, Туркиња ђевојко,
Те прољеваш сузе од очију?
Ил' ти жалиш браћа Мустај-бега?
Ил' његова блага големога?
Ил' ти није у вољу Стојане?“
Одговори Туркиња ђевојка:
„О Стојане, жалосна ти мајка!
Ја не жалим браћа Мустај-бега,
Нит' ја жалим блага његовога,
Ја сам нама блага понијела;
Ти си мене насред срца мога;
Ето, болан, Личког Мустај-бега
И са њиме тридесет Удбињана,
Јаши вранца, бјежи у Котаре,
Обоје смо изгубили главе.“
Када виђе Јанковић Стојане,

Он говори Туркињи ђевојци:
„Не ћу Богме, Ајкуна ђевојко,
Жао су ми Турци учинили,
У трави ме пјана притиснули,
Сад се оћу дариват' са шуром;
Већ ти јаши вранца од мејдана,
А дај мене твојега ђогата,
Побољи је мало од вранчића,
Да ја идем шури у сретање."
Скочи Стојан на добра ђогата,
А ђевојка на малена вранца,
Бјежи млада бијелу Котару,
А Јанковић бегу у сусретање.
Да је коме сјести, те поглати,
Да он види чуда великога,
Кад удари тридест на једнога;
Па не штена куће ни једнога!
Тридест Стојан одсијече глава,
И увати Мустај-бега Личког,
Свеза њему руке наопако,
И доћера њега до ђевојке,
Па потеже сабљу оковану,
И ђевојци бјеше говорио:
„О Ајкуна, сестро Мујагина!
Ми овако шуре дарујемо."
Па замане сабљом окованом,
А ђевојка подбацила руке:

„Не, Стојане, твога ми јунаштва!
Не остави сестру без заклетве,
И тебе би сестре жао било,
Врати њега, нек иде Удбињи!"
Стојан своју сабљу повратио,
Бегу боље попритеже руке,
Па га врати натраг у Удбињу
И овако њему бесједио:
„Када, море, у Удбињу дођеш,
С Удбињаним' сједеш пити вино,
Лагат' немој, већ све право кажи,
А џаба ти живот на мејдану."
Оде беже у Удбињу свезан,
Стојан оде у равне Котаре,
И одведе Туркињу ђевојку,
Покрсти је и вјенча је за се,
Па је љуби, кадгођ се пробуди.

8.

Опет женидба Јанковића Стојана.

Од како је свијет постануо,
Није љепши цвијет процватио,
Како бјеше цвијет процватио
У Удбињи у Турској крајини,

На зафалу Туркиња ђевојка,
Мила шћерца аге Синан-аге,
По имену Златија ђевојка.
Глас је дала на четири стране.
Од како се од мајке родила,
Сиротна је Златка останула,
Па је бабо даде на дојиље,
На дојиљу три године била,
Па је бабо даде на чешљање,
На чешљању седам годин' била,
Њу ми чешља седам чешљарица,
Њојзи плету тридест плетеница.
Кад јој било седамнаест љета,
До удаје порасла ђевојка,
Млоги су је просци запросили,
Ал је бабо никоме не даде,
И ком' даде, Златка поћи не ће.
То се чудо на далеко чуло,
Зачуло се у Српске Котаре,
То зачуо сердар из Котара
По имену Јанковић Стојане.
А кад зачу Јанковић Стојане,
Он дозива своју стару мајку:
„О чу ли ме, моја стара мајко!
Кувај мени бијеле колаче,
А ја одо ковати ђогина,
Ковати га и још опремити.“

Кад то зачу мајка Стојанова,
Она кува бијеле колаче.
Стојан кова и опреми ђога,
Па посједе ђога дебелога,
Бесједи му остарила мајка:
„Ако Бог да, мој сине Стојане?“
А Стојан је мајци бесједио:
„Ој Бога ми, моја стара мајко!
Ја сам чуо и казују људи,
Да имаде Туркиња ђевојка
У Удбињи у Турској крајини,
Чини ми се, за мене би била.
Гледај, мајко, пребијеле дворе,
Гледај дворе, и све око двора,
А ја одо бијелој Удбињи,
Нема мени рока ни погледа;
Ни се кари, моја стара мајко,
Док не видиш мене код мог двора.“
То јој рече Јанковић Стојане,
Па отиде бијелој Удбињи.
У лијепо доба доодио,
По акшаму баш у глуво доба
Доодио бијелој Удбињи.
Онђе Стојан једну тетку има,
По имену крчмарицу Мару,
Исто сестру свога оца Јанка.
А кад Стојан пред меану дође,

Своју тетку по имену виче.
Стојана је тетка познавала,
Па Стојану врата отворила,
И њему се млада одзивала.
Онђе Стојан ђога одсједнуо,
Те се с тетком у лице пољуби,
И пита се лијепо за здравље.
Ту Марице слуге изиђоше,
Те Стојану ђога прихватише,
Водају га по мермер-сокаку.
Оде Стојан с тетком у меану,
Те он сједе пити ладно вино;
А кад су се вина напојили,
Онда Стојан тетки бесједио:
„О чу ли ме, моја тетка мила!
Ја сам чуо и кажу ми људи,
Да имаде Туркиња ђевојка
А у вашој бијелој Удбињи
У вашега аге Синан-аге,
По имену Златија ђевојка,
Да је таке у свијету нема,
Чини ми се, за мене би била;
Већ ме сјетуј, моја тетка мила,
Како би је јунак избавио?“
А Стојану тетка бесједила:
„О Стојане, мој мио братићу!
Пређ' се врага и његова трага,

Нико не зна у нашој Удбињи,
Какова је Златија ђевојка,
Нит' је и тко Златке сагледао;
А камо ли Златку да избави."
Кад то зачу Јанковић Стојане,
Он је својој сестри бесједио:
„Ој Бога ми, моја сестра мила!
Ја ћу јунак Златку избавити,
Ја ћу своју изгубити главу."
Замисли се сестра Стојанова,
Шта ће сада зборити Стојану,
Све мислила, на једно смислила,
Па Стојану поче бесједити:
„О Стојане, мој мио братићу!
Каде сване и огране сунце,
Сакрићемо у подрум ђогина,
Па ти скини ђузел одијело,
А обуци пудачке аљине,
Кано један сужањ из тавнице,
А на главу капу продерану,
О рамену торбу и тојагу,
Па ти ајде по нашој Удбињи,
Те ти проси од врата до врата,
А кад дођеш двору Синанову,
Скоро су га оставиле слуге,
Оће тебе ага устављати,
Да му чиниш измет у оџаку,

Устави се њему у оџаку,
Те ти агу добро, синко, служи,
Не ћеш како Златку избавити.
Кад то зачу Јанковић Стојане,
Прије зоре и данице сјајне
У подруме сакрише ђогина,
Па он скиде дивно одијело,
А обуче туцачке аљине,
Кано један сужањ из тавнице,
А на главу капу продерану,
О рамену искрпљену торбу,
А у руке дренову батину,
Па он проси од врата до врата.
Сву Удбињу Стојан обредио,
А кад дође двору Синанову,
Ато сједи ага Синан-ага
Пред његовом пребијелом кулом
У његову столу великоме,
Пред њиме се Стојан поклонио,
Цјелива му руку и кољено,
Па говори Јанковић Стојане:
„Господару, ага Синан-ага!
А за Бога! сви ћемо пред Бога,
Даруј мене сужња невољника.“
Бесједи му ага Синан-ага:
„О чу ли ме, сужањ невољниче!
Отклен ли си, од кога ли града?

Како ли се зовеш по имену?
У чијој си тавнов'о тавници?
Код кака ли главна господара?"
Бесједи му Јанковић Стојане:
„Господару, ага Синан-ага!
Ја сам јунак од'уд из крајине
Од Добуја града бијелога,
По имену од Добуја Мујо;
Тавнов'о сам у Задру бијелу
У онога Задранина бана,
Осјек'о се иљаду дуката,
Девет стотин' јесам сакупио,
Још ми ваља купити стотину,
Да нијесам каурину дужан."
Ал бесједи ага Синан-ага:
„Ој Бога ми, сужањ невољниче!
Ђе с' тавнов'о, у којој тавници,
И ја б' онђе мог'о тавновати
Гледајући на лицу твојему."
Вели њему Јанковић Стојане:
„Господару, ага Синан-ага!
У којој сам тавнов'о тавници,
Бог ти не д'о онђе тавновати;
Што л' си моје лице замотрио,
Подавно се јесам испустио,
Те с' умио и косу обриј'о,
И наијо љеба бијелога,

Напио се вина црвенога,
Наглед'о се бијела свијета
И жаркога сунца и мјесеца;
Те у лице крвце задобио."
Кад што зачу ага Синан-ага,
Машио се руком у џепове,
Те извади дванаест дуката,
Те и даде Јанковић Стојану.
Па бесједи ага Синан-ага:
„Чујеш море, од Добуја Мујо!
Мене јесу слуге оставиле,
Не би ли се, море, погодио,
Да ми чиниш измет у оџаку,
Ево теби стотина дуката,
Те с' одужи Задранину бану?"
То је Стојан једва дочекао,
Погоди се с агом у оџаку,
Чини измет за годину дана,
Ни ће Златке, ни од Златке гласа,
А камо ли Златку да избави!
Онда с агом есап учинио,
И оћаше дома да отиде,
Устаља га ага Синан-ага:
„Вјерна слуго, од Добуја Мујо!
Остани ми и другу годину,
Те ме служи у бијелу двору,
Ево теби стотина дуката."

И шо Стојан једва дочекао,
Оста њему и другу годину.
Намири се и друга година,
Ни ђе Златке, ни од Златке гласа,
А камо ли Златку да избави!
Онда с агом есап учинио,
Па он пође двору бијеломе,
Усшаља га ага Синан-ага:
„Слуго моја, од Добуја Мујо!
Служи мене и трећу годину
За стошину жуппије дуката.“
Оста Стојан и трећу годину.
Наврши се и трећа година,
Ни ђе Златке ни од Златке гласа.
Онда с агом есап учинио,
И он пође свом бијелу двору,
Заиста се Златке проћи шћаше;
Доке аги ситна књига дође
Из Кладуше од Рњице Муја:
„О мој зете, ага Синан-ага!
Женим браша Гојена Алила,
Веће ајде мени у сватове,
Да ми будеш сватски старјешина,
И поведи моју милу секу,
Моју секу, твоју вјерну љубу.“
А кад аги шака књига дође,
Он устаља Јанковић Стојана:

„Слуго моја, од Добуја Мујо!
Остани ми у мојему двору
За петнаест дана бијелије,
Ево теби петнаест дуката,
Док отидем шури у сватове.“
Оста Стојан још петнаест дана.
Опреми се ага Синан-ага,
Те он оде у кршну Кладушу;
У двору му нитко не остаде,
Него слуга Јанковић Стојане,
И још једна танана робиња.
Данак прође, тавна ноћца дође,
Подигла се танана робиња
Готовити господску вечеру,
Да је носи Златки у кавезе.
Робињу је Стојан сестримио:
„Богом сестро, танана робињо!
Када Златки понесеш вечеру,
Ти остави врата отворена,
Да за тобом назорице уђем,
Не би л' Златки лице сагледао:
Ако Златки ја сагледам лице,
Даћу теби стотину дуката.“
Робиња је за Бога примила:
Каде Златки понесе вечеру,
Оставила врата отворена
Деветера једна за другијем,

За њом Стојан назорице дође.
Таман Злаша сједе за веверу,
Дође Стојан Злашки у кавеза;
А кад Злашка сагледа Стојана,
Она скочи на ноге лагане,
Она врисну до Бога се чује.
Да кака је! јади је убили!
Љепоше јој у свијешу нема;
На њојзи је дивно одијело:
Једна глава, а два исшивана;
Једне уши, а двоје минђуше;
Једно грло, шри дробна ђердана;
Једно срце, два ћемера злашна;
Једне ноге, двоје сандалгаће,
Око ногу куном посшаљене,
Каде шеша, да је не нажуља;
Под њомé су два мека душека,
А око ње чешири јасшука.
Стојану је Злашка бесједила:
„Курво слуго, од Добуја Мујо!
Зар си, море, добро увардао,
Ђе мог баба дома не имаде,
Те си мени дош'о у кавеза?
А да сада на чаршију викнем,
Сад би лудо изгубио главу."
А њојзи је Стојан говорио:
„Сшани мало, Злашија ђевојко,

Ако сам ти дош'о у кавеза,
Ништа теби наудити не ћу:
Ја нијесам дош'о зларадице,
Већ су мени аге досадиле
По кавама и по меанама
Питајући све за твоје лице,
А ја фалим, а не знам, шта фалим,
Па сам дош'о, да ти виђу лице,
Да знам сјутра, шта ћу пофалити."
Кад то зачу Златија ђевојка,
Она посла танану робињу
На сокака на воду студену,
А Стојану тијо бесједила:
„Сједи доље, моја вјерна слуго,
Да заједно вечер' вечерамо."
Сједе Стојан шњоме за вечеру,
А кад они вечер' вечераше,
Бесједила Златија ђевојка:
„Слуго моја, од Добуја Мујо!
Кажи, море, је ли вјера тврда,
Би л' ме нешто вјерно послужио?
А дала би теби доста блага."
Стојан јој се куне и преклиње:
„Ој Бога ми, Златија ђевојко!
Јесте вјера тврђа од камена,
Камен би се студен растопио,
Невјере ти не би учинио."

Онда Златка њему бесјеђаше:
„Моја слуго, од Добуја Мујо!
Да отидеш ноћас у Котаре
До бијеле Јанковића куле,
Те ми кажи Јанковић Стојану,
Нека трчи ноћас у Удбињу,
Ја ли ноћас, ја ли баш никада,
Нек ме води ноћас у Котаре;
Ја нијесам лица одгојила
За Удбињски младије Турака,
Већ за ђида Јанковић Стојана.
Робињу ћу са собом водити,
А ти, слуго, од Добуја Мујо,
Ти избери једног добра коња,
Купи блага, колико ти драго,
И још руа, кака теби драго,
Па ти бјежи, куда теби драго;
Ако ли ћеш и с нама бјежати,
Ни ми тебе отурит' не ћемо.“
Вели њојзи Јанковић Стојане:
„Ој Бога ти, Златија ђевојко!
Да ти видиш Јанковић Стојана,
Би л' га могла по чему познати?
Јеси ли га кад вид'ла очима?“
Вели њему Златија ђевојка:
„Ој Бога ми, од Добуја Мујо:
Ја сам вид'ла Јанковић Стојана,

Кад поара Лику и Удбињу
И проведе три синџира робља:
Један синџир Турака момака,
Други синџир л'јепи ђевојака,
Трећи синџир младије невјеста;
Проведе и испод наше куле,
Тад' ја бија од седам година,
Тада сам га очима виђела:
Повисоко калпак уздигао,
Има биљег виш' десне обрве;
Рукав диг'о уз бијелу руку,
Има биљег на десној мишици:
По том би га ја могла познати,
Да га видим мојијем очима."
Кад то зачу Јанковић Стојане,
Брзо скочи на ноге лагане,
Па одлеће низ танану кулу,
Доватя се бијела сокака,
И отиде к тешки у меану;
Па бербера себи добавио,
Те се оми и косу обрија,
Па узима своје одијело,
Те од'јело на се ударио;
Па изведе из поштаје ђога,
Па се ђогу на рамена баци,
Оде право бијелим сокаком,
А кад дође Синанову двору,

Те је њега Златка опазила,
Срете њега на мермер-авлији,
У руци јој фењер и свијећа,
Она гледа доброга јунака,
Оће л' бити Јанковић Стојане.
Стојан калпак високо дигао,
Позна биљег виш' десне обрве;
Рукав диг'о уз десну мишицу,
Позна биљег на десној мишици;
А кад Златка познаде Стојана,
Објеси се рукам' о Стојану:
Руке шири, у лице га љуби;
Питају се за здравље лијепо,
Па одоше у ааре биле,
Опремају три коња витеза:
Једног Златки, а другог Стојану,
На трећему да понесу благо.
А кад они коње опремише,
Онда они иду у ризницу,
Купе благо, које њима драго,
Те на једног коња товарише,
Па се добри коња доватише.
Прије зоре и данице сјајне
Дојездише Јанковића кули;
Сусрете и мајка Стојанова,
Руке шире, у лице се љубе,
Питају се за јуначко здравље;

Ту су вјерне слуге изодиле,
Те им добре коње приватише;
Стојан оде са Златком на кулу,
Тури с куле дванаест топова,
Па он сједе ладно пити вино.
У том свану и сунце ограну,
А кад свану и ограну сунце,
Води Златку у бијелу цркву,
Те ј' ришћанским крстом покрстио;
Лијепо јој име избирао:
Била Златка, паке Анђелија;
Па је за се Стојан привјенчао,
Лијеп пород изродио шњоме:
Двије шћери и четири сина.

9.

Женидба Ива Голотрба.

Вино пије од Јањока краљу,
У Јањоку граду бијеломе,
Шњиме пије тридест капетана
И тридесет и три ђенерала;
Ал ето ти једнога јунака,
На њему је чудно одијело:
Кроз чакшире пропала кољена,
Кроз рукаве пропали лактови,

Кроз капу му перчин пропаднуо;
А на њему ни кошуље нема;
Опасао мукадем појаса,
За појасом двије Даницкиње,
Обадвије у чистоме злату;
О бедри му дуга палошина
Од мушкије пуно девет педи;
Чудно њега по имену вичу:
Од Јањока Голоштрбе Иво.
Како дође, Божју помоћ даде;
Пом'коше се један до другога,
Код краља, му мјесто учинише;
Дадоше му тридест чаша вина,
Ожђелдија и добродошница,
Попи Иво, а не скваси брка.
Окренуше редом пити вино,
Па говори тридест капетана:
„О Иване од Јањока била!
Јер с' не жениш? Бог те не убио!
Ев' нас овђе тридест капетана,
И тридесет и три ђенерала,
У свакога има по ђевојка,
У ког сестра, у ког мила шћерца,
Проси, Иво, у кога ти драго,
Сваки ће ти ђуру поклонити.“
Ал говори Голоштрбе Иво:
„Вала вама, тридест капетана;

Ал сам Богу јемин учинио,
Да се јунак оженити не ћу
Ни Латинком ни Српкињом младом,
Осим ћери Глумца Остан-аге,
Побратиме, из Турске Удбиње."
Згледаше се тридест капетана,
Згледаше се, па се осмјенуше.
Мрско бјеше Голотрбу Иву,
Ђе се њему смију капетани;
Не шће шњима више пити вина,
Веће скочи на ноге лагуне,
Па он оде низ бијелу кулу,
Палош броји басамаке редом,
Оде право својој танкој кули,
Па отвора попете сепете,
Те он вади ђузел ђеисију:
А на плећи танану кошуљу,
До појаса од чистога злата,
Од појаса од бијеле свиле;
По кошуљи два јелека танка,
А по њима зелену доламу,
На долами тридесет пуцада;
По долами токе и јелеке,
Златне токе од оке четири;
А на главу калпак и челенке,
Један калпак, девет челенака,
И десета факља окована,

Из ње су му до три пера злашна,
Што јунака бију по плећима,
А покрај ње крило оковано,
Што јунака брани од времена,
Од времена, и од вјетра љута;
А на ноге ковче и чакшире,
Жуте му се ноге до кољена,
Жуте му се, како у сокола;
Па припаса мукадем појаса,
И за појас двије Даницкиње
Све у чисто заљевене злато;
И припаса дугу палошину;
Па он сиђе низ шанану кулу,
Те опрема у подруму дора,
Опреми га, што се љепше може:
Уд'ри нањга седло сераплијнско,
Штоно носе по крајини Турци,
Објеси му злашне кубурлије,
А гадаре с обадвије стране;
Па се њему баци на рамена,
Он окрену кроз Јањока града,
Оде право пољем Јањочкијем;
Приваши се Јањочкога луга,
А од луга у Огорјелицу,
У њој га је ноћца увашила,
А у зору паде под Удбињу,
Баш под кулу Глумца Осман-аге;

Прокашља се неколика пута
Испод куле Глумца Осман-аге.
Кад погледа кули на пенџере,
Указа се на пенџеру рука.
Рече ријеч Голотрбе Иво:
„Чија рука има на пенџеру?
Ил' је женска, ил' је ђевојачка?“
Проговара с пенџера ђевојка:
„Није женска, већ је ђевојачка:
Једне ћери Глумца Осман-аге.“
Рече њојзи Голотрбе Иво:
„О фатијо, ћери Османова!
Укажи се кули на пенџере,
Да те видим мркијем очима,
Да не жалим, Глумчева фатијо;
Трипут сам те у оца просио,
У твог оца, Глумца Осман-аге,
Ја те проси, он ми те не даде;
Сад сам пош'о у кршну Кладушу,
Да ја просим Мујину Ајкуну,
Да је водим, да се женим њоме.“
Кад то чула фатија ђевојка,
Онда бјеше њему бесједла:
„Oj Бога ти, незнан сераглија!
Од куда си, од кога ли града?“
Проговара од Јањока Иво:
„О фатијо, лијепа ђевојко!

Ја сам јунак од Бараша града,
Ја сам диздар у Барашу граду,
Ја сам главом од Бараша Мујо.“
Рече њему лијепа ђевојка:
„Гони коња пред бијеле аре,
Чекај баба из планине мога,
Кад ја речем, даће мене бабо.“
Вели Иво лијепој ђевојци:
„Ој Бога ми, Глумчева фашијо!
Ја сам Богу јемин учинио,
Да ш' у оца више просиш' не ћу;
Већ ак' оћеш са мном вјековаши,
Чекаћу ше полу од сааша,
Док се спремиш на шананој кули,
Да ше бацим за се на дораша;“
Па окрену помамна дорина.
Ал говори фашија ђовојка:
„Чекај, Мујо, полу од сааша,
Док се спремим на шананој кули.“
Иво свога одсједе дораша,
Па он сједе полу од сааша;
Сшаде звека низ шанану кулу:
Сшоји звека дробније ђердана,
Сшоји шкрипа жушије кавада,
Сшоји клепеш месшва и папуча;
Ал ешо ши фашије ђевојке,
Она носи у десници руци

Баш бисаге жутије дуката;
У лијевој носи купу вина,
Да напоји од Барата Мујa;
Предањ метну у зелену траву,
Пољуби га у бијелу руку,
Он ђевојку међу очи црне;
Попи вино, а узе бисаге,
Па и баци на дората свога,
Па се дору на рамена баци,
Он фатији пружи десну руку,
Па је баци за се на дората:
Трипуна је опасао пасом,
А четвртом од мача кајасом;
Па окрену брду уз планину.
Кад изиђе брду на планину,
Ђе имају друма три-четири:
Који Нишу, који Шибенику,
Који иде Барату Турскоме,
Тада рече Глумчева фатија:
„Ој чујеш ли, од Барата Мујо!
Ја сам чула од баба мојега,
Како стоје друми на планини,
Ти нијеси друма погодио,
Ти не идеш Барату Турскоме,
Већ Јањоку граду каурскоме.“
Ал говори од Јањока Иво:
„Ој ђевојко, Глумчева фатијо!

Није ово од Барата Мујо,
Већ ако си чула по чувењу
Од Јањока Голотрба Ива.“
У то доба низ гору зелену,
Примише се Јањочкога луга;
Ал ето ти једнога јунака
На вранчићу коњу помамноме,
Крваве му ноге до кољена,
А јунаку руке до рамена;
Како срете Голотрба Ива,
Тако њему Божју помоћ даје:
„Божја помоћ, Голотрбе Иво!“ —
„Здраво да си, од Барата Мујо!“
Па му вели Голотрбе Иво:
„Докле си ми, Мујо, пролазио?
Јеси л’ иш’о до Јањока мога?
Камо тебе дружина остала?“
Вели њему од Барата Мујо:
„Ој Бога ми, Голотрбе Иво!
Ишао сам Јањоку твојему,
Одвео сам до тридесет друга,
А каштане мене припазише,
Све ми тридест друга погубише;
Ја посјеко тридест и четири,
Па утеко на вранчићу моме.
Докле си ти пролазио, Иво?
Јеси л’ био до Барата мога?

Камо швоја дружина осшала?"
Вели њему Голошрбе Иво:
„Ја нијесам ни им'о дружине,
Осим Бога и дораша мога;
Спусшио се мало у Удбињу,
До под кулу Глумца Осман-аге,
Измамио Глумчеву фашију,
И ево је за мном на дорашу."
Проговори Глумчева фашија:
„Црн ши образ, од Бараша Мујо!
Међу браћом сјушра на дивану,
К'о шшо ши је данас на мејдану;
На швоје ме име преварио:
Не каже се Голошрбе Иво,
Већ се каже од Бараша Мујо."
Кад шо зачу од Бараша Мујо,
Онда Иву бјеше бесједио:
„Зашшо курво, Голошрбе Иво!
Туђе име ши узимаш на се,
Те ши мамиш Туркиње ђевојке?"
Па пошеже пушку из кубура,
Не удара Голошрба Ива,
Да ђевојку крозањ не убије,
Већ дораша међу оба ока;
Паде дораш у зелену шраву,
И пришишће ногу Иванову;
Копрља се Голошрбе Иво,

На Ивану тешко звечи перје,
А катане вранца уплашиле,
Нагони га од Барата Мујо,
Да Ивану осијече главу,
Нагони га, а вранац зазире;
Док се мало поизвади Иво,
Па потеже пушку од појаса,
Преко себе даде ватру живу:
Лоша Мују срећа прескочила:
Догоди га међу оке чарне;
Одр'јеши се од коња дората,
Па он вата вранца Мујагина,
Своје седло на њег' претурио,
Па се баци њему на рамена,
Баци за се Туркињу ђевојку,
Па он оде лугом пјевајући,
Оста Мујо ногом копајући;
Привати се поља Јањочкога,
А стражари њега припазише,
На муштулук краљу отидоше:
„Ево, краљу, Голотрба Ива,
И он јаше вранца Мујагина.“
Не вјерује од Јањока краљу,
Док не виђе црнијем очима,
А кад виђе црнијем очима,
Он обори тридест баљемеза,
Па Ивана међу очи љуби.

Велик краљу шенлук учинио,
Као да је земљу задобио.
Иван води у цркву ђевојку,
Покрсти је, и вјенча је за се,
Одведе је у бијеле дворе,
Па је љуби, кадгођ се пробуди.

10.

Женидба Ивана Ришњанина.

Књигу пише Новљанин Алија
У Новоме граду бијеломе,
Те је шаље од Озина краљу:
„Чујеш мене, од Озина краљу!
У тебе ми чудну ћерку кажу
На удају дилбер Јефимију;
Оћеш ли је мене поклонити,
Нека буде млада агиница?“
Дође књига бијелу Озину
На кољено од Озина краљу,
Књигу гледа од Озина краљу,
Пак Алији другу отписује:
„Јест истина, што ти људи кажу,
У мен' има ћерка на удају,
Али сам је другом поклонио

Још нејаку од седам година,
Поклонио Ришњанин Ивану;
Ришњани су на гласу јунаци,
Досадиће и мене и тебе."
Кад Алији ситна књига дође,
Те он виђе, што му књига каже,
Брже краљу другу отписује:
„Чујеш ли ме, од Озина краљу!
Ето мене у неђељу прву
Са мојије иљаду сватова."
Дође књига од Озина краљу,
Књигу гледа од Озина краљу,
Књигу гледа, а сузе прољева;
Пита њега ћерца Јефимија:
„О мој бабо, од Озина краљу!
Откле књига? огњем изгорјела!
Те је чатиш, а сузе прољеваш."
Вели њојзи од Озина краљу:
„Шћери моја, дилбер Јефимија!
Што си мене одвише лијепа,
Да је Бог д'о, да си ми слијепа!
Не просе те млади капетани,
Ни од мора морски ђенерали,
Већ те просе Турци и ајдуци:
Једно проси Ришњанин Иване,
А друго је Новљанин Алија;
Ето нама Новљанин Алије,

Ето нам га са иљаду свата,
Шћери моја! у неђељу прву."
Кад то зачу дилбер Јефимија,
Скочи млада на ноге лагане,
Пак довати дивит и аршију,
И начини књигу на кољену
Свом драгану Ришњанин Ивану:
„Мој драгане, Ришњанин Иване!
Ако мислиш за мене питати,
Препроси ме Новљанин Алија,
И ево га с иљаду сватова,
Мој Иване! у неђељу прву."
Пак дозива свога милог брата,
Свога брата Краљевић Мијајла:
„Иди, брате, у подруме доње,
Те избери коња најбољега;
Узми, брате, од тридесет једнога,
Два поведи јоште у поводу,
Пак ти трчи Рисну на крајину
Мом драгану Ришњанин Ивану,
Подај њему овај лист аршије."
Скочи Мићо на ноге лагане,
Па он оде у подруме доње,
Те опреми помамна ђогата,
Књигу врже у свил'не џепове,
Ђогату се баци на рамена;
Па окрену Рисну на крајину.

По вечери у Рисно је дош'о
Пред авлију Ришњанин Ивана,
Па он куца алком на вратима.
Иван сједи на тананој кули,
Те он пије црвенику вино,
Служи му га Облачићу Раде;
Тад' говори Ришњанин Иване:
„Слуго моја, Облачићу Раде!
Спадни, Раде, низ танану кулу,
Те отвори на авлији врата,
Нетко куца алком на вратима;
Али пази, не погуби кога
Од наших вјерни пријатеља.“
Оде Раде низ танану кулу,
За њим палош басамаке броји
Од мушкије пуно девет педи;
Кад он сиђе низ танану кулу,
Да отвори на авлији врата,
Проговори громовитим гласом:
„Тко то куца алком на вратима?
Тражи ноћас врага око врата.“
Јави му се Краљевић Мијајло:
„Ја сам, брате, Облачићу Раде.“
Отвори му од авлије врата,
Пак се с њиме у образ пољуби;
Води коња у подруме доње,
А Мијајла на бијелу кулу.

Пред њим Иво на ноге скочио,
У б'јела се лица изљубише,
Пак сједоше за софру готову.
Чашом здрави Ришњанин Иване,
А Мијајло књигом из њедара.
Књигу гледа Ришњанин Иване,
Када виђе, што му књига каже,
Пламен му се уз образ запали.
Гледа њега Облачићу Раде,
Па говори Ришњанин Ивану:
„Господару, Ришњанин Иване!
Од куд књига? од какваа ли града?
Ал ј' од града, ал је од мејдана?
Што се пламен уз образ запали?“
Проговара Ришњанин Иване:
„Слуго моја, Облачићу Раде!
Ова књига није од мејдана,
Већ је књига од моје ђевојке,
Од ђевојке прве заручнице;
Њу ми јесте други препросио
На срамоту мене и мојима,
Препросио Новљанин Алија,
Ето њега у нeђељу прву,
Слуго моја! са иљаду сваша,
У Озину граду бијеломе;
Веће узми крсташа барјака,
Пак ти спрчи низ бијелу кулу,

Те удари копље у ледину,
И избаци двије пушке мале:
Брже купи иљаду Ришњана,
Да идемо дочекат' Алију."
Вели њему Облачићу Раде:
„Господару, Ришњанин Иване!
Док ти скупиш иљаду Ришњана,
И док одеш бијелу Озину,
Алија ће одвести ђевојку;
Кад замакне у Нови с ђевојком,
Нема фајде ићи за Алијом;
Већ с' опремај на тананој кули:
Удри на се руо крајишничко,
Какво носе млади крајишници,
Док ја спаднем низ бијелу кулу,
И опремим два коња витеза:
Мене Вилу, тебе Ластавицу,
Да идемо бијелу Озину,
Не бил' тамо застанули Турке,
Па што нама Бог и срећа даде."
То је Иво послушао Рада:
Док с' он спреми на бијелој кули,
Рад' изведе два коња витеза;
Машише се коњма на рамена,
Отидоше бијелу Озину.
Кад су били друму на раскршће,
Ђе излазе друми од Новега,

Рече ријеч Облачићу Раде:
„Господару, Ришњанин Иване!
Прошли су нам Турци у Озина,
Погнај коња, да идемо брзо,
Не би л' шамо засшанули Турке.“
У што доба под Озин дођоше;
Турци пали около Озина,
Разапели по пољу шаторе.
Тад' говори Облачићу Раде:
„Господару, Ришњанин Иване!
Кад будемо под бијелу кулу,
Ти привапи коња и мојега,
Па окрећи коње испод куле,
Ја ћу ићи на шанану кулу,
На кули је Новљанин Алија,
Он са краљем пије рујно вино.“
У што доба под бијелу кулу;
Од добрије коња одјааше,
Узе коње Ришњанин Иване,
Оде Раде на шанану кулу;
Ал на кули шридесеш Новљана,
Међу њима Новљанин Алија,
А до њега од Озина краљу.
Како дође Облачићу Раде,
Тако Турком Турски селам даде.
Пом'коше се један до другога,
Код Алије мјесшо м' учинише,

Дадоше му тридест ожђелдија,
Ожђелдија, и добродошница,
Попи Раде тридесет здравица,
Попи Раде, а не скваси брка.
Тада рече Новљанин Алија:
„Ој Бога ти, незнан крајишниче!
Од куда си? Од које л' крајине?“
Раде им се издалека каже:
„Ја сам јунак из Добуја града,
По имену од Добуја Мујо,
Ја сам диздар у Добују граду,
Пак сам скоро купио дораша
Од каура за триста дуката,
И дош'о сам потећи на трку,
Да окушам срећу у дорашу;
Ак' утече коњма Новљанскијем,
Заиста га продавати не ћу.“
Вели њему Новљанин Алија:
„Бе аферим, од Добуја Мујо!
И ми коња за трку имамо,
Заиста и огледат' оћемо
У равноме пољу Новљанскоме.“
Истом они у ријечи били,
Повикаше кићени чауши:
„Спремајте се, кићени сватови:
Ко је коњик, потежи колане,
Ко је пјешак, притежи опанке,

А ти, краљу, изводи ђевојку;
Данци кратки, а конаци дуги,
Оће нам се дома застарати.“
Мало време за тим постајало,
На граду се отворише врата,
Изиђоше два краљева сина,
Изведоше од злата кочије,
И у њима љепоту ђевојку,
За кочијам’ девет сеисана
Све лијепа руа ђевојачког.
Тада скочи Новљанин Алија,
А за њиме тридесет Новљана,
А за њима од Озина краљу,
А за краљем Облачићу Раде.
Рече Раде од Озина краљу:
„Чујеш, море, од Озина краљу!
Изнеси ми једну купу вина,
Имам слугу под бијелом кулом,
Да с’ напије црвенога вина.“
Краљ повика своје вјерне слуге,
Изнесоше једну купу вина,
Купу вина од дванаест ока;
Наже једном Ришњанин Иване,
А иштјера Облачићу Раде.
Појездише иљада сватова,
Нареди се алај за алајем:
У првом је Новљанин Алија,

А у другом лијепа ђевојка.
Шћаше Иван да заметне кавгу
У Озину под бијелом кулом,
Ал не даде Облачићу Раде:
„Не, Иване, драги господару!
Док будемо друму на раскршће;
Кад будемо друму на раскршће,
Ја ћу пустит' коња Ластавицу,
Господару! уз девет алаја,
Поћераћу Новљанин Алију,
Па што коме Бог и срећа даде;
А ти ајде управо к ђевојци,
Па увати од алата кочије,
Посијеци кума и ђевера;
И увати девет сеисана,
И погуби девет коморџија.“
У то доба на раскршћу бише,
Пусти коња Облачићу Раде,
А потеже дугу палошину,
Оде Раде уз девет алаја,
Док изиђе уз девет алаја,
Деведесет одсијече глава;
Када стиже у алај десети,
Побјеже му Новљанин Алија;
Стиже њега Облачићу Раде,
Удари га по десном рамену,
На лијевој сиси растави га;

Пак се натраг кроз сватове врати,
Али нема свата ни једнога,
Све утекло дрвљу и камењу,
А кочије Иван уватио,
Погубио кума и ђевера,
Уватио девет сеисана,
И посјек'о девет коморџија.
Окренуше од злата кочије,
И одоше Рисну на крајину,
Кад дођоше Рисну на крајину,
Али сједи Краљевић Мијајло,
Пије вино на шананој кули;
Када дође Ришњанин Иване,
Онда рече Краљевић Мијајлу:
„О мој шура, Краљевић Мијајло!
Када дођеш бијелу Озину,
Поздрави ми краља, таста мога,
Када пође шћери у пооде,
Нек не иде бијелу Новоме,
Већ нек иде Рисну на крајину.“

11.

Сењанин Тадија.

Још зорица не забијељела,
Ни даница лица помолила,
Од Сења се отворише врата,
И изиђе једна чета мала
За тридесет и четири друга,
Пред њима је Сењанин Тадија,
Барјак носи Комнен барјактару,
Отидоше брду у планину,
Примише се под Црвене ст'јене.
Тадај рече Сењанин Тадија:
„Браћо моја, и дружино моја!
Није л' мајка родила јунака,
Да отиде овчар' чобанину,
Да донесе овна деветака,
Добра јарца од седам година,
За вечеру у моју дружину?"
Сви јунаци ником поникоше
И у црну земљу погледаше,
Ал не гледа Котарац Јоване,
Веће скочи на ноге лагуне,
Па он оде овчар' чобанину,
И донесе овна деветака,
Добра јарца од седам година,

Донесе и Сењанин Тадији.
Оба жива одерао брава,
Па и пусти у јелово грање,
Грана дирне, стоји дрека јарца,
Ован ћути, не пушта ава за.
Тада рече Котарац Јоване:
„О Тадија, нашој чети главо!
Зашто пусти браве одеране?“
Проговори Сењанин Тадија:
„Видите ли, моја браћо драга!
Какова је мука на ајвану,
Још је већа мука у Турака,
Кад нашега уваше јунака;
Који може муке поднијети,
Да ошути, моја браћо драга,
Ка' одеран ован кроз планину;
Који л' муке отрпит' не може,
Од мене му Богом просто било,
Нек се врати Сењу на крајину.“
Па он скочи на ноге лагуне,
А докопа пушку по средини,
Оде право уз Црвене ст'јене.
Обазре се Котарац Јоване,
Ал се десеш повратило друга.
Вели Јован Сењанин Тадији:
„Јер, Тадија, уплаши дружину?
Десет нам је друга побјегнуло.“

Вели њему Сењанин Тадија:
„Нека бјеже, драги побратиме!
Када су се они уплашили
Од живога одерана јарца,
Ја како ће сјутра дочекати,
Побратиме, Асан-агу Куну
И његови тридест крајишника,
Крајишника, како ватре живе?“
Кад изишли под Црвене ст’јене,
Обазре се Котарац Јоване,
Ал још десет побјегнуло друга.
Опет вели Котарац Јоване:
„Јер, Тадија, нашој чети главо,
Јер уплаши тридест наши друга?
Још нам десет друга побјегнуло.“
Вели њему Сењанин Тадија:
„Нека бјеже, Котарац Јоване,
Када су се они уплашили
Од живога јарца одерана,
Ја како ће сјутра дочекати,
Дочекати Асан-агу Куну
И његови тридест крајишника,
Мој Јоване, како ватре живе?“
Изиђоше на Црвене ст’јене,
Обазре се Котарац Јоване,
Ал сам иде Комнен барјактару,
Па он рече Сењанин Тадији:

„Мој Тадија! од тридесет тројица.“
Вели њему Сењанин Тадија:
„Не бојте се, моја браћо драга!
Што уради тридесет јунака,
Ако нама добра срећа буде,
Оно могу три добра јунака.“
Ту и бјеше ноћца застанула,
Указа се један огањ живи,
Побратиме, кроз јелове гране;
Рече ријеч Сењанин Тадија:
„Није л’ мати родила јунака,
Да отиде огањ да уводи:
Ил’ су Турци, или су ајдуци?“
Скочи Комнен на ноге лагуне,
А узима пушку по средини,
Одвуче се кроз јелове гране;
Кад он дође до огња живога,
Те погледа иза танке јеле,
Али сједе Удбињани Турци,
Међу њима Асан-ага Куна,
Пију вино и бистру ракију;
Дође чаша Асан-аги Куни,
Наздрави је у своју дружину:
„Здрави сте ми, моја браћо драга!
Та у здравље тридесет Удбињана,
А у главу Сењанин Тадије
И његови тридесет ајдука,

Ако Бог да, те се удесимо."
Кад се мрка накитише вина,
Све је пјано како и помамно,
Поспало је како и поклано,
Уз јелике пушке прислонили.
Привуче се Комнен барјактару,
Покупи им свијетло оружје,
Па затрпа у јелово грање,
Ал не може сабље Куничине,
Јер је Куна притиск'о пода се,
Око њега тенеф пресијече,
Испод њега сабљу извадио,
Однесе је Сењанин Тадији.
Пита њега Сењанин Тадија:
„Што је тамо? Комнен барјактаре,
Што је тамо, код огња живота?"
Каже њему Комнен барјактару:
„О Тадија, нашој чети главо!
Код огња је Куна Асан-ага
Са његови тридест Удбињана,
Све је пјано како и помамно,
Поспало је како и поклано,
Оружје сам њима покупио,
Све закоп'о у јелово грање."
Не вјерује Сењанин Тадија,
Док не виђе сабљу Куничину,
Позна сабљу Асан-аге Куне,

Дигоше се до огња живога,
Ал спавају око огња Турци,
Су три стране опколи Тадија:
С једне стране од Сења Тадија,
С друге стране Комнен барјактару,
С треће стране Котарац Јоване,
Запеше им пушке донесоше,
А Тадија Куни прискочио,
Удари га ногом у стражњицу,
А викну му грлом бијелијем:
„Устан', курво, Асан-ага Куно!
Дош'о ти је Сењанин Тадија
Су тридесет и четири друга
У пооде око огња живог.“
Скочи Куна кан' да се помами,
Приваши се сабље оковане,
А кад виђе, ђе му пусте нема,
Он погледа на своју дружину,
А дружина за пушке дугачке,
Ал пушака уз јелике нема;
Онда викну Сењанин Тадија:
„Устан', курво, Асан-ага Куно!
У мене је свијетло оружје,
Устан', вежи тридест крајишника;
Јер, тако ми моје вјере тврде!
Ако пукне тридесет пушака,
Свије ћу и од једном повезат'.“

Кад се Куна виђе на невољи,
Он устаде на ноге лагуне,
Те он веже своје Удбињане;
Куна веже, а Комнен притеже;
Сведа Куна тридест крајишника,
Куну веже Комнен барјактаре.
Па одоше у јелово грање,
Извадише свијетло оружје,
О Турцима објесиш' оружје;
Оћераше тројица ајдука,
Оћераше тридесет Турака,
Оћераше Сењу на крајину.
Кад су били Сењу на капију,
Чудило се мало и велико,
Говориле Сењанке ђевојке:
„Боже мили! чуда великога!
Ђе свезаше три добра јунака,
Три јунака, тридесет Турака,
И без ране и без мртве главе!“
Проговори Сењанин Тадија:
„Не чуд'те се, Сењанке ђевојке,
То се срела срећа и несрећа,
Моја срећа, њиова несрећа,
Моја срећа несрећу свезала.“
У то доба под бијелу кулу.
Свије тридест баци у тавницу,
Па на благо одсијече Турке:

За тридесет три товара блага.
Дође благо Сењанин Тадији,
Ал излази Тадијина мајка,
Па Тадији сину проговара:
„Знаш ли, сине, Сењанин Тадија?
Куна ти је баба погубио.“
Кад то зачу Сењанин Тадија,
Узе њима три товара блага,
Па он пушћа тридесет Турака
Испод сабље тавници на врата,
Кад наљезе Куна Асан-ага,
Клону сабља, отпаде му глава.

12.

Млади Марјан и Арнаут-Осман.

Књигу пише од Удбине Панџа,
Те је шаље у Сијење Иве:
„Да ме чујеш, Сијењанин Иво!
Ајде мене мору на закуке
На мирење и на братимење:
Доста било боја по крајина,
Доста нама гинуше јунаци,
Но ми ајде мира да чинимо;
Ал да чујеш, Сијењанин Иво!

Не поведи сестрића твојега,
Баш сестрића млада Маријана,
И ја не ћу Арнаут-Османа,
Јер су оба кавгације млади,
Те ше нама заденути кавгу,
Сви можемо изгинути лудо."
Књига оде Сијењанин Иве.
Кад он виде, што му књига каже,
То је Иве врло мило било,
Те он купи по Сењу јунаке,
Сакупио тридесет јунака,
А све крадом од сестрића свога,
Од сестрића млада Маријана,
Крадом оде из бијела Сења,
Још за ноћи, мору на закуке,
На мору га јутро осавнуло;
Ал пре њега уграбили Турци,
Уграбили, и совру завили,
Поседали један до другога,
Увр совре Панџа од Удбине
И до њега Арнаут-Османе.
Како дође Сијењанин Ива,
Он Турцима Божу помоћ даје,
И сви Турци на ноге устали,
Баш устаде Панџа од Удбине,
Руке шири, те се шњиме љуби,
Сваки њему Божу помоћ прима,

Ал не прима Арнаут-Османе,
Нит' се курва од места помера,
Преко гледа Сијењанин Иву,
Ал Ивану место начинише
До истога Панџе Усеина,
С друге стране Арнаут-Османа,
А остале један до другога,
Измешаше и Србе и Турке,
Па узеше рујно пити вино.
Вино пије Панџа од Удбине,
И наздрави Сијењанин Иве;
Вино пије Сијењанин Ива,
А наздрави Арнаут-Осману;
Кад Осману чаша вина дође,
Он наздрави другу покрај себе:
„Здрав си, брате! да пијемо вино,
Ни за здравље цара ни ћесара,
Нити каке проче поглавара,
Но једнога доброга јунака,
Ко ће данас заподенут' кавгу;
Ја баш њему напијам у здравље.“
То наздрави, па попио вино.
Тада редом низа совру дају,
Вино пију и Срби и Турци,
Препаде се Сијењанин Ива
Од беседе Арнаут-Османа,
Те од срца лоше уздануо

За својега млада Маријана,
И погледа ка бијелем Сењу.
Неко види, неко и не види,
Де Иване гледа ка Сијењу,
Добро види Арнаут-Османе,
Па говори Сијењанин Иве:
„Курво једна, Сијењанин Иво!
Што то често гледаш ка Сијењу?
Ти се надаш од Сења индашу,
Ти све нама од преваре радиш.“
Ал говори Сијењанин Ива:
„Вера моја тако ми помогла!
Не надам се од Сења индашу,
Нит' ја вама од преваре радим.“
У те речи Сијењанин Иве
Прамен се је магле заденуо
Преко поља од Сијења бела,
Право иде мору на закуке;
Неко види, неко и не види,
Добро види Арнаут-Османе,
Руком дара Сијењанин Иву:
„Знаш ли, каже, Сијењанин Иво
На што магла од Сијења слуши,
Која иде на море дебело?“
То Ивану врло мило било:
„Све на добро, вели, ако Бог да!
Ја се надам добрем берићету.“

То је мало постајало време,
Та се магла примакнула близу,
Тек из магле јунак искочио,
Баш на вранцу млади Маријане.
Како јунак у дружину дође,
Он одседе вранца дебелога,
У дружину Божу помоћ даје:
„Божа помоћ, и Срби и Турци!“
Све на ноге устануло било,
Ал најпрви Арнаут-Османе,
Руке шири, те се њиме љуби,
Па Марјану место начињаше
До онога Панџе Усеина,
Али не ће млади Маријане,
Но он седе те баш до Османа,
Па му даше добродошну вина.
Прекрсти се млади Маријане
И помену Бога по закону,
Па наздрави другу покрај себе:
„Здрав си, брате! да пијемо вино,
Ни за здравље цара ни ћесара,
Нити друге проче поглавара,
Но једнога доброга јунака,
Што ће данас заподенут’ кавгу;
Ја баш њему напијам у здравље.“
То беседи, па се напи вина,
Меће очи по дружине редом,

Како му је измешано друштво,
Све измешан Србин до Турчина.
Кад што гледа млади Маријане,
Неко види, неко и не види,
Добро види Арнаут-Османе,
Арнаутски друштву говорио:
„Црн ви живот! изела ве змија!
Видите ли, да смо изгинули!
Кака ватра између нас дође!
Како гледа тамо и онамо,
Двоји Србе између Турака:
Ви'ш, да оће да подене кавгу;
Већ ни ништа чекат' није вајде,
Но ударите сваки свога друга,
Ја ћу најпре млада Маријана."
То беседи Арнаут-Османе,
А баш мисли, да нико не знаде
Од Сењана од Ивина друштва;
Ал да видиш чуда великога!
Добро знаде, баш који ваљаде;
Разабрао млади Маријане,
Па поскочи, ка да се помами,
А потрже сабљу пламениту,
Те удара Арнаут-Османа,
Од једнога два комата гради,
Па у Турке јуриш учинио,
Док се мало време одморио,

Обрну се, шта је учинио:
Од тридесет шездесет зградио,
И најзад је Панџу погубио,
Па до Иве сабљу дотерао,
Да га није садржало друсто,
И њега би онде погубио,
Зашто држи веру у Турчину.

13.

Четири ускока.

Још зорица не забијелила,
Ни даница лица помолила,
А од дана ни помена нема,
Но пројоше четири ускока
Поред Јајца града бијелога,
Сваки води по два добра коња,
Све једнаке коње дорашасте,
Дорашасте, и пуџоногасте
Све једино у ноге лијеве;
Сваки носи по тридест стријела,
Сваки носи по двадест пушака.
Све на један арзлак изгоњене,
А на један чакмак догоњене,
Све на једну бурму завијене;

Сваки носи зелене гадаре
Под колане с обадвије стране;
О појасу сабље Аламанке,
А на њима од челика балче;
На главе им капе од три вука,
На леђима коже од међеда,
На рамена бијели шпипшови;
Примише се горе уз Везенту,
Уз Везенту високу планину.
Од Јајца и нико не виђео,
Но и виђе чобанче Иванче
Из Везенте високе планине
Од оваца аге Јазап-аге,
Те сестрими гору и планину:
„Богом сестро, горо и планино!
Чувај мене овце и чобане,
Док отидем Јајцу бијеломе,
Док отидем, и опет се врнем.“
Па се баци доље низ Везенту,
Оде право Јајцу бијеломе.
Таман јарко огријало сунце,
Иван дође Јајцу на капију,
Ал ето ти Јајцу на капији
Сједи онђе три алај' Турака:
Један алај оце и ацоје,
Други алај од Босне спаије,
Трећи алај од града левери;

Што је алај од града левери,
Међу њима ага Јазап-ага,
А до њега четеџија Таде,
А до Тала Фрчић Ибраиме,
А до њега Шадић Усеине.
Кад виђеше чобанче Иванче,
Говори му ага Јазап-ага:
„О мој сине, чобанче Иванче!
Што си ми се, сине, уморио?
Јесу л' здраво овце и чобани?
Ја л' даниси душмане гледао?
Да ћерамо, да не оставимо."
Вели њему чобанче Иванче:
„Ој Бога ми, аго Јазап-аго!
Здраво су ти овце и чобани,
Но ја јесам душмане гледао:
Јоште зора не забијелила,
Ни даница лица помолила,
А од дана ни помена нема,
Но прођоше четири ускока
Покрај Јајца пољем Јајачкијем,
Сваки води по два добра коња,
Све једнаке коње дорашасте,
Дорашасте, и путоногасте,
Све једино у ноге лијеве;
Сваки носи по тридест стријела,
Сваки носи по двадест пушака

Све на један арзлак изгоњене,
Све на један чакмак догоњене,
Све на једну бурму завијене;
Сваки носи зелене ѓадаре
Под колане с обадвије стране;
О појасу сабље Аламанке,
А на њима од челика бадче;
На ѓлаве им капе од три вука,
На леђима коже од медведа,
На рамена бијели шитипови;
Примише се горе уз Везенту,
Уз Везенту високу планину;
Од Јајца и нико не виђаше,
Ја и виђе, тè и вама кажем.“
То кад зачу ага Јазап-ага,
Он подвикну четеџију Тала:
„Развиј барјак, четеџија Тале,
Па га побиј Јајцу на капију,
Нек се беру под барјака Турци,
Да ћерамо по гори душмане,
Да ћерамо, да не оставимо.“
Разви барјак четеџија Тале,
Пободе га Јајцу на капију,
Стаде брати под барјака Турке.
Кад је доба око ручка било,
Скупило се четири стотине,
Па кренуше чету уз планину:

Понајпрви ага Јазап-ага,
И за њиме четеција Тале,
А за Талом Фрчић Ибраиме,
А за њиме Шадић Усеине,
А за њима сви остали Турци;
Пред њима је чобанче Иванче.
Изљегоше на планину Турци,
Бјеше таде подне заучило,
Ћау Турци авдес узимати,
Ал не има нигђе воде ладне,
Иван знаде једну воду ладну,
Води Турке, да им воду каже.
Кад на воду наиђоше Турци,
Ал ајдуци к води долазили,
И код воде коње поткивали,
Остала им са коња ескија,
Повија се по кулашу Тале,
Те из кала плочу извадио,
Па се на њу Тале зачудио,
А дружини плочу показује:
„Видите ли, дружинице моја!
Ајдуци су к води долазили,
И код воде коње поткивали,
Остала им са коња ескија,
Но колико у њој мало гвожђа,
Мом би кулу свећетири биле
И двадесет и четири клинца.“

Од чуда су плочу измјерили,
Сама плоча шест литара дође.
Тад' говори ага Јазап-ага:
„А мој сине, чобанче Иванче!
Ти да видиш четири ускока,
А би ли и јунак познавао?"
Проговара чобанче Иванче:
„Ој Бога ми, аго Јазап-аго!
Да им јунак мртве видим главе,
Мртве би им главе познавао,
А камо ли да и видим живе!
Један јунак лица ђевојачка,
Не имаше браде ни бркова,
Већ му перчин покрива рамена;
Други јунак смеђе науснице,
Трећи јунак црне брке веже,
А четврти сједу браду креше."
Кад то зачу четерија Мале,
Он дружини бјо говорио:
„Чусте л' Турци, сва моја дружино!
Вјера моја и тако ми Бога!
Како каже чобанче Иванче,
Како каже четири ускока,
Свије ћу ви по имену казат':
Што је јунак лица ђевојачка,
Оно јесте Димитар од Удбара;
Што је јунак смеђе науснице,

Оно јесте Карапанџа Марко;
А који ви црне брке веже,
Оно јесте Мандушићу Вуче;
А који ли с'једу браду креше,
Оно јесте Шандићу Јоване,
Он ме јесте један пут гонио
Преко Плавше високе планине,
Тек ми бјеше врло зобан куле,
А још таде оћа погинути;
Већ чусте ли, сва моја дружино!
Од'ше, браћо, да се повр̂немо,
Док смо 'вако здраво и весело;
Јел оћемо изгинути лудо.“
Рече таде Фрчић Ибраиме:
„Јадан Тале, залуду те вале!
Тебе вале, да си добар јунак,
Ти си зао, да горега нема!
Ниш' си јунак, ниш' си од јунака;
Подај барјак, ко је за барјака,
Ти се врни Јајцу бијеломе,
Те ти чувај Јајачка говеда;
А тако ми Бога јединога!
Ја се тако повраштини не ћу,
Док не ћерам по гори душмане,
И не носим од душмана главе
У терћији добра коња мога.“
Рече таде чешерија Тале:

„На ти барјак, Фрчић Ибраиме,
На ти барјак, ти си за барјака,
Ти си јунак, ти си од јунака,
Те ти иди, те ћерај душмане;
Ал тако ми Бога великога!
Кад ћеш виђет' Шандића Јована
Каквога је намрчена брка,
Бијежаћеш, но побјећи не ћеш,
Бранићеш се, одбранит' се не мо'ш,
Молићеш се, помоћи ти не ће."
Па се врну четећија Тале,
И за њиме ага Јашар-ага,
С њима оде стотина Турака,
Прав' одоше Јајцу бијеломе;
Ал не оће Фрчић Ибраиме,
Већ он узе зелена барјака,
Па се крену горе уз планину,
И за њиме Шадић Усеине,
С њима оде три стотин' Турака.
Каде бише у гору зелену,
Тад' ајдуци у поље широко,
Из горе и угледаше Турци,
Међу собом жубор учинише,
Како ће и најлакше уд'рити.
То зачуо Димитар од Удбара;
Те дружини ријеч говорио:
„Чујете ли, дружинице моја!

Нешто жубор у гори зеленој,
Турци ће нам у поћеру поћи,
Те можемо изгинути лудо,
Но ме, дружбо, мало почекајте,
Да се врнем у гору зелену,
Да ја видим, шта има у гори."
Па се Дмитар у гору поврну,
Ал у гори огрезну у Турке.
Кад се Дмитар обрете у Турке,
Он одапе тридесет стријела,
Те тридесет обори Турака,
И упали двадесет пушака,
Те обали двадесет Турака,
Па довати зелена гадара,
Те разгони по горици Турке;
Остадоше Турски коњи пусти;
А Турски су коњи врло зобни,
Дмитров коњиц врло омршао,
Дмитар бјеше момче арамија,
На Турске се коње преварио,
Од свога се коња одвојио,
Турскије се коња доватио;
Враг донесе сеиз' циганина,
Иза кладе упали шешаном,
Па подвикну из грла проклета:
„Ђе сте, Турци? Није вас не било!
Да бијемо рањена ајдука."

Тад' из горе навалише Турци
И на Дмитра пушке оборише,
Све у Дмитра зрна уставише,
Док су Дмитра били оборили,
Те му русу осјекоше главу,
Па се на њу Турци зачудише,
Колика је глава од ајдука.
Ал говори Шандићу Јоване:
„О дружино, браћо моја драга!
Нешто буна у гори зеленој,
А отиде Дмитар од Удбара,
У Турке ће Дмитар угазити,
По гори ће разагнати Турке,
Остануће Турски коњи пусти,
А Турски су коњи узобљени,
Дмитар јесте момче аџамија,
На Турске ће с' коње преварити,
Од свог ће се коња одвојити,
С Турскије ће коња погинути;
Но ајдете, да се поврнемо.“
Те се они натраг поврнуше.
Кад у гори уишли у Турке,
Сваки тегле по тридест стријела,
Сваки пале по двадест пушака,
Млоге Турке оборили били,
Па тргоше зелене гадаре
Савијати по горици Турке.

Погубише три стотин' Турака,
Жива ока утекнуло није,
Тек утече Фрчић Ибраиме
На крЂату коњу Дмитровоме,
И Дмитрову однесао главу.
Ћера њега Шандићу Јоване
Кроз Везенту високу планину,
Ћера њега пуна два саата,
Ал га нигђе сустигнут' не може,
Па крЂанту Јован говорио:
„Стан', крЂате, изјели те вуци!
Не носи ми Дмитрова крвника.“
Таде коњиц усред поља стаде,
Јел познаде друга Дмитровога.
Ту допаде Шандићу Јоване,
Те удари Фрчић Ибраима,
Удари га зеленим гадарем,
Удари га по десном рамену,
Десну му је осјекао руку,
Клону рука низ чошну доламу;
Други пут га удари гадарем,
Удари га преко половине,
Два му вита ребра пресјекао,
Виде му се цигерице црне,
Виде му се и црне и б'јеле;
Трећи пут га удари гадарем,
По лицу га био ударио,

Одс’јече му лице до вилице,
Виде му се зуби до ресице,
Па га онда са крЪаша баци:
„Иди саде, фрчић Ибраиме,
Право иди Јајцу бијеломе,
Те се вали четеџији Талу,
Како ћераш по гори душмане,
Како носиш од душмана главе.“
Онда узе и коња и главу,
Те се Јован натраг поврнуо,
Па су Дмитра саранили л’јепо,
Па одоше здраво уз планину.

14.

Гавран арамбаша и Лимо.

Књигу пише Гавран арамбаша,
Књигу пише, на мезиле прати,
Прати књигу к мору дебеломе,
Побратиму арамбаши Лиму:
„Побратиме, Лимо арамбаша!
Књигу виђи, не почаси часа,
Брже зови Ђура барјактара,
Нек развије крсташа барјака,
Под барјака покупи јунаке,

По избору тридесет јунака;
Прати абер, лист књиге бијеле,
Прати абер Росниһу Стевану,
Који може стиһи и утеһи
И на домет танком пушком убит',
Нек ти с' и он под барјаком наһе.
Ја кад скупиш, побратиме Лимо!
Каде скупиш таку добру чету,
Ајде тњоме Биһу на крајину,
У високу Бишһанску планину,
Һено има суовр҇а јела,
И под јелом један бијел камен,
Код камена једна вода ладна,
Ту һеш мене наһи, побратиме,
Са мном оһеш сву дружину моју;
Ели мене кажу пријатељи,
Добар тиһар иде уз планину,
А од Бишһа фазли-арачлија,
Оһе Турчин с благом уз планину,
Кажу, браће, седам мазги блага
У Турчина, што је покупио:
Красан тиһар баш за нас ајдуке;
Ту оһемо благо дијелити,
Дијелити благо калпацима,
Ја л' дружина ране завијати.
Чујеш ли ме? Побратиме Лимо!
Итро иштај и ноһи и дневи,

Ја док није Турчин проодио,
Да раније друма уфатимо."
Књига дође арамбаши Лиму,
Милија му од очију била,
Брже зове Ђура барјактара:
„Мој соколе, Ђуро барјактаре!
Развиј барјак, удри пред капију,
Нек се купи тридесет јунака,
Немој пуштит' рђу под барјака,
Но ти купи све главне јунаке,
Кој' од ране јаокнути не ће,
Поред себе уплашити друга;
Ја сам ноћас пратио саију
За нашега Роснића Стевана,
Ел нам Стево оће требовати."
Барјактар га итро послушао,
Разви барјак, и скупио друштво,
И ту дође Роснићу Стеване.
Друштво диже Лимо арамбаша,
Отидоше, дуго путоваше,
И на њино мјесто долазише,
На рочиште, ђе су се рочили,
У Бишћанску високу планину;
Прије њега Гавран долазио,
И под јелом совру поставио,
Једу љеба и пијау вина;
А кад дође арамбаша Лимо,

Те им Божу помоћ називаше,
Сви пред њиме на ноге скочише,
Руке шире, у лица се љубе,
За лако се здравље упиташе,
За готову совру засједоше,
Једу љеба и пијау вина,
Све гледају друмом низ планину,
Кад ће сила фазли-арачлија.
Ал да видиш муке и невоље!
Нема њима фазли-арачлије,
Ајдуцима љеба нестануло,
Неста љепца и црвена винца:
У шорбици танка брашњеница!
Но сиђеше три-четири дана,
А ниједан љеба не окуси,
Ни обиде црвенога вина.
Јунацима мука досадила,
Ал јунаци тврђи од камења,
Трпе глађу и јуначку жеђу,
Нити какав ријечи бесједи;
Ал не трпи арамбаша Лимо,
Побратиму ружно проговара:
„Побратиме, Гавран арамбаша!
Знаш ли, море? Не знали те људи!
Да сам тебе књигу оправио,
Ка' што си је к мене оправио,
Давно бисмо благо дијелили,

Ја л' дружина ране завијала;
Ти ме, море, сломи и превари
На далеко Бишћу на крајину,
Смори мене и дружину моју
А и глађу и јуначком жеђом.
Брже плаћај мене и дружини:
Сваком другу по тридест дуката,
Мене старцу стотину пуније;
Ако л' тако испунити не ћеш,
Кунем ти се свачим на свијету!
Шарка ми је пушка отежала,
Отежала на рамену моме,
А пушка је моја арчалија:
У пушци је дванаест сачама,
Свака сачма од дванаест драма,
А у зрну пуно седамнаест,
Пушку ћу ти у прси сасути,
Све ћу твоје кости изломити,
А твоје ћу срце изгорети,
Крозате ће огријати сунце.“
Препаде се Гавран арамбаша,
Побратиму Лиму проговара:
„Немој тако, побратиме Лимо!
Мо'ш ти мене данас кидисати,
И мо'ш пушком мене иштетити,
Но потрпи јоште данак један:
Ја л' нијесмо друма погодили,

Ја л' смо стару срећу изгубили,
Ја ли нас је нешто преварило."
Ал то Лимо ништа не слушаше,
Но загледа своју шарку пушку,
Побратиму кидисати шћаше.
Скочи Гавран часа не почаси,
Пушку своју сподби по сриједи,
Затрча се итро низ планину,
Како јељен од године дана,
А остави друштво на планини,
Доке дође више Бишћа града
И виш' оног поља Бишћанскога,
Он се пење на зелену јелу,
Погледује Бишћу на крајину,
Ал је Бишће тама попанула;
Кад погледа уз поље Бишћанско,
Прамен магле поље притискао,
Не бијаше магла одаждица,
Но од паре коњске и јуначке:
Ето силе Фазли-арачлије!
Но да ти је оком сагледати,
Каква сила иде са Турцима!
Ко најпрви бјеше пред Турцима!
Силно влашче Петре Мркоњићу,
Кога кажу да таког нема,
Који земље млоге устрашио
Шњеговијем јадом и ршумом,

Пред Турцима бјеше одмакао,
Не би њега пушка дотурила,
На дорату ноге прекрстио,
А титра се сила с буздоаном,
Он буздоан баца у висину,
А у десну дочекује руку;
За влашићем Петром Мркоњићем,
За њим иде арачлија ћеаја
На кулашу коњу дебеломе;
За ћеајом фаали-арачлија
На његову ату бијеломе;
За Турчином фаали-арачлијом
Потпунице седам мазги блага
И стотина из Битћа Турака,
И тридесет из горе пандура,
Све дружина Петра Мркоњића,
Да пропрате благо кроз планину,
Ел планина страшна од ајдука,
Све казују Лима и Гаврана.
А кад виђе Гавран арамбаша,
Каде виђе силу са Турчином,
Кад сагледа Петра Мркоњића,
Уфати га дрђат и грозница,
Те низ јелу итро полетио
До по јеле од гране до гране,
Од по јеле скочи на земљицу,
Уз планину итро потрчао,

Он плашиво у дружину дође,
Мучно дође, а мучније каже:
„Бјеж'те, браћо, куће који може!
Нити има боја ни шићара,
Каква сила иде са Турчином:
Но из Бишћа стотина Турака,
И тридесет из горе пандура,
Све дружина Петра Мркоњића;
Нијесам се, браћо, препануо
Од Турака, ни пак од пандура,
Браћо моја! да ви право кажем,
Од Петра ме уфати грозница:
С коњем ће нас, браћо, погазити,
А са сабљом главе иштетити."
Шћаше Гавран друштво препанути,
Ал му не да арамбаша Лимо,
Но му Лимо ружно проговара:
„Копилане, а не побратиме!
Ни си јунак, нити те родио,
Не плаши ми сву дружину моју."
Па ти Лимо друштво сјетоваше:
„Браћо моја! ви се не препан'те,
Но ви дуге пушке наредите,
Ајте са мном мало под планину,
Под планину у тијесне друме;
Начините тврде метеризе,
Исправите плоче поред себе,

Те камењем прси заклоните,
А ви дуге пушке измолите,
Да ми силу мало почекамо.
Браћо моја и дружино редом!
Немој кога да уије гуја,
Немој који пушку да истури,
Док не пукне моја пушка прва,
Ја ћу гледат' силнога јунака,
Та јунака Петра Мркоњића;
Каде пукне моја пушка прва,
Онда удри, Ђуро барјактаре!
Онда удри арачлијна ћају;
Ти соколе, Роснићу Стеване!
Добро гледај фазли-арачлију;
Ја кад пукне пушка Стефанова,
Окрените сви једнијем гласом,
Па пушака више не пуните,
Од појаса маче потргните,
А у Турке јуриш учините;
А ти море, Роснићу Стефане!
Немој, Стево, мача повадити,
Нити више крви прољевати,
Теке гледај фазли-арачлију,
Еда би га с атом раздвојио,
Јел га кажу одвише јунака,
Побјећи ће Бишћу на крајину,
Може дићи све из Бишћа Турке;

Осијеци седам мазги блага,
Ко остане, с тобом да дијели.“
Дивно и је Лимо сјетовао
И дружину своју слободио,
А мудре је ласно сјетовати.
Уфатише тврде метериве,
И камењем прси заклонише,
А дугачке пушке измолише,
Лијепо се браћа намјестише.
Стаде јека друма и планине,
Ето силе фазли-арачлије,
И пред њиме Петра Мркоњића,
Но се јунак шитра с буздоаном,
Уз буздоан гвожђе попијева,
Моли с’ Богу за зло без невоље:
„Дај ми, Боже, данас у сусрећу,
У сусрећу из горе ајдуке,
Да с’ окренем њима по планини
На мојему на коњу дорату,
Нека виде сви из Бишћа Турци,
Нека види фазли-арачлија,
Нека виде из горе пандури,
Што је јунак Петре Мркоњићу!
Како ћу им кости изломити,
Како њине посијећи главе.“
То говори, несретња му мајка!
А не види јаде из пријека,

Зла јунака арамбаше Лима,
Ђе га гледа низ његову пушку:
Пуче пушка, не да изговориш',
Те погоди Петра Мркоњића
Под калпака међу оба ока,
А пусница пушка арчалија,
До рамена откиде му главу,
Не би сабља љевше порубила,
Мртав паде под коња дората.
Пуче пушка барјактара Ђура,
Те удари арачлијна ћају
У његове токе на прсима,
Два му чифта тока иштетио,
Ал би Туре токе опростило,
На плећи му чифти искочише,
Пред чифтима срце од јунака,
Мртав паде под коња кулаша,
Ни земља га жива не дочека.
Пуче трећа пушка од ајдука,
Пуче пушка Роснића Стевана,
Што вељау да бољега нема,
Не погоди коња ни јунака,
Но је пушку пусту препунио,
Високо га пушка заметнула,
Те је вишу јелу ударила,
Пола јеле на земљу пануло;
Каде пуче пушка Стеванова,

Окренуше сви једнијем гласом,
Док све њиве пушке иступише,
Паде магла и притиснуше друма,
Тада они маче повадише,
А у Турке јуриш учинише.
Колико је јунак крви жедан,
Поишао Росни́ћу Спеване,
У ипошши мача повадио,
Посијече глава неколико,
Па се доцкан Спево досјетио,
Како га је Лимо сјешовао,
Да он гледа фазли-арачлију,
И да гледа седам мазги блага;
Обазре се шамо и овамо,
Нема блага, ниш' има Турчина;
Он потрча друмом низ планину,
Кад је био у поље Бишћанско,
Ал ето ти фазли-арачлије
На његову ашу бијеломе,
У руке му Ташарка канџија,
Ошибује седам мазги блага,
Те он бјежи Бишћу на крајину.
Привикну га Росни́ћу Спеване:
„Сшан' Турчине, фазли-арачлија!
Да си мене јуче побјегао,
Опет би ме данас присиигао."
Ал што Турчин нишша не слушаше,

Но све боље пољем издираше;
Ћера њега Роснићу Стеване,
Ћера њега, ал не може стићи,
Коњске ноге пољем одмакоше.
Кад се ајдук виђе на невољи,
Он поклече на десно кољено,
На лијево пушку нагињаше,
Добро гледа и пушком и оком,
Пуче пушка, али не погоди,
Не погоди фазли-арачлију,
Но бијела аша посред врата,
Вратне му је кости саломио,
Мршав пусник паде у травицу;
Јунак бјеше фазли-арачлија,
На ноге се с коња дофатио,
Па с канџијем благо окупио;
Не даде му Роснићу Стеване,
Ома стиже и ома престиже,
Удари га баом и ршумом,
Обје му је руке савезао,
Свезана га пољем повратио,
Шћаше да га ћера у планину.
Проговара фазли-арачлија:
„Богом! брате, Роснићу Стеване!
Пушти мене моје б'јеле руке,
Пушти руке и поклони живот,
Прими мене, Стево, за братимство,

На поклон ти седам мазги блага,
Тек ме данас немој поарчити.“
Њему Стево за Бога примио,
Те му пусти руке обадвије,
Оде Турчин пољем широкијем,
Оде Стево пољем у планину.
Кад далеко Турчин одмицаше,
Он се пољем често обзираше,
Па привикну из бијела грла,
Он привикну Росниħа Стевана:
„Копилане, Росниħу Стеване!
Та л' не видиш, ђе си погинуо?
Оставн ми седам мазги блага,
Јел док викнем све из Бишħа Турке,
Те опколе друме и планине,
Ни главе се наносити не ħеш,
А камо ли благо дијелити!“
Ражљути се Росниħу Стеване,
Љутито га натраг окупио,
Још на мјесту мача повадио,
Ома трчи, и ома пресгиже,
Од себе га мачем ошинуо,
На двије га поле прекинуо,
Па се врати, оде уз планину.
А кад дође Стево у планину,
Ђе су шњима кавгу заметнули,
Крваво је по друму камење,

Крваве су више оморике,
По камењу и по крвци црној
Гази јунак арамбаша Лимо,
И он тражи Росни̂ћа Стевана,
Тражаше га, па га помињаше:
„Мој соколе, Росни̂ћу Стеване!
Ни мртва те веће наћи не ћу!
Мене прође моје четовање.“
У то доба Стево ударио,
Виђе њега арамбаша Лимо,
Руке шире, у лица се љубе,
За лако се здравље упиташе,
А из крви мало изгазише,
Обалише седам мазги блага.
Зове Лимо сву дружину своју,
Тридест друга и четири више,
Сва дружина и здраво и живо;
А дозивље Гавран арамбаша,
Он дозивље своје млого друштво,
Ал му друга нема ни једнога,
Сва дружина бутун изгинула,
И Гавран је рана допануо,
Седамдесет и четири ране,
Виде му се црне џигерице.
Кад то виђе Росни̂ћу Стеване,
Он лијепо благо дијељаше,
Не дијели бројем ни есапом,

Но калпаком арамбаше Лима;
Како право благо подијели,
Све на мртва, као и на жива.
Живи своје благо упртише,
А мртвијем оста на купове,
И код блага Гавран арамбаша,
Да га кљују вране и гаврани.

15.

Вук Јеринић и Зукан барјактар.

Вино пије тридест капетана
У бијелу граду Шибенику,
Међу њима Јеринићу Вуче.
А кад су се напојили вина,
Говорио Јеринићу Вуче:
„Чујете ли, браћо моја драга!
Браћо моја, тридест капетана!
Јесте ли ви добро упамтили,
И узнали и очим' виђели,
Каде Турске чете долажају
Из Удбиње из Турске крајине,
Тко највише чете довођаше,

Из приморја робље одвоћаше
И јуначке главе односаше?
Тко ли глава бјеше пред Турцима?“
Бесједи му тридест капетана:
„Наш соколе, Јеринићу Вуче!
Ми знадемо, и јесмо виђели,
И врло смо млади упамтили,
Каде Турске чете долажау,
Тко највише бјеше пред четама,
Тко највише бјеш’ нам досадио:
Од Удбиње Зукан барјактаре
Највише нам бјеше досадио,
Он највише робља одвоћаше
И јуначке главе односаше.“
А кад зачу Јеринићу Вуче,
Он узима дивит и артију,
Те направи једну ситну књигу
У Удбињу у Турску крајину,
По имену Зукан барјактару:
„О Зукане, Турска поглавицо!
Ето теби ситну књигу пишем:
Ласно ти је било четовати
И зло чинит’ по нашој крајини,
Док нијесам био дорастао
А до коња и до оштре сабље;
А данас сам јунак дорастао,
Оди мени на мејдан јуначки

У Граово у поље широко,
Или, Зуко, ђе је теби драго;
Немој никог' водиш' од крајине,
До Ајкуну своју вјерну љубу,
Које данас у Турчина нема;
А ја не ћу никога водити,
Нег' Анђушу моју сеју милу,
Које данас у приморју нема:
Тко добије сјутра на мејдану,
Нека обје води у крајину."
А кад Зуку ситна књига дође,
Те видио, што му књига каже,
На књигу се грохом насмијао,
Гледала га вијерница љуба,
Па му љуба била бесједила:
„О Зукане, драги господару!
Откле књига, од кога ли града?
Од кака ли главна господара?
Што л' се тако смијешљиво пише?"
Бесједи јој Зукан барјактаре:
„О Ајкуна, моја вјерна љубо!
Ова књига отуд из каура,
Из бијела града Шибеника,
Од једнога млада капетана,
Капетана Јеринића Вука;
Јер ме Вуче скоро побратио,
И дарове мени припремио,

Мене Вуче зове на дарове,
На дарове и на миловање,
Да с' видимо и да с' дарујемо,
Потврдимо Богом побратимство;
И овако побро овђе пише,
Да поведем тебе, моја љубо."
Па дозива своје вјерне слуге:
„Чујете ли, моје вјерне слуге!
Опремајте два коња витеза,
Оћу данас ићи у приморје
А једноме Богом побратиму
У бијела града Шибеника."
Њему слуге коње опремише.
Посједоше коње витезове,
Отидоше у приморје равно.
Кад су били у Граово равно,
Бијели се чадор у Граову,
Пред чадором два коњица врана;
Кад што виђе љуба Зуканова,
Бесједила Зукан барјактару:
„Господару, Зукан барјактаре!
Од куд они чадор у Граову?"
Бесједи јој Зукан барјактаре:
„О Ајкуна, моја вјерна љубо!
Оно побро посл'о срешаоце,
Да сусрету мене и тебека."
Они мало иду у напредак

Низ Граово низ поље широко,
Док дођоше бијелу чадору,
А што Вуче сједи под чадором,
Те он пије црвенику вино,
Служи му га сеја Анђелија.
Одја Турчин коња пред чадором,
Он од Вука вјере не исқаше,
Веће право под чадор ошиде,
А за њиме вијерница љуба;
А кад Турчин под чадора уђе,
Ондај Вуче на ноге усшаде,
Руке шире, у лице се љубе,
Пиштају се за јуначко здравље,
Па сједоше ладно пиши вино;
А кад су се вина напојили,
Бесједио Јеринићу Вуче:
„О Турчине, Зукан барјакшаре!
Деде реци својој вјерној љуби,
Нека скине пече и вереџе,
Да јој виђу пребијело лице,
Би ли лице за влашића било.“
Рече Зуко својој вјерној љуби,
Она скиде пече и вереџе,
Показала своје б’јело лице,
Сину лице ка’ и жарко сунце;
А кад виђе Јеринићу Вуче,
Да кака је лијепа Туркиња,

У њему је срце заиграло,
Стаде звека тока на прсима
И на глави од злата челенке.
Ондај рече Зукан барјактаре:
„О ђидијо, Јеринићу Вуче!
Деде реци твојој милој сеји,
Нека скине злаћену мараму,
Да јој виђу пребијело лице,
Би л' влаиња за Турчина била.“
Ондај рече Јеринићу Вуче,
Скиде Анђа злаћену мараму,
Кад је Туре Анђу сагледало,
Од радости на ноге скочило,
Па говори Јеринићу Вуку:
„Устај, Вуче, већ се прођи вина,
Доста смо се вина напојили;
Устај, Вуче, те опремај вранца.“
Уста Вуче на ноге лагуне,
У лице се с Турком пољубио,
Један другом крвцу алалише,
Па опрема сваки коња свога.
Добрије се коња доватише,
И убојна копља узимаше.
Обзире се Турчин на Анђушу,
Па Анђуши с коња бесједаше:
„О Анђуша, Јеринића секо!
Ако мени буде до невоље,

Буди мени данас у невољу;
Ако Бог да и срећа од Бога,
Те погубим твога брата мила,
Узећу те себи за љубљење,
Моја љуба теби робињица.“
Ал бесједи Јеринићу Вуче:
„О Ајкуна, Зукацова љубо!
Још се јунак нисам оженио,
Ако мени буде до невоље,
Буди мени данас у невољу;
Ако Бог да и срећа од Бога,
Те погубим твога господара,
Узећу те себи за љубовцу,
Купићу ти четири робиње,
А четири код двора имадем,
Што сам јунак собом заробио
Све из ваше бијеле крајине.“
Кад то зачу кићена Ајкуна,
У многе се мисли замислила,
Све мислила, на једно смислила:
„Кад ћу бити Анђи робињица,
Волим бити Вуку госпођица.“
Отидоше у поље јунаци.
Оде Турчин у поље широко,
Оста Вуче чекат’ на мејдану,
На њега се Турчин нађерао,
И њега је Вуче дочекао,

Те му бојно копље саломио;
Оста Турчин чекат' на мејдану,
На њега се Вуче догонио,
Њега Турчин јесте дочекао,
Те је Вуку копље саломио;
А кад они копља изломише,
Онда оштре сабље повадише,
Па удари јунак на јунака.
Они оштре сабље изломише,
Врло Турчин обранио Вука.
Кад се Вуче виђе на невољи,
Он наћера вранца на ђогаша,
Док Турчина за грло докучи,
Они оба у траву падоше,
Па се носе по пољу широку;
Турчина су пјене попаднуле,
Јесу Вука мушне и крваве;
Јер је Вука рана освојила,
А кад виђе кићена Ајкуна,
Она трчи низ поље широко,
Те од сабље наоди комаде,
Па полеће на оба јунака,
За њом трчи дилбер Анђелија,
Па бесједи Анђуша ђевојка:
„Немој, була, ти на брата мога,
Јер тако ми Бога истинога!
Ако згодиш мога брата мила,

Живој ћу ти очи извадити.“
Ал бесједи љуба Зуканова:
„Стани, Анђо, ти не иди за мном,
Ја не оћу твога брата мила,
Веће оћу душманина мога,
Који мене оће да зароби
И у службу другом да ме даде.“
Па долеће Ајка до јунâка,
Те удари Зукан барјактара,
Удари га по свилену пасу,
Грдну му је рану задавала,
Виде му се б'јеле џигерице,
Онда Вуче освоји Зукана,
И обали у зелену траву,
Ајкуна му сабљу додавала,
Закла Вуче Зукан барјактара,
А кад закла Зукан барјактара,
Онда сједе у зелену траву,
К њему дође Ајка и Анђуша,
Завише му оне ране грдне,
Па се напи црвенога вина,
Па савише бијела чадора,
Добрије се коња доваташе,
Отидоше право Шибенику,
Те је Вуче ране извидао;
Води Ајку у бијелу цркву,
Те ј' у цркви био покрстио,

И за се је Вуче привјенчао.
Лијеп пород изродио њоме:
Двије шћери и четири сина.

16.

Ришњанин аџија и Лимун трговац.

Кад се жени Ришњанин аџија,
На далеко запроси ђевојку,
Преко Саве преко воде ладне
У лијепу шеру Митровици,
У некаква Митровског диздара.
Прстен ставља, свадбу уговара
Три мјесеца бијелије дана:
„Док отидем Рисну на крајину,
И покупим кићене сватове,
И док дођем шеру Митровици.“
Строши аџо иљаду дуката,
Па одатле опреми дората,
Оде право Рисну бијеломе.
Кад изиђе на Гласинац равни,
Ту сустиже Лимуна трговца,
Гони Лимун иљаду волова.
На Лимуну свијетло оружје:

За појасом двије пушке мале,
Све у чисто заљевене злато;
О бедрици мача зеленога;
О рамену дуга прекоморка,
И на њој је тридесет павата,
Свака павта од десет дуката,
Код нишана тридесет дуката.
Бесједи му Ришњанин аџија:
„Ја Лимуне, од мора трговче!
Добро т' имаш свијетло оружје!
Да ми оћеш тако начинити,
Дао би ти иљаду дуката."
Вели њему Лимуне трговче:
„Ој Бога ми, Ришњанин аџија!
Ја оћера на Млетке волове,
Док ја продам иљаду волова,
Купићу ти свијетло оружје,
А у нашем Задру оправити,
Послаћу ти Рисну на крајину."
Ал говори Ришњанин аџија:
„Дај, Лимуне, двије пушке мале,
Да ја видим, би л' ми уисале."
Даде Лимун двије пушке мале. —
„Дај, Лимуне, мача зеленога,
Да ја видим, би л' ми уисао."
Даде Лимун мача зеленога. —
„Дај, Лимуне, дугу прекоморку,

Да ја видим, би л' ми уисала."
Даде Лимун дугу прекоморку.
А кад аџо све узе оружје,
Те припаса себе око паса,
Он окрену ата доратаста,
Па он пође равнијем Гласинцем.
За њим Лимун јадан пристајаше:
„Богом брате, Ришњанин аџија!
Не носи ми свијетла оружја,
Тврду тебе моју вјеру дајем,
Док ја продам иљаду волова,
Оћу тебе боље начинити,
Начинити, па га поклонити."
Обзире се Ришњанин аџија,
Па потеже дугу прекоморку,
А говори Лимуну трговцу:
„Врат' се курво, Лимуне трговче!
Твојом ћу те пушком сагубити."
Кад то виђе Лимуне трговче,
Он се јадан к воловима врати,
Па говори Ришњанин аџији:
„Нос' оружје, Ришњанин аџија!
Добро знадем, куд си пролазио:
На Сави си цуру испросио;
Ал, тако ми моје вјере тврде!
У Рисну је загрлити не ћеш
За живота и за здравља мога;

Далеко је од мора до Саве,
Да ако се ђегођ удесимо:
Ја оћера на море волове,
Док ја продам иљаду волова,
Побоље ћу начинит' оружје,
Ал ти више трговати не ћу:
Ја имадем Богом побратима
У Перасту Пивљанина Баја,
И у њега сто двадесет друга,
Одврћ' ћу се к њему у ајдуке,
Толико ћу друга накупити,
Чекаћу те у Коритим' равним,
Кад, аџија, пођеш по ђевојку,
Па што коме Бог и срећа даде:
Ја повратит' шалу за срамоту,
Ја ли своју изгубити главу."
Оде аџо Рисну на крајину,
Лимун оде мору дебеломе
И оћера иљаду волова;
Он продаде на мору волове,
Па у Млетку начини оружје,
Па он оде бијелу Перасту,
Одврже се к Бају у ајдуке,
Скупи себе сто двадесет друга.
Оде абер Ришњанин аџији,
Он не смије купити сватова.
Тако стаде године четири.

А кад пета настаде година,
Књигу пише Митровски диздару,
Те је шаље Ришњанин аџији:
„О мој зете, Ришњанин аџија!
Ти у мене испроси ђевојку,
Нит' је водиш, ни одговор дајеш
Ево има четири године:
Да је била од седам година,
Сад би веће била за удадбу."
Дође књига Рисну на крајину,
Кад је виђе Ришњанин аџија,
Нушто њему муке и невоље!
Другу аџо књигу начинио,
Оправи је Митровском диздару:
„О мој тасте, Митровски диздару!
Кад сам оч'о од твојега двора,
С љутом сам се гујом завадио,
Са Лимуном на равну Гласинцу:
Отео му свијетло оружје;
Сад с' одврг'о Лимун у ајдуке,
Једнако ме чека у планини
Са његови сто двадесет друга,
И с толико јоште Бајовије."
Па он стаде купити сватове.
Скупи аџо иљаду сватова,
Па он спрема брата Дурмиш-бега,
Да му буде ђевер уз ђевојку;

Дурмиш-бега брата сјетоваше:
„Чујеш мене, брате, Дурмиш-беже!
Тајом мене кроз Коритна прођи,
Прођи, брате, отуд и од овуд:
Знаш која је у Коритним' гуја,
Љута гуја Лимун арамбаша."
Одатле се свати подигоше,
Кад су били кроз Коритна равна,
Туда они мирно пројездише,
Јера Лимун не шће ударити:
Нема аџа, а нема ђевојке;
Отидоше теру Митровици.
Лијепо и диздар дочекао:
Придржа и неколико дана,
Па дарива кићене сватове
Ког јаглуком, кога бошчалуком;
Дурмиш-бегу коња и ђевојку:
„Ето, бего, коња и ђевојке,
Док ти дођеш Рисну на крајину,
Тебе коњиц, аџији ђевојка."
За ђевојком мати пристајаше,
Па ђевојци тијо бесјеђаше:
„Ђегођ, шћери, на конаку будеш,
Одсвакле ми ситну књигу врати,
Да ја знадем, ђе сте здраво били."
Одатле се свати подигоше,
И одоше бијелу Зворнику,

Ту су први конак учинили.
Рано рани лијепа ђевојка,
Гради књигу, те матери шаље:
„Здраво смо ти, мајко, у Зворнику.“
Одатле се свати подигоше,
Изиђоше на Гласинац равни
Код оџака у Шаин-пашића
Ту су други конак учинили.
Кад у јутру освануло јутро,
А ђевојка ситну књигу гради,
Те је шаље својој старој мајци:
„Здраво смо ти, мајко, на Гласинцу.“
Одатле се свати подигоше
До у Прачу у касабу малу,
И ту трећи конак учинише.
Ран' у јутру урани ђевојка,
Она гради књигу на кољену,
Те је врати својој старој мајци:
„Здраво смо ти до Праче касабе.“
Одатле се свати подигоше,
У Јабуци конак учинише
Код оџака бега Повлачића.
И одатле цура књигу врати:
„Здраво смо ти у Јабуци, мајко.“
Па с' одатле свати подигоше,
На Загорју конак учинише
Код Ченгијћа двора бијелога.

И одатле Ђура књигу врати:
„Здраво смо ти на Загорју, мајко.“
Одатле се свати подигоше,
И дођоше на равно Чемерно.
И одатле Ђура књигу врати:
„Здраво смо ти, мајко, на Чемерну.“
Па с’ одатле свати подигоше,
И дођоше у Врбицу малу.
И одатле Ђура књигу врати:
„Здраво смо ти у Врбици, мајко.“
Одатле се свати подигоше,
У Церници конак учинише.
Кад у јутру јутро освануло,
Уранила лијепа ђевојка,
Рони сузе низ бијело лице.
Говори јој ђевер Дурмиш-беже:
„Снао моја, живота ти твога!
Што прољеваш сузе од очију,
Те не градиш књигу на кољену,
Те не шаљеш својој старој мајци?“
Говорила лијепа ђевојка:
„Ој Бога ми, мој мили ђевере!
Ја сам ноћас чудан сан уснила:
Ударисмо кроз Кориша равна,
Сва Кориша притиснула тама,
А из таме испадоше вуци,
Све сватове наше раштераше,

Тебе обје одгризоше руке,
Мене живој срце ишчупаше.“
Говори јој беже Дурмиш-беже:
„Бе не лудуј, моја снао драга!
Сан је лажа, а Бог је истина,
Већ ти мајци ситну књигу пиши.“
Тад' ђевојка књигу начинила:
„Ето, мати, књиге најпотоње.“
Отале се дигоше сватови.
Дурмиш-беже свате сјетоваше:
„Не пјевајте, ни пушке бацајте,
Уставите зиле и борије,
А савијте свилене барјаке,
Док прођемо кроз Корита равна.“
То су бега свати послушали:
Кад су били у Корита равна,
Уставише зиле и борије,
А савише свилене барјаке,
Ни ко пјева, ни ко пушке баца,
Тајом иду кроз Корита равна,
Млидијау, нико не виђаше,
Ал што гледа Бајо и Лимуне
Са стијене из Кобиље главе;
Па Лимуну Бајо говораше:
„Ој Лимуне, драги побратиме!
Ја сам чуо, ђе говоре људи:
Од како је гавран поцрњео,

Није ајдук разбио сватова;
Гријота је уд'риш' на сватове
И ђевојци срећу укинути; —
Да сватове данас пропустимо,
Чекаћемо Ришњанин аџију,
Кад аџија у пунице пође."
Лимун свога послушао побра,
Пропустише кићене сватове.
Кад су били на измак Корита,
Бог убио црна циганина!
Кој' завика из грла бијела:
„Чала сада, наше мектербаше!
На срамоту Бају и Лимуну,
Кад прођосмо кроз Корита равна,
А не смјеше уд'риш' на сватове."
Ударише зиле и борије,
Стаде јека бубња и свирала,
Стаде праска малије пушака,
Стаде вика добрије јунака.
Кад то зачу Бајо и Лимуне,
Обојица на ноге скочише,
А за њима до двије стотине,
Побратиме, и четрђест друга,
Па спадоше у богазе тврде,
Засједоше у богазим' Турке,
Међу усс упушћаше Туркс,
На њи живу ватру оборише,

Па једнога Бога поменуше,
А мачеве оштре повадише,
Међу Турке јуриш учинише,
Растиснуше на четири стране,
Као вуци бијеле јагањце:
Што пропушћа Пивљанине Бајо,
Дочекује Лимун арамбаша;
Доста људи починише јада:
Од сватова нико не утече;
Оста јадна на друму ђевојка,
И код ње је ђевер Дурмиш-беже,
Око ње је саклопио руке;
Ал долеће Лимун арамбаша,
Па говори младу Дурмиш-бегу:
„Пусти руке од моје ђевојке.“
Вели њему ђевер Дурмиш-беже:
„Не ћу Богме, Лимун арамбаша,
Да б' отпале обје до рамена.“
Ману мачем Лимун арамбаша,
Одс'јече му руке до рамена *).
Паде беже у зелену траву,
Лимун узе за руку ђевојку;
Велик они шићар покупише,

---

*) Приповиједају, да се и сад у Коритима познаје гробље тије сватова; и да на једном камену стоји изрезано, како је ђевер загрлио снау, а Лимун га ударио мачем, те му осјекао руке.

Па одоше уз Кобиљу главу,
Па сједоше пити рујно вино,
Служи вино Туркиња ђевојка
Златном чашом и бијелом руком.
Пошао је Ришњанин аџија,
Да он среће кићене сватове
С његовије стошину Ришњана;
Кад се прими уз Рудине равне,
Чу аџија пушке у Коритим',
Своме се је јаду досјетио.
Брже иде у Корита равна,
Када дође у Корита равна,
По богазу крвца огрезнула;
Нађе брата свога Дурмиш-бега
Осјечени руку до рамена;
Све му беже право казиваше.
Вели њему Ришњанин аџија:
„Дурмиш-беже, ако Бога знадеш!
Куд ли оде Бајо са Лимуном?“
Дурмиш-бег му право казиваше:
„Отидоше уз Кобиљу главу.“
Одатле се нашури аџија,
Он се вуче од јеле до јеле,
Док изиђе на Кобиљу главу;
Али сједи Бајо и Лимуне,
Они пију вино и ракију,
Служи њима Туркиња ђевојка

Златном чашом и бијелом руком;
Кад што виђе Ришњанин аџија,
Он узима пушку Лимунову,
Сложи пушку низ лијеву руку,
А десном је принесе образу,
На Лимуну састави нишане,
Па јој десном даде ватру живу;
Пуче пушка као и гром сињи,
Не погоди Лимун арамбашу,
Већ виш' њега лијепу ђевојку,
Баш ђевојку међу обје дојке.
Кад што виђе Бајо и Лимуне,
Поскочише на ноге лагане,
И на ватру јуриш учинише,
Рашћераше стотину Ришњана,
Сакри им се Ришњанин аџија.
Вратише се лијепој ђевојци,
Узе Лимун за руку ђевојку,
Вели њему Туркиња ђевојка:
„Прођи ме се, Лимун арамбаша!
Прва ме је пушка ударила,
У њедрима срце покварила.“
То изусти, а душу испусти.

17.

Бајо Пивљанин и бег Љубовић.

Књигу пише беже Љубовићу
У лијепу селу Невесињу,
Те је шаље Пиви каменитој
На кољено Пивљанину Бају:
„Чујеш море, Пивљанине Бајо!
Ти си мене за срце ујео,
Ти си мога браша погубио;
Изиђи ми на мејдан јуначки,
Ево шеби шри мејдана дајем:
Један мејдан у крцним Кориш'ма,
Други мејдан под гором Трусином
Насред равна пол̂а Невесињског,
Трећи мејдан, ђе се удесимо.
Ако ли ми не смијеш изићи,
Послаћу ши ђерђеф и преслицу,
Уз преслицу Мисирско повјесмо
И врешено дрва шимширова,
Те ми преди гаће и кошуљу,
И учкур ми у гаће навези.“
Када Бају ситна књига дође,
И кад виђе, што му књига каже,
Он узима дивиш и аршију,
Те он бегу књигу отписује:

„Господару, беже Љубовићу!
Штета теби погинут' од мене,
Мени жао умријет' од тебе;
Него ајде, да се помиримо:
Ако сам ти брата погубио,
Мене јесте младост занијела,
И ја сам се давно покајао;
Него ајде, да се помиримо,
Послаћу ти лијепу јабуку,
Уз јабуку стотину дуката."
Када књига Љубовићу дође,
И кад виђе, што му Бајо пише,
Тад' он Бају другу књигу пише:
„Ао Бајо, Пивљанско копиле!
Ја се с тобом помирити не ћу,
Да ми дадеш иљаду дуката,
Док не дођеш мом бијелу двору,
Не пољубиш рта међу очи,
И крЂата коња у копито,
Онда мене у скут и у руку,
И преда мном у земљицу црну."
Када Бајо ситну књигу прими,
Књигу чати Пивљанине Бајо,
Главом маше, зубима шкргуће,
Па он бегу другу отписује:
„Чујеш море, беже Љубовићу!
Не љуби ти паса међу очи,

Ни швојије коња у копиша,
Да би знао, да би погинуо,
Него ћу ши на мејдан изићи,
Чекај мене под гором Трусином
Навр равна поља Невесињског,
На погледу селу Невесињу.
И кадуни швојој вјерној љуби.“
Књигу посла Пивљанине Бајо,
Пак дозива свога побрашима,
Побрашима Његошевић Маша:
„Побрашиме Његошевић Машо!
Љубовић ме на мејдан зазива,
Опремај се, мили побрашиме!
Да идемо под гору Трусину:
Виђи, побро, ђе ћу погинуши,
Ил’, како ћу бега погубиши.“
Опреми се Пивљанине Бајо,
Уд’ри на се свилу и кадиву,
Пак припаса два мача зелена,
Оба мача од једног ковача;
Опреми се Његошевић Машо,
Пак пођоше до два побрашима
Од чесшише Пиве каменише,
Машише се планине Трусине,
И сиђоше пољу Невесињском;
Али Турчин чека на биљези,
Навр поља шашор разапео,

Под шатором сједи, пије вино,
Служи му га слуга Шабан-ага.
Како дође Пивљанине Бајо,
Како дође, он под шатор уђе,
Како уђе, он на земљу сједе,
Када сједе, онда Бога назва:
„Добро јутро, беже Љубовићу!
У зао час по ме, или по те.“
Па отпаса два мача зелена,
Бегу баци оба преко крила:
„Ето, беже, два мача зелена,
Оба мача од једног ковача,
Ти избери, кога теби драго,
Узми бољег, остави горега,
Да не речеш, да је пријевара.“
Кад то виђе беже Љубовићу,
Он поскочи на ноге лагане,
Довати се сабље оковане:
„Ао Бајо, Пивљанско копиле!
Што ће мени Ришњански мачеви
Та код моје сабље Шамлијанке?“
Уста Бајо на ноге лагане,
Обојица на двор изиђоше,
Изиђоше, пак се растадоше.
Бајо посла Његошевић Мата,
Да опипа бега Љубовића,
Да на њему панцијера нема.

Оде Мато бега да опипа;
Кад опипа бега Љубовића,
Ал на њему до три панцијера,
Три панц'јера, један свр другога;
Када виђе беже Љубовићу,
Ђе ће дознат' Пивљанине Бајо,
Он загрли Његошевић Мата,
Па га љуби у бијело лице:
„Богом брате, Његошевић Мато!
Немој казат' Пивљанину Бају,
Да на мени панц'јери имају;
Ако мени Бог и срећа даде,
Те погубим Баја на мејдану,
Даћу теби све руо Бајово,
И даћу ти оружје његово,
И све благо, што код њега нађем;
Честита ћу тебе учинити:
Б'јеле ћу ти дворе саградити
У лијепу селу Невесињу
Поред моји двора бијелије,
И даћу ти иљаду дуката."
Превари се Његошевић Мато,
Превари се, уједе га гуја,
Не ће казат' Пивљанину Бају,
Већ превари свога побратима,
Да на бегу ништа више нема,
Осим једна танана кошуља,

По кошуљи свила и кадива.
Тад' Љубовић посла свога слугу,
Да опипа Пивљанина Баја,
Оде слуга, те опипа Баја,
И врати се, те он бегу каза,
Да на Бају панцијера нема,
Него само танана кошуља,
И по њојзи свила и кадива.
Тада они на мејдан дођоше,
Трже Бајо мача зеленога,
А Љубовић сабљу Шамлијанку,
Пак ђевери од њи одепуните,
А они се ударат' стадоше.
Куд удара Пивљанине Бајо,
Куд удара бега Љубовића,
Просијеца свилу и кадиву,
А из свиле жива ватра сипа;
Куд удара беже Љубовићу,
Куд удара Пивљанина Баја,
Просијеца свилу и кадиву,
А из свиле црна крвца лије,
И комади одлијећу меса *);
Љуто бјеше Баја обранио,
Обранио по десници руци.

---

*) Приповиједају, да је тада Љубовић ударио Баја по десној мишици, и одсјекао три литре меса.

Када виђе Пивљанине Бајо,
На невјери да ће погинути,
Баци мача у зелену траву,
Пак Турчину под сабљу подлеће;
Десном га је руком уватио
За десницу и за бритку сабљу,
А лијевом за грло бијело,
Обори га у зелену траву,
Од љутине зубима га закла.
Кад то виђе Његошевић Мато,
Он побјеже преко поља равна
Са Турчином слугом Шабан-агом,
За њим трчи Пивљанине Бајо:
„Стани побро, Његошевић Мато!
Да си мени јуче побјегао,
Опет би те данас сустигао.“
Сустиже га накрај поља равна,
Удари га мачем на довату,
До рамена одс'јече му главу,
Па он виче слугу Шабан-агу:
„Врат' се натраг, слуго Шабан-ага,
Те ти скидај Његошевић Мата,
Тврда вјера! ништа теби не ћу.“
Поврати се слуга Шабан-ага,
Те он скиде Његошевић Мата,
Па отиде селу Невесињу.
Бајо скиде бега Љубовића,

Скиде с њега руо и оружје,
На њем' нађе три ћемера блага,
Сва три пуна жутије дуката,
С њег' опаса, а себи припаса,
Пак посједе бијесна путаља,
Оде право к мору на крајину
У Латине, видат' десну руку.

18.

Дијоба Селимовића.

Свадила се два брата рођена,
До два брата, два Селимовића,
Око пуста блага Селимова.
Никако се помирит' не могу,
Но стављају земаљске кметове:
Од Котора Совру Правидура,
А од Грбља Грбљичића Зана,
Од Новога два Лазаревића,
А од Рисна Ћеловић сердара,
И дијете Кузман војеводу;
Од Пераста до два Перличића,
И јунака Пивљанина Баја;
Од Доброте Ђура Поповића,
Од Прчања до два Лучевића,

И јунака Шарабаћу Вука;
Од Његуша два Богдановића,
Од Цетиња два Мартиновића,
Од Ћеклића два Вујошевића,
Од Бјелица два Милошевића,
А од Чева Вукала сердара,
И Богдана сина Вукалова;
Од Заљуши Пера и Радула,
И Манојла сина Вукотина.
Свега кмета двадест и шестина.
На једно се мјесто састадоше,
Пак одоше преко горе Чарне
Док дођоше на ријеку Црну,
Ту ми спаше три бијела дана,
Те ми мире браћу Сел'мовиће,
Али Турци не ће да се мире.
Кад с' досади Перовић Радулу,
Он се скочи од земље на ноге,
Овако је Радул бесједио:
„Мирите се, двије пасје главе!
Јер, тако ми Бога истинога!
Ако ли се помирит' не ћете,
Учинићу, што сам намислио.“
Но се Туре једно препаднуло,
Са пенџера од бијеле куле
Опалило сјајна џефердара,
Те погоди Перовић Радула

Посред паса, укиде га с гласа;
Једном викну: „Леле њему, мајко!“
Другом викну: „Освети, Манојло!“
То изрече, и душу испусти.
Манојло га осветити шћаше,
Но не даше земаљски кметови:
„Сједи с миром, Вукотић Манојло!
Немој данас заметати кавге,
Још ће бити дана од мегдана.“
Пак с' отоле натраг повратише,
Ал Радула Перо не оставља,
Но га носи преко горе Чарне,
Донесе га у племе Заљути,
Ту Радула саранише дивно;
Родбина га своја ожалила,
Ожали га мало и велико.
Бог му дао у рају насеље,
Нама, дружбо, здравље и весеље!

19.

Перовић Батрић.

Боже мили! Чуда великога!
Што процвиље у Бањане горње?
Да л' је вила, да ли гуја љута?
Да је вила, на више би била,
Да је гуја, под камен би била;
Ниш' је вила, нити гуја љута,
Већ то цвили Перовић Батрићу
У рукама Ћоровић Османа;
Османа је Богом братимио:
„Богом брате, Ћоровић Османе!
Немој мене изгубити главу,
Ево тебе стотина дуката;
Седам брата седам Перовића
Ће дати седам цефердара,
Седам снаа, седам вијенаца,
Снаа моја Цв'јета Радулова,
Ће дати в'јенце и обоце,
Мајка моја цуцкињу робињу,
Још остало руо из сандука;
А мој бабо Вучићевић Перо,
Ће дати коња испод себе,
Још уз коња стотину дуката."
Одиста га Осман пустит' шћаше,

Враг донесе од Тупана Панта,
Те Осману ријеч бесједио:
„Ој Турчине, Ћоровић Османе!
Немој пуштит' Перовић Батрића.
Што ти даје небројено благо,
Узео је благо од Турака;
Што л' ти даје седам џефердара,
С таки и је скинуо Турака;
Што ти даје в'јенце и обоце,
Он ће наше снае поватати,
Те ће скидат' в'јенце и обоце;
Што ти даје цуцкињу робињу,
То ће моју ћерку заробити,
Те је дати за се у откупа;
Што ти даје коња големога,
Тај је коњиц родом из Бањана.“
То изрече од Тупана Панто,
Земљи паде, пушци огањ даде,
Те погоди Перовић Батрића
Посред паса, укиде га с гласа,
Мртав паде у траву зелену;
А Осман му осијече главу.
Глас допаде у село Заљути
Милу бабу Перовић Батрића.
Тад' закука сиња кукавица
Усред зиме, кад јој рока није,
У Заљути селу маленоме;

То не била сиња кукавица,
Већ што био Вучићевић Перо,
Мио бабо Перовић Батрића:
„Авај мене! до Бога милога!
Ђе ми Батрић брата не остави,
Који би га мог'о осветити.“
Тјеши њега Перовић Радуле:
„Та не бој се, мој мио бабајко!
Чекај мене до Ђурђева дана,
Док се гора преођене листом,
Црна земља травом и цвијетом,
Ја ћу једну чету сакупити,
Пак ћу с њоме поћи у Бањанe,
Батрића ћу брата осветити.“
То вријеме за дуго не било,
Мало време до Ђурђева дана,
Док се гора преођеде листом,
Црна земља травом и цвијетом,
Чету купи Перовић Радуле,
С њоме иде право у Бањане,
У Утес је планину до'дио,
Ту ми стаде три бијела дана,
Право гледа Гацку пространоме,
Док угледа на коњу Турчина,
Чим га виђе, тим га и познаде,
Да је главом Ћоровић Османе;
Пак дружини својој бесједио:

„Браћо моја, љубимна дружино!
Ево иде Ћоровић Османе,
Сви падните по трави зеленој,
Ја ћу пасти друму на средину,
Чекаћемо Ћоровић Османа;
Не палите пушке џефердаре
На Турчина Ћоровић Османа,
Не би ли ми Бог и срећа дала,
Да би њега жива уватио;
Ако ли га не би уватио,
Удри који, родила га мајка!“
Друштво паде по трави зеленој,
Радул паде друму на средину.
У що доба Ћоровић Османе,
Но се скочи Перовић Радуле,
Те он ваша Ћоровић Османа:
Једном руком коња за дизгене,
Другом руком Турчина за прси,
Обали га у траву зелену.
Остало му прискочило друштво,
Те Османа жива уватише.
Тад' бесједи Ћоровић Османе:
„Богом брате, Перовић Радуле!
Немој мене изгубити главу,
Ево тебе иљаду дуката;
Двадест брата двадест Ћоровића
Оће дати двадест џефердара,

А кадуне буле Ћоровића
Даће свака ситне перишане,
И са грла злаћене ђердане,
На којим су бисер и дукати;
Даћу тебе ата големога,
Од ког бољег у свој Босни нема,
У свој Босни и Ерцеговини,
Оседлаћу г' седлом сребрнијем,
А покрићи чоом до копита,
Повр чое ћули рисовином
Искићеном и сребром и златом."
За то Радул ни абера нема,
Но Осману ријеч бесједио:
„Ој Турчине, Ћоровић Османе!
Мој је Батрић на откупе био,
Ти га не шће пустит' на откупе,
Но му русу осијече главу."
Па повади ножа од појаса,
Те он Турску осијече главу;
Узе њему главу и оружје,
И његова коња големога;
За здраво се натраг повратише;
Док дођоше ломној гори Црној
У Заљути селу маленоме,
Сусрете га Вучићевић Перо,
Руке шири; у лице га љуби,
Радул њега у скут и у руку,

Дарова му Османову главу,
Јоште рече Вучићевић Перо:
„Благо мене јутрос и до в'јека!
Кад ја виђе за живота свога,
Ће освети мојега Батрића.“
То изусти, а душу испусти,
Умрво је, покојна му душа!
Бог му дао у рају насеље,
А осталим здравље и весеље!

20.

Мајстор Манојло.

Изгуби се пашина јабука
У Будиму граду бијеломе.
Пушта паша лакога телала,
Телал виче по Будиму граду,
Да се један за другога јемчи,
За којега јемац не изиде,
Оће њега паша погубити.
Све се један за другога јемчи,
Све богати те за богатога,
Сиромаси један за другога.
За једнога јемац не изиде,
За јунака мајстора Манојла;

Баш га паша погубит' оћаше,
Но побеже мајсторе Манојло:
Он довати пушку по сриједе,
Одметну се горе у планину,
Ајдукова три године дана:
Узаптио државу Будимску,
Свуда друме, куд су скеле иште,
Ниш' се дава женит', ни удават',
Ниш' мирија ка цару да прође,
Ни трговац да тргује с благом,
Ниш' аџија да иде на ћабу.
А долазе млоге давуџије
У Будиму паше на дивана:
„Аман, пашо! види ни зулума
Од курвића мајстора Манојла.
Ето данас три године дана,
Како се је курвић одметнуо
Ајдуковат' горе по планина,
Узаптио државу Будимску,
Све друмове, куд скеле пролазе:
Ниш' се дава женит', ни удават',
Ниш' мирија царева да прође,
Ни трговац да тргује с благом,
Ниш' аџија да иде на ћабу.“
Кад што чуо паша од Будима,
Он ми пушта лакога телала,
Виче телал по Будиму белом:

„Јели мајка родила јунака,
Да увати мајстора Манојла,
Да доведе паше на дивана;
Ја л' живога паше да доведе,
Ја л' од њега да донесе главу?
Даје паша три товара блага,
И даће му по санџака свога,
Те да суди, како паша суди."
Вика телал по Будиму белом:
Ко би даље, чини се не чуе,
Ко је ближе, к земљи погледује
Како расте трава на завојке,
Како дојке у добре девојке,
Еле нема у Будим јунака,
Да увати мајстора Манојла;
А зачула танана невеста,
Мила кума мајстора Манојла,
Те узимље једно мушко чедо,
Мушко чедо, три године дана,
Три године, и крштено било,
Па одлази паше на дивана:
„Јел' истина, наш пашо честити!
Да ћеш дати три товара блага,
Ко увати мајстора Манојла?"
Ал ћовори паша од Будима:
„Веруј, млада, Бога јединога!
Што ја рекнем, порекнути не ћу:

Ко би мене њега уватио,
Те довео жива на дивана,
Ја л' од њега да донесе главу,
Дао би му три товара блага,
И дао би по санџака мога,
Те да суди, како ја што судим."
Превари се танана невеста,
Мила кума мајстора Манојла,
Узе чедо, оде у планину,
Редом виче горе по планина,
По планина, куд Манојла кажу,
По имену кума крштенога:
„Де си куме, мајсторе Манојло?
Ето данас три године дана,
Како њијам чедо некрштено,
Све ја чекам кума крштенога
Ради Бога и закона свога."
То дочуо мајсторе Манојло,
И по гласу познавао куму,
Па он сиђе озгор из планине,
Те он нађе своју милу куму,
Узе куме кумче из наруча,
Љуби јунак кумче у наруче
Њему кума пољубила руку,
По закону и образ и руку,
Па појдоше ка бијеле цркве.
Кад су били белом манастиру,

Изиоди стари игумане
И са њиме попе свештениче,
Те сретоше мајстора Манојла;
У оба се ајдук благосови,
Обојице пољубио руке,
Они њему пољубише лице.
Па су пред њим отворили цркву,
Најпре уђе стари игумане,
Па за њиме попе свештениче,
Најзад оде мајсторе Манојло
И он носи кумче у наруче;
А проклета кума Манојлова!
Где се кучка натраг поврнула,
И за собом затворила врата,
Па привика што ју глас доноси:
„Овамоте, Турци јаничари!
Ет' овамо мајстора Манојла,
У цркву сам њега затворила.“
Кад то виде мајсторе Манојло,
Он потрже мача зеленога,
Да посече стара игумана
И онога попа свештеника,
Још оћаше кумче у наруче;
Ал говори стари игумане:
„Немој, брате, ако Бога знадеш!
Ел, тако ми Бога истинога!
За што, брате, ништа знали несмо.“

Тад' верова мајсторе Манојло,
Па поврну мача у ножнице,
А потеже тешка буздоана,
Њега диже, а Бога помиње:
„Јаки Боже! опрости ми греа:
Оћу цркве да саломим врата;
Ако Бог да и срећа јуначка,
Те побегнем здраво у планину,
Боља ћу ју саградити врата,
Боља врата од суога злата.“
У те речи мајсторе Манојло,
А врата се отворише сама,
Те искочи мајсторе Манојло,
Разгледује тамо и онамо,
Ал пред црквом ниде нико нема,
Сал његова она мила кума,
И она се протурила теном.
Кад то виде мајсторе Манојло,
Прекрсти се и Бога помену:
„Фала тебе, самостворитељу!“
Па се врну у бијелу цркву,
Те он крсти оно мило кумче,
Крсти кумче и кршћено било;
Кумче онде био оставио,
Он изиђе пред бијелу цркву,
Те дарива своју милу куму:
Тура њојзи два дуката жута

На рамена, ка' све на камена,
Па с' удара о пете у дупета,
Право оде опет у планину,
Грђи зулум после паше ради.

21.

Поп Црногорац и Вук Копривица.

Вино пију млади Црногорци
У Цетињи усред горе Црне,
Међу њима Црногорски кнеже,
И до њега попе Црногорче,
Служи вино млада Црногорка,
Мила снаа Црногорског кнеза.
Када су се накитили вина,
Проговара попе Црногорче:
„Да л' је мајка родила јунака,
Ја л' секуна брата одњијала
Без бешике у бијелу крилу,
И мушкијем опасала пасом,
И јуначким довикала гласом,
Да отиде у Бањане равне,
Да добави Копривицу Вука,
Ја ли жива, ја ли мртву главу?
Дао би му иљаду дуката,

И од главе калпак и челенку,
С моји плећа зелену доламу,
Дао би му токе и јечерму,
Дао би му ковче и чакшире,
Дао би му двије пушке мале,
Што ваљају стотину дуката,
Дао би му мача зеленога,
Дао би му дуга џевердана."
Сви јунаци ником поникоше
И у црну земљу погледаше,
Како расте трава на увојке,
Као дојке у младе ђевојке;
Ал не гледа млада Црногорка,
Злаћну чашу држи у рукама,
Па говори попу Црногорцу:
„Јел' истина, попе Црногорче!
Да ћеш дати, што си говорио?
Да добавим Копривицу Вука
У Ружицу у бијелу цркву."
Проговара попе Црногорче:
„Истина је, млада Црногорко!
И још ћу ти више поклонити,
Црногорко! нег' сам говорио."
Кад то зачу млада Црногорка,
Баци чашу из деснице руке,
Па доврати дивит и артију,
И начини једну ситну књигу,

Те је шаље Копривици Вуку:
„О мој куме, Копривица Вуче!
Кумим тебе Богом истинијем
И нашијем светијем Јованом,
Оди мене славној гори Црној,
Да ми крстиш у бешици сина
У Ружици у бијелој цркви."
Оде књига у Бањане равне
На кољено Копривици Вуку.
Гледа књигу Копривица Вуче,
А прољева сузе од очију.
Гледа њега мати остарјела,
Она пита Копривицу Вука:
„О мој сине, Копривица Вуче!
Откле књига? Огњем изгорјела!
Те је чатиш с' сузам' од очију?"
Проговори Копривица Вуче:
„Књига, мати, из Цетиње равне,
А од снае Црногорског кнеза,
Да ја идем на крштено кумство
У Ружицу у бијелу цркву;
Ваља држат' чедо на рукама,
Да га крсти попе Црногорче;
Знаш ли попу што сам учинио?
Девет сам му брата погубио,
Оће попе мене погубити;
Зло је поћи, а горе не поћи."

Вели њему мати остарјела:
„Не бој ми се, Копривица Вуче!
Ти имадеш девет мили брата,
Ти поведи девет браћинаца,
Ако тебе до невоље буде,
Нека ти се у невољи нађу.“
Проговори Копривица Вуче:
„Моја мати, јадна разговора!
Да погине девет браћинаца,
Да остане девет удовица,
Да закука девет кукавица
На нашему двору бијеломе;
Лакше мене пребољет' једнога.“
Па с' опреми Копривица Вуче,
Опреми се штогођ љепше може,
Сав у срму и у чисто злато,
Око паса двије Даницкиње,
О појасу мача зеленога,
Па узима дуга џевердана,
Па он оде у подрум ђогату,
Свом ђогату потеже колане,
Па се њему на рамена баци,
Оде право врелу Цетињскоме,
Б'јелу двору Црногорског кнеза.
Далеко га кума опазила,
Мало ближе пред њег' ишетала,
Руке шире, у лица се љубе,

За лијепо питају се здравље,
Зове њега у бијеле дворе.
Оде Вуче пред Ружицу цркву,
Свеза ђога пред бијелом црквом,
Црногорка чедо донијела *),
Даде чедо Копривици Вуку,
Жао јој је Копривице Вука,
Проли сузе низ бијело лице,
Погледа је Копривица Вуче,
Своме се је јаду досјетио,
Али му се ино не могаше,
Носи чедо у бијелу цркву,
Ал у цркви попе Црногорче.
Мало време за тим постајало,
Допадоше ђеца Црногорци,
Пуче пушка с мазгала једнога,
Те погоди Копривицу Вука,
Погоди га међу плећи живе,
Бог га чува и свети Јоване,

---

*) Овђе ђекоји и овако пјевају:

Пред црквом је коња одсједнуо,
Па уиђе у бијелу цркву,
Скиде калпак и златне челенке,
Те се моли Богу истиноме,
И цјелива крсте и иконе,
И дарива свето иванђеље;
Кумчетом га кума даровала —

Не ће њега зрно приватити.
Проговори Копривица Вуче:
„Чати боље, попе Црногорче!
Започеше пушке попуциват',
Бог ће дати, да ће добро бити."
Вели њему попе Црногорче:
„Бе не бој се, Копривица Вуче!
Бију ђеца нишан око цркве."
Мало време за тим постајало,
Пуче пушка с мазгала другога,
Те погоди Копривицу Вука,
Погоди га међу токе златне,
Бог га чува и свети Јоване,
Не може га зрно приватити,
Рече Вуче попу Црногорцу:
„Чати боље, попе Црногорче!
Нешто пушке попуцују често."
Вели њему попе Црногорче:
„Страшивице, Копривица Вуче!
Од шта си се, море, уплашио?
Бију ђеца нишан око цркве."
Истом они у ријечи бјеу,
Пуче пушка с мазгала трећега,
Поквари му туру од перчина.
Кад то виђе Копривица Вуче,
Спушта чедо на коло црквено,
Па извади дванаест дуката,

Те дарива своје мило кумче.
Побјеже му попе преко цркве,
Стиже њега Копривица Вуче
Оштрим мачем по свилену пасу,
Паде попе у бијелој цркви.
Док ујагми до ђогата Вуче,
Пуче на њег' тридесет пушака,
Ни једна га не промаши клета,
Ал је добра срећа у јунака,
Олово га бити не стијаше,
Бог га чува и свети Јоване;
Кад се свога добави ђогата,
Па потеже мача зеленога,
Док опћера двапут око цркве,
Тридест Вуче одсијече глава,
Па побјеже преко горе Црне.
Кад се прими Чева каменога,
У Чеву га чета дочекала,
Пуче на њег' тридесет пушака,
Ни једна му ране не зададе;
Кад се Вуче на невољи виђе,
Он потеже мача зеленога,
Те рашћера младе Црногорце,
И ујагми главе три-четири,
Па отиде у Бањане равне,
Побратиме! здраво и весело.

22.

Свети Саво и Асан-паша.

Проштужило самоуче ђаче
Милешевци на капији цркви
У недељу прије зоре б'јеле,
Прије зоре и јаркога сунца.
Пита њега старац игумане:
„Красно чедо, самоуче ђаче!
Каква ти је голема невоља,
Те ти цвилиш цркви на капији
У недељу прије јарког сунца?
Ил' је тебе књига омрзнула?
Или ти је на ум пала мајка?
Ил' се, синко, оћеш оженити?
Ако ти је књига омрзнула,
Остави је, не научио је!
Ако л' ти је на ум пала мајка,
Иди мајци, ти је не виђео!
Ако ли се оћеш оженити,
Жен' се, синко, у добри час било!
И ја ћу ти ашлук поклонити,
А благосов на теб' оставити:
Еда Бог да, лијеп пород им'о:
Двије ћери и четири сина."
Ал беседи самоуче ђаче:

„Не куни мене, оче игумане!
Мене књига није омрзнула,
Ја се, оче, оженити не ћу,
А на ум ми није пала мајка;
Већ сам, оче, чудан сан уснио,
Чудан санак, а у чудан данак:
У суботу уочи неђеље:
Ја ђе паде горњи канат цркве,
Земљи паде, и потр' иконе;
Па се санку осјетит' не могу,
Бог ће дати, да ће добро бити;
С тога цвилим, ниђе се не штеним.“
Ал бесједи старац игумане:
„Красно чедо, самоуче ђаче!
Ласно ти се санку осјетити,
Таквог санка другог не уснио!
Што је пао горњи канат цркве,
Земљи пао, потрЂо иконе,
То ће доћи Асан-паша с војском,
Поробиће нашег намастира,
Поробиће, ватром попалиће,
Игумана мене погубиће.“
Истом они у ријечи били,
Ал ето ти Асан-паше с војском,
Ђе он води дван'ест иљад' војске:
Товни коњи а бијесни Турци,
Изнад цркве поље притискоше

И по пољу попеше чадоре,
Па на цркву попријеко гледе;
Асан-паша свилен чадор распе
Према б'јелој цркви Милешевци,
Виче паша из чадора свога:
„К мене боље, црни калуђеру!
К мене боље и чадору моме,
И понеси свеца каурина,
Каурина вашег свеца Саву,
Когано си на сунцу сушио,
Док си моју рају изварао.“
Кад што чуо старац игумане,
Сузе проли, па пође у цркву,
Сузе лије, а Богу се моли,
Моли Бога и светога Саву,
Да он с њиме пред пашу изиђе;
Бога моли проигуман стари,
Бога моли и светога Саву,
Бога моли, па се домолио:
Голема се чудества створише:
А из неба луча полећела
И кроз кубе цркви улећела,
Она паде на светога Саву,
Под лучом се ћивот отворио,
У ћивоту светац потрепшио,
Игуману на руке се даде,
Као мајци у радости д'јете.

Узе Саву проигуман Васо,
Однесе га пашину чадору;
А кад дође паши пред чадора,
Спусти Саву на зелену траву,
Игуман се паши поклонио,
Скрсти руке, више Саве стаде.
Гледа паша светитеља Саву,
Гледа паша, па се грлом смије.
Сви се Турци онђе начетили,
Те гледају светитеља Саву;
И паша је 'вако говорио:
„Нуто вале, влашког светитеља!“
Светитеља, сува каурина!
Међер су га на сунцу сушили,“
Викну паша Туре Дилавера:
„Слуго моја, Туре Дилавере!
Ти повади моју бритку сабљу,
Која с'јече сваку амајлију,
Исијеци влашког светитеља,
Кад ис'јечеш влашког светитеља,
Игумана онда исијеци.“
Тад' Дилавер на ноге скочио,
Пак пашину сабљу повадио,
И засука свилене рукаве,
Ману сабљом и десницом руком,
Да сијече светитеља Саву;
Сватко виђе, што светац уради:

Дилаверу увати се рука,
До руке се сабља растопила,
Студен вјетар од Истока дуну,
Модар пламен светитељу Сави,
Модар пламен из уста му плану,
И попали по војсци чадоре,
Сва се Турска помамила војска
И побјегла у гору зелену;
Помами се пашин Дилавере,
И он оде, утече у гору;
Паши узе и ноге и руке,
И обје му очи искочише.
А кад паша оста без очију,
Цвили паша, како ластавица,
Игумана Васа дозиваше:
„Богом брате, игумане Васо!
Мол' се Богу и вашему свецу,
Нек ми пусти и ноге и руке,
Нек ми врати моје очи чарне,
Нек ми врати неколико војске,
И поврати мога Дилавера;
А тако ми дина и имана!
Не ћу нигда на цркву војштити,
Ниш' ћу дират' у вашега свеца;
Од сребра ћу ћивот саковати,
Светитељу вашем приложити,
Свег' ћу свеца у свилу завити,

Ћивот ћу му кадифом покрити;
У цркву ћу прилог учинити,
Злашан ћу јој кандил сковати,
Злашан кандил од седамн'ест ока,
Што ће служит' свеитељу Сави;
Па ћу од сад арач дават' цркви
На годину све по три товара:
Један воска, а други тимјана,
Трећи товар бистра зеитина,
То ћу даваш', док кољена тече."
Кад то чуо проигуман Васо,
Бога моли и светога Саву,
Док с' игуман Богу домолио,
Молио се три бијела дана,
Док се једва светац повратио:
Пусти паши и ноге и руке,
Поврати му обје очи чарне,
Поврати му неколико војске,
Поврати му Туре Дилавера,
Али и то све је вртоглаво,
Ниш' ће игда бити к'о је било.
А кад паша очима прогледа,
Чисто Турски авдес узимаше,
Па цјелива светитеља Саву;
Даде паша, што је обећао:
Ћивот Сави од сребра скова,
Пови Саву у црвену свилу,

Ћивот покри зеленом кадифом,
А у цркву кандил саковао,
Златан кандил од седамн'ест ока,
Што ће светом Сави послужити;
Арач паша поче дават' цркви,
Три товара на сваку годину:
Један воска, а други тимјана,
Трећи товар бистра зеитина,
Што ће служит' светитељу Сави.

23.

Пипери и Таир-паша.

Паша паде на Дољане равне
Крај Златице више Подгорице,
Ту је паша шабор учинио,
И распео бијело шаторје,
Па отоле ситну књигу пише,
Те је шаље у кршне Пипере,
А на руке попу Вукосаву:
„Вукосаве, попе од Пипера!
Пошљи мене арач од Пипера,
Арач тежак од седам година;
Уз араче осам ђевојака,
Што ће љубит' пашине делије;

Уз ђевојке дванаесш шалаца,
Све шаоце, које шебе пишем:
Од Рогана два Рогановића,
Од Бедана два Бедановића,
Од Племића два браша Племића,
Од јакога брасшва Вукчевића
Сва чеширк браша Тошковића,
И швојега, попе, Милушина,
И дијеше Мрчарића Пеја,
Без Пеја ши не ћу ни једнога;
Ако ли ми шо послаши не ћеш,
Ево шебе моју вјеру дајем:
Оћу дићи силу и ордију,
На Пипере кршне удариши,
Све Пипере лисшом попалиши
До бијеле Тошковића куле,
Још и б'јелу кулу Тошковића;
Поробићу мало и велико,
Изгорјеши огњем свеколико."
А кад попа књига допаднула,
И кад виђе, шшо му књига пише,
Све Пипере браћу сакупио,
И пред њима књигу проучио.
Кад Пипери књигу разумјеше,
Пипери се препадоше љушо,
Сви говоре, да араче дају,
Уз араче осам ђевојака,

Уз ђевојке дванаест талаца,
Све таоце, које паша пише;
Док ето ти Мрчарића Пеја
И са њиме попов Милутине,
Па говори Мрчарићу Пејо:
„О Пипери, црн ви образ био!
Што велите, да араче шљете,
Имате и, даћете и Турцим';
Уз араче дванаест талаца,
Имате и, даћете и Турцим',
Ја ћу први пред таоцим' поћи;
Ал што шљете осам ђевојака,
Од Бога је велика гријота,
А од људи покор и срамота:
Боље нам је свима изгинути,
Но у Турке давати ђевојке.
Да ми наше изведемо робље
У планине и крше љуте;
Да шездесет друга изберемо,
Затворимо у бијелу кулу,
У бијелу кулу Тошковића,
А остали Пипери јунаци,
Нек уватe тврде мeтеризе,
И пећине куће зазидане,
Што су њини стари зазидали
Од велика страа и зулума,
Од зулума од Отмановића;

Јоште паши књигу отпишите:
Чини, пашо, што си намислио;
Не дамо ти ништа до камена,
Да с' њим бијеш у оба рамена."
Кад Пипери Пеја разумјеше,
Они веле попу Вукосаву:
„Пиши књигу, попе Вукосаве."
Онда попе књигу начинио:
„Таир-пашо, земљи господару!
Што ти иштеш арач од Пипера,
Арач тежак од седам година,
Уз араче осам ђевојака,
Уз ђевојке дванаест талаца;
Чини, пашо, што си наумио,
Не дамо ти ништа до камена,
Да с' њим бијеш у оба рамена."
А кад пашу књига допаднула,
Књигу гледа паша Таир-паша,
Па кад виђе, што му књига пише,
Он повика огњене чауше,
А чауши по војсци царевој:
„Ко је коњик, потежи колане,
Ко је пјешак, притежи опанке:
Да идемо арати Пипере."
Па с' отоле подигнула војска,
На Пипере кршне ударише.
На Рогане село ударише,

И Рогане село опалише;
На Бедане село ударише,
И Бедане село опалише;
На Племиће село опидоше,
И Племиће село опалише;
Док су дошли до јакога браства,
До јакога браства Вукчевића,
И бијеле куле Тошковића,
И бијелу кулу опколише;
Ал да видиш јада од Турака!
Пуч' из куле шездесет пушака,
Те погибе шездесет Турака,
Остали се препадоше Турци,
Па се натраг мало повратише,
Но се б'јела отворила кула,
Па изиђе шездесет јунака,
За Турцима јуриш учинише,
Па викнуше остале Пипере:
„О Пипери, родила вас мајка!
Оставите тврде метеризе
И пећине куће зазидане,
А на Турке јуриш учините.“
Кад Пипери ријеч разумјеше,
Оставише тврде метеризе
И пећине куће зазидане,
Па на Турке јуриш учинише,
Поћераше кроз Пипере Турке,

Наћераше низ Орлујске стране.
Да је коме стати погледати,
Как' Пиперске сабље сијевају,
Турске јадне главе зијевају.
Ришћанска се посилила војска,
Као, брате, ко је задобио;
А Турска се препанула војска,
Каоно ти ко је изгинуо:
Има мртви, има рањеника.
Кад дођоше до воде Златице,
Пуче једна пушка од Турака,
Те погоди попов' Милутина
Посред паса, укиде га с гласа,
Мртав паде у траву зелену.
А кад бише на мост од Злашице,
Пуче друга пушка од Турака,
Те погоди Мрчарића Пеја
Баш под капу међу очи црне,
Мртав паде у воду Злашицу;
Ал што виђе паша Таир-паша,
У Злашицу коња нагонио,
Не би л' Пеју уграбио главу;
Бог му не да ни срећа његова,
Злашица га вода потопила,
У слано га море занијела;
Остали се разбјегоше Турци. —
Да дорасте Мрчарићу Пејо,

Да дорасте, како не дорасте
(Немаше му но седамн'ест љета),
Бољи ћаше бити на јунаштву
Од јунака Краљевића Марка
И сокола Реље Бошњанина. —
То је било, кад се и чинило,
Тек велимо, да се веселимо.

24.

Бој Црногораца с Мамут-пашом.

Мамут везир вијећ' учинио
У бијелу Скадру на Бојани,
На вијећу везир сакупио
Сву господу Турску изабрану,
Када и је везир сакупио,
Још је 'вако њима говорио:
„Ево згоде, моји витезови!
Сад да силну војску подигнемо,
Да ми гору Црну освојимо,
Гору Црну и приморје равно,
Којено смо одавна жуђели.
Ја имадем, моја браћо драга!
Црногорце неке пријатеље,
Даћу њима мита неколико,

Продаће ми ломну гору Црну,
Учинићу, што је мене драго.
Него ево моје ране љуте:
Брђани ми путе затворише,
Те не могу војску саставити
Од све Босне и Ерцеговине,
И од наше земље Арбаније.
Ајд'мо дићи земљу Арбанију,
Да пуштимо огњене вјетрове
На Пипере и Бјелопавлиће,
Поробимо мало и велико,
Изгоримо огњем свеколико,
Док дођемо, браћо, до Никшића,
Ту оћемо табор учинити,
А распети бијело шаторје,
Силну ћемо саставити војску
Од све Босне и Ерцеговине,
И од наше земље Арбаније;
Па на троје дијелити војску:
Једну ћемо оправити војску
До Новога града бијелога,
Што је наше од старине било:
Кад дођемо граду Дубровнику,
Ту оћемо, браћо, запашити
Баш мојега брата Ибраима,
Да пашује и да господује,
Нек се чудо на далеко чује;

Другој дати по мору бродове,
Нека возе бумбе и топове,
Пра, олово и другу заиру,
Бој да бију, о миру не раде.
Сад не има у Боку Которску,
У њу нема момка ниједнога,
Све је пошло у Талију равну,
Баш да брани Млетке од Француза;
Трећа ваља да отиде војска,
Нека иде преко горе Црне,
Да ми Црну гору освојимо,
Гору Црну и приморје равно,
И на мору коња напојимо
Док дођемо до Котора града.
Кад дођемо у Котора града,
Ту ћемо, браћо, запашити
Баш Мемеда мојега синовца,
Нек пашује и нек господује,
Нека за што и Латини знаду,
То је моја жеља превелика."
Тако вели Махмуте везире,
Па он скочи на ноге лагане,
Те довата дивит и артију,
Брже пише једну ситну књигу,
Те је шаље ломној гори Црној,
На Цетиње до Петра владике:
„О владико, Црногорски краљу!

Ти ак' оћеш, да смо пријатељи,
Немој дават' помоћ Брђанима,
Нити примај робља од Брђана,
Не примај га малој гори Црној;
Оћу пуштит' огњене вјетрове
На Пипере и Бјелопавлиће,
Поробити мало и велико,
Изгорјети огњем свеколико.
Ја л' ћу своју изгубити главу,
Ја л' Брђане истражити листом
До Острога високе планине.
Још чујеш ме, Црногорски краљу!
Ак' уздајеш помоћ Брђанима,
Ил' успримаш робље од Брђана,
Ја с' у моју уздам Арбанију,
Да Брђан'ма ни помоћи не ћеш.“
Ал не вели Турчин: Ако Бог да!
Већ се Турчин у силу уздаше,
А сила је у Бога вишњега,
Који Турком ни помоћи не ће.
Кад владику књига допаднула,
Књигу гледа Цетињски владика,
А кад виђе, што му књига пише,
Проли сузе низ бијело лице.
Код њега се бјеу намјерили
Црногорски избрани главари,
Цетињани и други јунаци,

Још овако бесједи владика:
„Црногорци, моја браћо драга!
Ево нас је књига допаднула
Од силнога Мамута везира,
Јест се везир, браћо, зафалио,
Да ће Брда истражити листом
До Острога високе планине;
И што збори Мамуте везире,
Да ће дати мита неколико,
Узеће га млади Црногорци,
Продаће му ломну гору Црну,
Гору Црну и приморје равно
До бијела града Дубровника;
Учиниће, што је њему драго.
А знате ли, моја браћо драга!
Како клети коре Србе Турци
Од жалосна боја Косовскога,
Од издаје Бранковића Вука,
Нек му буде вазда вјечна мука!
Могу л' бити ране жесточије,
Но кад уд'ри небеска стријела,
Те устр'јели голема јунака?
Није тако јака ни стријела,
Да рашчупа срце у јунака,
Као таки укор и срамота.
Ваши стари (вели) војеваше,
Војеваше, а и боја бише

Ради вјере и слободе драге,
Да у Турско ропство не падају.
Од Бога је велика гријота,
А од људи укор и срамота,
Издавати Брђане јунаке,
Брђани су наша браћа мила.
Него, браћо, ако Бога знате!
Да идемо у Бјелопавлиће,
Да бранимо Брђане јунаке,
Да с' нијесу Турци посилили,
Кад су пређе кроз нас проодили
А без ране и без мртве главе
На Цетињи развалили цркву,
Опалили б'јела манастира;
Не би знали наше кошћелице,
Сад трзали нама утробице."
Кад што чуше млади Црногорци,
Сви владици клетав учинише,
Да Брђане издавати не ће,
Него скупа шњима изгинути.
Каде виђе Цетињски владика,
Каде виђе слогу и слободу,
Он ми пише једну ситну књигу,
Те је шаље Мамуту везиру:
„Ој Турчине, Мамуте везире!
Ти се прођи Брдске сиротиње,
Немој њима вријеђати рана,

Које си им, пашо, задавао:
Бог ће даши, да и скор' освеше.
Ако си се, пашо, посилио,
Што си пређе кроз нас проодио
А без ране и без мршве гкаве
На Цешињи развалио цркву,
Опалио б'јела манасшира:
Што си б'јелу развалио цркву,
То си сваког млада Црногорца,
Свакога си у срце уд'рио;
Што л' опали б'јела манасшира,
То си, пашо, свима ране зад'о;
Што ли знадеш наше кошћелице,
То нам шрзаш саде ушробице."
Кад везира књига допаднула,
И он виђе, што му књига пише,
За што везир ни абера нема,
Већ он диже земљу Арбанију,
Шњоме дође на Дољане равне
Крај Злашице више Подгорице,
Ту је везир шабор учинио
А распео бијело шашорје.
Но владику гласи допадоше,
Кад владика гласе разумијо,
Владика ми бјеше излазио
На зелену гору Вршијељку,
Па опали шопа убојнога,

Неколико војске сакупио,
Цетињане и друге јунаке,
Шњима оде преко горе Црне,
Докле дође у Бјелопавлиће
Под бијелу кулу Бошковића,
Ту владика ноћцу преноћио.
Кад у јутру јутро освануло,
Зету ладну воду прегазише,
На Слатину воду доодише
Пред бијелу Врачевима цркву,
Ту владика табор учинио
А распео бијело шаторје.
Кад то виђе Мамуте везире,
Он се бјеше ближе примакнуо
Више Спужа града бијелога,
Више Спужа спрема Дердемеза
Под зелену гору Височицу,
Ту је везир табор учинио
А распео бијело шаторје.
Кад то виђе Цетињски владика,
Он отоле ситне књиге пише,
Па и шиље преко горе Црне
Црногорским главарим' на руке.
А кад књиге земље пријеђоше,
И главаре дома наодише,
И виђеше, што им књиге пишу,
Оставише мајке и љубовце,

И овчари у планинам' овце,
Доватише торбе упртњаче,
Танке пушке у руке деснице,
Па одоше преко горе Црне,
Сваки ита, за владику пита.
Док владику бјеу наодили:
На Слатини њега наодише
Пред бијелом Врачевима црквом,
Ту се силна искупила војска.
Код владике војске не бијаше
Свега, браће, петнаест стотина;
Ама што је војска код владике,
То су мрки од планине вуци;
Што л' пред војском јесу челово̂ђе,
То бијау крилати орлови;
Што ли момчад млада барјактари,
То бијау сиви соколови.
Још овако везир говораше,
Пуштио је по војсци телала:
„Ко доведе живога владику,
Ил' донесе главу владичину,
Ево њему Зета земља равна,
И у Зети три бијела града,
И још више три товара блага."
Вели Јакуп ага Сердаревић,
И делија Мемед Кокотлија,
Бијау се они зафалили,

Да ће довест' живога владику,
Ја л' донијет' главу владичину;
Ма не веле Турци: Ако Бог да!
Већ се Турци у силу уздау,
А сила је у Бога вишњега,
Који Турком ни помоћи не ће.
Ту ми сташе три неђеље дана.
Од шта земан, од тог и вријеме:
Време дође ударит' се оће:
У четвртак сигура се војска,
У петак ће да ударе Турци.
Но владика војску искупио
Пред бијелу Врачевима цркву,
Те им даде Божје благосове,
И вишњему Богу препоручи,
Да м' он буде војсци предводитељ,
А Турцима скори побједитељ.
Кад у петак јутро освануло,
Ево Турци на њи ударише:
Погоне се војске по мегдану
Докле било дневи по по подне,
Али Турци плећи окренуте,
Плећи даше, бијегати сташе.
Да је тебе стати погледати
Тешку бруку Мамута везира,
Како бјежи с главом без обзира,
Док утече Спужу бијеломе

У гиздаво село Мартиниће.
Ту погибе цвијет од Турака:
Кулуглије и младе делије,
Азнадари, паше, силиктари,
Ево млоги огњени чауши,
И остале аге и спаије
Од Ушћупа и од Албасана,
И од Љеша и од Рача града,
Од Каваја и Облома града,
Од Тирана и Дибрана града,
Од Призрена и од Вучитрна,
Од Сјенице и од Митровице,
И лијепе шеер Ђаковице,
И од Оче и од Ораовца,
И од Пећи, Аса и Гусиња,
Од Вуциња и Вара бијела,
Љешкопољци на гласу јунаци,
И од Спужа града крвавога,
И гиздаве шеер Подгорице;
И остале Скадарске делије;
Ту погибе Јакуп Сердаревић,
И делија Мемед Кокотлија,
Којино се бјеу зафалили,
Да доведу живога владику,
Ја л' донесу главу владичину.
Ту везиру изгинуло војске
Свега, брате, петнаест стотина,

Ако л' ми га донијети не ћеш,
Поараћу ломну гору Црну;
Су три ћу ти стране ударити:
Једну ћу ти војску оправити
Преко Никш'ћа и преко Граова,
Да ми дође на Новога града;
Другу ћу ти војску оправити
Преко Бара града бијелога,
Преко Бара и Паштројевића,
Ка ће војска на Солило доћи;
Трећу војску узту гору Црну,
Да изгори твоје манастире,
И ис'јече младе Црногорце,
И пороби младе Црногорке;
Све ће ми се војске састанути
На куфину дужда Млетачкога;
Са мном боја учинити не ћеш."
Кад владици ситна књига дође,
Књигу гледа, купи Црногорце,
Па пред њима књигу казиваше:
„Црногорци, моја браћо драга!
Али ћете, да му арач дамо,
Ал' с Турчином да боја чинимо?"
Сви говоре: „Арач да не дамо,
Но с Турчином да боја чинимо."
Владика је сакупио војску,
Мало војске до седам иљада,

Шњоме пође Виленици малој.
Ту стадоше млади Црногорци,
Ту стадоше за петнаест дана.
Кад погледа Мамуте везире,
Он погледа јунак у планину,
Те угледа војску владичину.
Да је тебе стати, па гледати
Соколове младе Црногорце,
Како чине иску и весеље,
Међу собом зборе и говоре:
„Како ћемо паши ударити,
Ударити паши наоколо?"
Оно мало доба постајало,
Доке петак Турски светац дође,
Кад Турчину погибао дође,
Но је Мамут силу подигао,
И отиде преко Ћемовскога;
На село је Крусе ударио
Пређе но је огријало сунце,
Богме Крусе село опалио.
Кад владика гласе разумијо,
Е се везир с војском подигао,
Владика ми разређује војску,
Меће редом племе до племена,
Међу њима меће челововође,
Који су ми учни боја бити,
Учни боја, желе војевати;

Међу њима стануо владика,
Па им био тако говорио:
„Црногорци, моја браћо драга!
Знате, како Србе коре Турци
Од жалосна поља Косовога,
Од издаје Бранковића Вука,
Да би њему била вјечна мука!
Јели кака рана жесточија,
Но стријела кад уд'ри у срце?
А ни она није тако јака,
Ни никаква остала работа,
Као такви укор и срамота.
Да нас није пређе прегазио,
И неслоге наше опазио,
Не би знао, ђе су кошћелице,
Ни би трз'о наше утробице,
Нити би се Турчин зафалио,
Да ће коња напојит' на мору,
А попалит' огњем свеколико.
Црногорци, моја браћо драга!
Часнијем се крстом прекрстите,
Ристу Богу руке подигните;
Сви једанак сабље повадите,
А у Турке јуриш учините,
Бог ће ласно погубити Турке.“
Како и је дивно научио,
Јоште су га боље послушали.

Ево на њи ударише Турци,
И бише се дневи неколико,
Живијем се огњем погоњау
По мегдану тамо и овамо;
Мало било, Турци плећи дају,
Плећи дају и бјежати стају;
Црногорци Бога споменуше,
А у Турке јуриш учинише,
До Сипнице поћераше Турке,
Три иљаде глава осјекоше.
Кад дођоше на Сипницу Турци,
Сипница се вода премостила
Од Турака и добрије коња.
Не утече ништа до камена,
Но утече паша Ибраиме,
А ни он ми утећи не ћаше,
Но Бог уби једно попче младо,
Унесе га на плећи јуначке.
Ту погибе цвијет од Турака,
Од старије Турскије оџака:
Од Призрена и од Вучитрна,
Од Сјенице и од Ђаковице,
И од Пећи и Нова пазара;
Од Гусиња и од Колашина,
И од Скадра града широкога,
И од Бара на крајини града;
Од Вуцинна нитко не утече.

Па да ти је стати, па гледати!
Црногорци сад су соколовци
Крвавије нога до кољена,
Крвавије крила до рамена
Сијекући Турке витезове.
Мало било, ево једно момче,
Ево једно момче владичино,
Али јаше ата Мамутова;
Мало било, ето друго греде,
Али носи од Мамута главу;
Треће носи пушке Мамутове.
Сваки носи биљег од Турчина:
Нетко сабље, а нетко барјаке,
Нетко јаше коње седленике.
Црногорци сад су соколовци.

26.

Почетак буне против даија.

Боже мили! чуда великога!
Кад се ћаше по земљи Србији,
По Србији земљи да преврне,
И да друга постане судија,
Ту кнезови нису ради кавзи,
Нит' су ради Турци изјелице,

Ал је рада сирошиња раја,
Која глоба даваши не може,
Ни шрпиши Турскога зулума;
И ради су Божиј угодници,
Јер је крвца из земље проврела,
Земан дош'о ваља војеваши,
За крсш часни крвцу проливаши,
Сваки своје да покаје сшаре.
Небом свеци сшаше војеваши
И прилике различне мешаши
Виш' Србије по небу ведроме;
'Ваку прву прилику вргоше:
Од Трипуна до свешога Ђурђа
Сваку ноћцу мјесец се вашаше,
Да се Срби на оружје дижу,
Ал се Срби дигнуш' не смједоше.
Другу свеци вргоше прилику:
Од Ђурђева до Дмишрова дана
Све барјаци крвави идоше
Виш' Србије по небу ведроме,
Да се Срби на оружје дижу,
Ал се Срби дигнуш' не смједоше.
Трећу свеци вргоше прилику:
Гром загрми на свешога Саву
(Усред зиме, кад му време није),
Сину муња на часне вериге,
Пошресе се земља од Исшока,

Да се Србљи на оружје дижу,
Ал се Србљи дигнут' не смједоше.
А четврту вргоше прилику:
Виш' Србије на небу ведроме
Ухвати се сунце у прољеће,
У прољеће на светог Трипуна,
Један данак три пута се' вата,
А три пута игра на Истоку.
То гледају Турци Бијограђи,
И из града сви седам даија:
Аганлија и Кучук-Алија,
И два брата два фочића млада
(Мемед-ага и њиме Мус-ага),
Мула Јусуф велики даија;
Дервиш-ага градски таинџија,
Старац фочо од стотине љета,
Све седам се састало даија
Бијограду на Стамбол-капији;
Огрнули скерлетне биниште,
Сузе роне, а прилике гледе:
„Ала кардаш! чудније прилика!
Оно, јолдаш, по нас добро није.“
Па од јада сви седам даија
Начинише од стакла тепсију,
Заграбише воде из Дунава,
На Небојшу кулу изнесоше,
Навр куле вргоше тепсију,

У шепсију зв'језде поваташе,
Да гледају небеске прилике,
Што ће њима бити до пошљетка;
Око ње се састаше даије,
Над шепсијом лице огледаше;
Кад даије лице огледаше,
Све даије очима виђеше,
Ни на једном главе не бијаше.
Кад што виђе све седам даија,
Пошегоше нацак од челика,
Те разбише од стакла шепсију,
Бацише је низ бијелу кулу,
Низ бијелу кулу у Дунаво,
Од шепсије нек потрошка нема.
Па од јада сви седам даија
Пошеташе брижни невесели
Низ Небојшу кулу Јакшићеву,
Одшеташе у каву велику,
Пак сједоше по кави великој,
Све сједоше један до другога,
Старца фочу вргли у зачеље,
Бијела му брада до појаса;
Пак повика све седам даија:
„К нама брже, оце и 'ваизи!
Понесите књиге инџијеле,
Те гледајте, што нам књиге кажу,
Што ће нама бити до пошљетка."

Потекоше оџе и 'ваизи,
Донесоше књиге инџијеле;
Књиге гледе, грозне сузе роне,
Даијама овако говоре:
„Турци браћо, све седам даија!
'Вако нама инџијели кажу:
Кад су 'наке бивале прилике
Виш' Србије по небу ведроме,
Ев' од онда пет стотин' година,
Тад' је Српско погинуло царство,
Ми смо онда царство задобили,
И два влашка цара погубили:
Костантина насред Цариграда
Украј Шарџа, украј воде ладне,
И Лазара на пољу Косову;
Милош уби за Лазу Мураша,
Ал га добро Милош не дотуче,
Већ све Мурат у животу бјеше
Док ми Српско царство освојисмо,
Онда себи везире дозива:
Турци браћо, лале и везири!
Ја умрије, вама доби царство,
Него ово мене послушајте,
Да вам царство дуговјечно буде:
Ви немојте раји горки бити,
Веће раји врло добри буд'те;
Нек је арач петнаест динари,

Нек је арач и тридест динари;
Не износ'те глоба ни пореза,
Не износ'те на рају биједа;
Не дирајте у њиове цркве,
Ни у закон, нити у поштење;
Не ћерајте освете на раји,
Што је мене Милош распорио,
То је срећа војничка дон'јела:
Не може се царство задобити
На душеку све дуван пушећи;
Ви немојте рају разгонити
По шумама, да ōд вас зазире,
Него паз'те рају, к'о синове;
Тако ће вам дуго бити царство;
Ако л' мене што не послушате,
Већ почнете зулум чиниш' раји,
Ви ћет' онда изгубити царство. —
Цар умрије, а ми остадосмо,
И ми нашег цара не слушасмо,
Већ велики зулум подигосмо:
Погазисмо њиово поштење,
Свакојаке б'једе износисмо,
И на рају глобе навалисмо,
И гријоту Богу учинисмо.
Сад су 'наке постале прилике,
Сад ће нешко изгубити царство;
Не бојте се краља ниједнога,

Краљ на цара ударити не ће,
Нити може краљевство на царство,
Јер је тако од Бога постало;
Чувајте се раје сиротиње;
Кад устане кука и мотика,
Биће Турком по Медији мука,
У Шаму ће каде проплакати,
Јера ће и раја удв'јелити.
Турци браћо, све седам даија!
Тако наши инџијели кажу,
Да ће ваше куће погорети,
Ви даије главе погубити;
Из огњишта пронић' ће вам трава,
А мунаре попаст' паучина,
Не ће имат' ко језан учити;
Куд су наши друми и калдрме,
И куда су Турци пролазили
И с коњскијем плочам' задирали,
Из клина ће проникнути трава,
Друмови ће пожељет' Турака,
А Турака нигђе бити не ће.
Тако књиге инџијели кажу."
Кад то чуше сви седам даија,
Све даије ником поникоше
И предасе у земљу поглаше,
С књигом не зна нико бесједити,
Ни како ће књизи отказати,

Старац Фочо подавио браду,
Па је б'јелу са зубима гризе,
Ни он не зна с књигом бесједити,
Већ се и он томе послу чуди;
Не пониче Фочић Мемед-ага,
Не пониче, већ јунак покличе:
„Диштер море, оџе и 'ваизи!
Мол'ше Бога и језан учише
Сваки данак а све по пеш пуша,
Не брин'ше се нама даијама:
Док је нама здравља и памеши,
И док нам је Бијоградског града,
Ми смо кадри управиши градом,
Око града сирошињом рајом.
Кад краљеви на нас војшши' не ће,
Како ће нам раја досадиши,
Кад нас има у седам даија
У свакога по магаза блага,
Каква блага? Све мека дукаша,
А све пусша блага лежећега;
У нас, браћо, чешири даије,
Аганлије и Кучук-Алије,
И у мене и Мула-Јусуфа,
У свакога има пусша блага
Небројена по двије магазе;
Нас чешири када усшанемо,
Усшанемо на ноге лагане,

А магазе с благом отворимо,
Просућемо рушпе по калдрми,
На дукате покупити војску;
Нас четири велике даије
На четверо разд'јелити војску,
На четверо, к'о четири брата,
Поћи ћемо из нашега града
Кроз нашије седамн'ест наија,
Исјећ' ћемо све Српске кнезове,
Све кнезове, Српске поглавице,
И кметове, што су за потребе,
И попове Српске учитеље,
Само луду ђецу оставити,
Луду ђецу од седам година,
Пак ће оно права бити раја,
И добро ће Турке послужити.
Док погубим кнеза Палалију
Из лијепа села Бегаљице,
Он је паша, а ја сам субаша.
Док погубим и Јована кнеза
Из Ландова села маленога,
Он је паша, а ја сам субаша;
И Станоја кнеза из Зеока,
Он је паша, а ја сам субаша.
Док погубим Стеву Јаковљева
Из Лијевча гн'језда ајдучкога,
Он је паша, а ја сам субаша;

И Јована кнеза из Крснице;
Док погубим до два Чарапића
Из потока Б'јелог од Авале,
Кој' су кадри на Врачар изићи,
У Бијоград Турке затворити,
Они с' паше, а ја сам субаша.
Док погубим Црнога Ђорђија
Из Тополе села поносита,
Који с Бечким тргује ћесаром,
Он је кадар сву цебану купит'
Од бијела града Варадина,
И оружје, што је за потребе,
Он је кадар на нас завојштити,
Он царује, а ја субашујем.
Док погубим протопоп' Николу
Из лијепа села Рипопека,
Он пашује, а ја субашујем.
Док погубим Ђорђија Гузоњу,
И његова браша Арсенија,
Из лијепа села Жељезника,
Кој' је кадар Топчидер затворит'.
Док погубим протопопа Марка
Из лијепа села Остружњице,
Он је паша, а ја сам субаша.
Док погубим до два игумана:
Аџи-Ђеру и Аџи-Рувима,
Који знаду злато растапати

И са њиме ситне књиге писат',
Нас даије цару опадати,
Око себе рају сјетовати,
Они паше, а ми смо субаше.
Док погубим Бирчанин Илију,
Обор-кнеза испод Мeђедника,
Ево има три године дана
Од како се врло посилио:
Кудгођ иде, све крЂата јаше,
А другога у поводу води;
Он буздован о ункату носи,
А бркове под калпаком држи;
Он Турчину не да у кнежину,
Кад Турчина у кнежини нађе,
Топузом му ребра испребија,
А кад Турчин стане умирати,
А он виче на своје ајдуке:
Море, слуге! тамо пашче бац'те,
Ђе му гавран кости наћи не ће;
А кад нама порезу донесе,
Под оружјем на диван изиђе,
Десну руку на јатаган метне,
А лијевом порезу додаје:
Мемед-ага, ето ти порезе,
Сиротиња те је поздравила,
Више теби давати не може;
Ја порезу започнем бројити,

А он на ме очима стриједља:
Мемед-ага! зар ћеш је бројити?
Та ја сам је једном избројио;
А ја више бројити не смијем,
Већ порезу украј себе бацим,
Једва чекам, да се скине б'једа,
Јер не могу да гледам у њега;
Он је паша, а ја сам субаша.
Док погубим кнеза Грбовића
Из лијепа села Мраšишића,
Он је паша, а ја сам субаша.
Док погубим и Алексу кнеза
Из лијепа села Бранковине,
И Јакова браша Алексина:
Цар и ћесар кад се завадише,
Код ћесара обрисшери бише
И носише од злаша капкеше,
Попл'јенише све Турске паланке,
Поробише, вашром попалише;
Цар и ћесар кад мир учинише,
А они се цару предадоше,
И код цара кнезови посшаше,
Млоге Турке цару опадаше,
Седам паша шшо су опаднули,
Опаднули, па и поморили;
Они паше, а ми смо субаше.
Док погубим кнеза Тавнавскога,

Из Љутица Станка обор-кнеза;
Док погубим кнеза Мачванскога,
С Богатића Мартиновић Лазу,
Он је паша, а ја сам субаша.
Док погубим кнеза Поцерскога,
С Мешковића Ружичић Мијајла,
Он је паша, а ја сам субаша.
Док запалим Рачу украј Дрине,
И погубим Аџи-Мелентија,
Кој' је иш'о преко мора сињег,
Те је влашку ћабу полазио,
Пак се узгред у Стамбол свратио,
И од цара ферман излагао
За стотину жутије дуката,
Да власима богомољу гради,
Да је гради за седам година,
Начини је за годину дана,
Ево има шест година дана,
Како зида покрај цркве куле,
А у куле набавља џебану
И по мраку топове привлачи;
Видиш, јолдаш, да се нећем' нада!
Пак ћем' онда заћи кроз нахије,
Те исјећи све Српске кметове.
Како би нам раја додијала?"
Све даије на ноге скочише,
Мемед-аги сви се поклонише:

„Фала јолдаш, фочић Мемед-ага!
Твоја памет пашовати може,
Ми ћемо те пашом учинити,
Тебе ћемо свагђе послушати.“
Старац Фочо поче говорити:
„Нуто момка! и нуто памети!
С којом р'јечи на пашалук сједе!
Узми синко, фочић Мемед-ага,
Узми сламе у бијелу руку,
Мани сламом преко ватре живе:
Ил' ћеш ватру са њим угасити,
Или ћеш је већма распалити?
Ви можете, и Бог вам је дао,
Тако силну покупити војску,
И поћ' ћете, синко, кроз наије;
Једног кнеза преварит' можете
И на вјеру њега домамити;
Своју ћете вјеру изгубити,
Једног посјећ', а два ће утећи,
Два пос'јеци, четири одоше,
Они ће вам куће попалити,
Ви даије од њи изгинути.
Ал ви тако немојте радити,
Него мене старца послушајте:
Ја сам глед'о у нашем инџилу,
Ово наше дуго бити не ће,
Него ће се пром'јенити царство,

Већ се, синко, подобрите раји:
Од арача раји отпустите,
Нек је арач, к'о што Мурат рече;
Прођите се глоба и пореза;
С кнезовима ви се побратите,
Кнезовима ате поклањајте,
Кметовима осредње парипе,
С поповима у дослуку буд'те,
Не би л' и ми уз њи преживјели,
Јера наше дуго бити не ће.
А што ће вам више пусто благо?
Да мељете, изјест' не можете.
Ал говори фочић Мемед-ага:
„Мој бабајко не слушам те стари.“
То изрече, а на ноге скочи,
И за њиме остале даије,
Пак на граду бацише топове,
На дукате покупише војску.
Њи четири велике даије:
Аганлија и Кучук-Алија,
Мула-Јусуф, фочић Мемед-ага,
На четверо разд'јелише војску
Њи четири, к'о четири брата,
Пак на граду отворише врата,
И одоше с војском по тефтишу
Кроз њиови седамн'ест нахија.
Првог Српског кнеза преварише:

Домамише кнеза Палалију
И у Гроцкој њега погубише;
И Станоја кнеза из Зеока
Преварише, па га погубише
У његову двору бијеломе.
Преварише Марка Чарапића,
Преварише, те га погубише;
И Гагића Јанка буљубашу
Из Болеча села маленога.
Погубише кнеза Теофана
Из Орашја Смедеревске на'је;
Та и кнеза Петра из Ресаве.
Преварише Мајин буљубашу
Из Липовца близу Крагујевца,
Те и њега млада погубише.
Моравцима цркви допадоше,
И ту Аџи-Ђера погубише,
А Рувима у град опремише,
И у граду њега погубише,
Мемед-ага у Ваљево дође:
Грбовић се бјеше осјетио,
Па Грбовић на страну побјеже,
А дође му обор-кнез Алекса,
И дође му Бирчанин Илија,
Обојицу вата Мемед-ага,
Бијеле им савезао руке,
Па и води на мост Колубари;

А кад виђе обор-кнез Алекса,
Да ће Турци оба погубити,
Тад' он рече фочић Мемед-аги:
„Господару, фочић Мемед-ага!
Поклони ми живот на мејдану,
Ево теби шесет кеса блага."
Мемед-ага говори Алекси:
„Не могу те, Алекса, пустити,
Да ми дадеш и сто кеса блага."
Ал бесједи Бирчанин Илија:
„Господару, фочић Мемед-ага!
Ево теби и сто кеса блага,
Поклони ми живот на мејдану."
Вели њему фочић Мемед-ага:
„Не будали, Бирчанин Илија!
Тко би горског упустио вука?"
Мемед-ага викну на џелата,
Џелат трже сабљу испод скута,
Те Илији одсијече главу;
А Алекса сједе на ћуприју,
Па овако поче говорити:
„Бог убио сваког ришћанина,
Који држи вјеру у Турчину!
Ах Јакове, мој рођени брате!
Ти не држи вјере у Турцима,
Ђе с' удесиш, удри се с Турцима."
Јошт Алекса говорити шћаше,

Али џелат говорит' не даде,
Трже сабљу, одс'јече му главу.
Када до два кнеза погибоше
На ћуприји насред Колубаре:
Кнез Алекса, Бирчанин Илија;
Аџи-Рувим насред Бијограда,
Једног дана, а једнога часа,
Виш' њи јарко помрчало сунце.
Мемед-ага конаку пошли,
Не би л' још ког Срба застануо,
Да још бира њеког да пос'јече;
Ал кад Срби жалост опазише,
Из чаршије на ма побјегоше,
Мемед-аги ниједан не дође.
Кад што виђе фочак Мемед-ага,
Одма позна, да горе уради,
И одма се бјеше покајао,
Ал се веће доцкан покајаше,
Већ повика дванаест делија,
И Узуна свога кавеџију:
„Чујете ли, моји соколови!
Брзо добре коње посједните,
Пак трчите у село Тополу,
Не би л' Црног погубили Ђорђа;
Ако ли нам сад утече Ђорђе,
Нека знате, добра бити не ће.“
Кад што чуше дванаест делија,

Одма добре коње посједоше,
И пред њима Узун кавеџија,
Отидоше у село Тополу
У суботу уочи неђеље;
На освитак неђељи дођоше
Прије зоре и бијела дана,
И Ђорђијне опколише дворе,
Удариште с обадвије стране,
А са двије стране повикаше:
„Изиђ' амо, Петровићу Ђорђе!“
Тко ће љута змаја преварити?
Тко ли њега спаваћива наћи?
Ђорђе се је јунак научио
Прије зоре свагда уранити,
Умити се и Богу молити,
И попити по чашу ракије:
Бјеше Ђорђе прије уранио
И отиш'о у доње подруме.
Када виђе око куће Турке,
Он се њима јавити не ћеде.
Јави им се млада Ђорђијница:
„Да Бог с вама, Турци, ноћас био!
Шта тражите овђе у то доба?
Ђорђе сада пред кућом бијаше,
Ту сад бјеше, пак некуд отиде,
А ја не знам, куд је отишао.“
А то Ђорђе и гледа и слуша.

Кад је Ђорђе избројио Турке,
Чашу попи, а пушку потпраши,
Узе доста праа и олова,
Па изиђе својему обору
Међу своји дванаест чобана;
А кад дође, чобане избуди,
И овако чобанима рече:
„Браћо моја, дванаест чобана!
Устаните, обор отворите,
Из обора ишћерајте свиње,
Нека иду, куда коме драго;
А ви, браћо, мене послушајте,
И шарене пушке потпрашите;
Ако Бог да, те се оно стече,
Што сам данас радит' наумио,
Честите ћу вас све учинити,
Оковати у сребро и злато,
А у свилу обућ' и кадиву.“
Сви чобани једва дочекаше,
Ишћераше свиње из обора,
Пак шарене пушке потпрашише,
На ма они за Ђорђем пођоше.
Оде Ђорђе право своме двору;
А кад Турке с чобанима виђе,
Онда Ђорђе овако говори:
„Чујете ли, дванаест чобана!
Сваки јако глајте по Турчина,

Ал немојте пушака метати,
Докле моја најприје не пукне,
Ја ћу гледат' Узуна Мемеда,
Виђећете, што ћ' од њега бити."
То изрече Петровићу Ђорђе,
Земљи паде, пушци огањ даде,
Пуче пушка, оста' пуста не ће;
Ђе је глед'о Ђорђе, погодио,
Мртав паде Узун са кулаша.
Кад то виђе дванаест чобана,
На ма пуче дванаест пушака,
Мртви паде онђе шест Турака,
Шесторица на коњма побјеже.
На ма Ђорђе викну по Тополи,
Те сакупи јоште више дружине,
Све по трагу Турке поћераше,
До Сибнице села доћераше,
И ту Турци у ан побјегоше,
Ками мајци да остати могу!
Ту и Ђорђе опколи са дружином,
Па он викну у село Сибницу,
Сибничани сви му долећеше;
Ту се саста стотина јунака,
На ма Србљи ана запалише,
И тројица Турак' изгорјеше,
А тројица пред њи истрчаше,
И Србини сватри погубише.

На све стране Ђорђе књиге посла,
У сви градски седамн'ест наија
На кметове селске поглаваре:
„Сваки свога убијте субашу;
Жене, ђецу у збјегове кријте.“
Кад то чуле Српске поглавице,
На ма они послушаше Ђорђа:
Сви скочише на ноге лагане,
Припасаше свијетло оружје,
Сваки свога убише субашу,
Жене, ђецу у збјег одведоше.
Кад је Ђорђе Србље узбунио
И с Турцима веће завадио,
Онда Ђорђе прође кроз наије,
Па попали Турске карауле,
И обори Турске шефериче,
И удари на Турске паланке.
Све паланке он Турске попали,
Женско, мушко, све под мач удари,
Тешко Србље с Турцима завади.
Турци мисле, да је раја шала *),

---

*) Кад су Срби први пут дошли на Шабац (1804.), онда (кажу да) су Турске жене у Шанцу пјевале:

„Подигло се неколико влаа,
И понели у тиквици праа,
Да освоје Шабац од Турака;
Они мисле, да је Шабац шала,
Ал је Шабац Бијограду глава.“

Ал је раја градовима глава;
Уста раја, к'о из земље трава.
У градове саћераше Турке;
Трчи Ђорђе од града до града,
И грађане свагђе довикује:
„Чујете ли, ви Турци грађани!
На градов'ма отворајте врата,
Измеђ' себе дајте зулумћаре,
Ак' оћете мирни да будете:
Да градова цару не кваримо;
Јер ако и ви дати не ћете,
Измеђ' себе Турке зулумћаре,
Те градове раја начинила,
Градила и по девет година,
Кадра и је за дан оборити
И са царем кавгу заметнути;
А када се с царем завадимо,
Да усташе сви седам краљева,
Да нас мире, помирит' нас не ће;
Бићемо се, море, до једнога.“
Тад' грађани сузе проливау,
И Ђорђији 'вако говорау:
„Бег Ђорђије, од Србије главо!
Даваћемо, штогођ раја иште,
Не кварите цареви градова,
Ни са царем замећите кавге,
Ми даћемо Турке зулумћаре.“

Па грађани устадоше Турци,
На градов'ма отворише врата,
Измеђ' себе дају зулумћаре,
Зулумћаре изјелице Турке,
Предају и у Србињске руке.
Боже мили и Богородице!
Када Србљи докопаше Турке
Зулумћаре у бијеле руке,
Па и сташе Србљи разводити
Преко поља без свије аљина:
Без ћурака и без антерија,
Без сарука, у малим капама,
Без чизама и без јеменија;
Голе, босе топузима туку:
„Море, баша! кам' пореза наша?"
У но поља Ђорђе сабљу вади,
Зулумћарске одсијеца главе.
А кад Ђорђе исијече Турке,
Исијече Турке зулумћаре,
Онда Ђорђе у градове уђе;
Што би Турак' по градов'ма б'јелим,
Што би Турак' за сјече, ис'јече;
За предаје што би, то предаде;
За крштења што би, то искрсти.
Кад је Ђорђе Србијом завлад'о,
И Србију крстом прекрстио,
И својијем крилом закрилио.

Од Видина пак до воде Дрине,
Од Косова те до Бијограда,
'Вако Ђорђе Дрини говорио:
„Дрино водо! племенита међо
Измеђ' Босне и измеђ' Србије!
Наскоро ће и то време доћи,
Када ћу ја и тебека прећи,
И честиту Босну полазити."

27.

Бој на Чокешини.

Полећеше два врана гаврана
Савр Цера изнад Чокешине
Крвавије кљуна до очију
И крвави ногу до кољена;
Салећеше у богату Мачву,
Те падоше насред Прњавора
На бијеле Крсманове дворе,
Баш Крсмана кнеза Вуичића.
Ту излази љуба Крсманова,
Излазила, па је говорила:
„Ја два врана, два по Богу брата!
Јесте л' скоро са Цера планине?
Јесте л' вид'ли цркву Чокешину

И у цркви славна игумана,
Игумана Аџи-Костантина?
Јесте л' вид'ли Ћурч'ју арамбашу,
Који чува страже од Турака
С његовије триста и три друга,
Да не буде робља из Поцерја?
Јесте л' вид'ли мога господара,
А Крсмана кнеза Вуичића?
Јесте л' вид'ли Ваљевца Јакова,
Та Јакова Српског комендата?
Јели дош'о Ваљевац Јакове?
Јели дош'о и довео војску?
Јел' колико војске у Јакова?
Отиш'о је Крсман пред Јакова,
Да дочека војску Јаковљеву,
Под Јаковом коња да привати.
Ђе је Крсман? Вода г' однијела!
Што с' не нађе код својега двора?
Турска ћу се назвати робиња
За живота њему и за здравља;
Мене Турци јесу дођијали
Свако вече двору долазећи,
Свако вече и свако ми јутро,
Не могу им ватре надавати,
Ја како ћу љеба нам'јесити,
Како ли ћу воде нанијети?
Сви питају, куд је Крсман от'о,

А ја јадна казати не смијем.
Јуче су се пушке испуцале,
Сву је Мачву шама попаднула:
Није шама ода зла времена,
Ни година што родити не ће,
Већ је шама од пра пушчанога."
Ал бесједе двије шице вране:
„О госпођо, Крсманова љубо!
Ради бисмо добре казат' гласе,
Не можемо, већ каконо јесте:
Ми смо јутрос са Цера планине,
А јуче смоваздан почивали
На бијелој цркви Чокешини;
Виђели смо Аџи-Косшаншина,
Косшаншина, славна игумана,
Ђе Србиње јунак причешћује
Без канона и без испов'једи:
Јер Србиње на бој опремаше;
Заклиње и крсшом и законом,
Да браш браша у боју не изда;
И вид'ли смо Ћурч'ју арамбашу,
С његовије шриста и шри друга,
Који чува сшраже од Турака,
Да не буде робља од Поцерја;
И вид'ли смо Ваљевца Јакова,
У Јакова није млого војске:
Нема више већ шриста Србова,

И четири с њиме арамбаше:
До два брата два Недића млада:
Димитрије и с њим Глигорије;
Треће бјеше Дамњан Кушишанац,
А четврто Дамњановић Панто;
Сва четири јесу једнолика,
Једног раста, а једног погледа,
Једне ћуди, а једне помисли;
На њима је руо једнолико:
Чиста свила до земље спушћена,
А кадифа у крајем скројена,
Све оружје у злато облито,
У рукама пушке једнолике,
Једног арча, од дванаест драма;
На глави им капе кадифлије,
Злашне кипе бију по појасу;
Јадној мајци сви ши су једнаци!
Када дође Ваљевац Јакове,
Када дође и доведе војску,
Под Јаковом Крсман коња прими,
Добра коња крилата ђогата;
Како дође Ваљевац Јакове,
Како дође и доведе војску,
Те се Јаков сасша са Ћурчијом,
У образ се они пољубише,
Ал за здравље пишаш' се не ћеше,
Веће одма кавгу заметнуше:

'Вако рече Ћурчија арамбаша:
Та Јакове, Српски комендате!
Оћеш, болан, више довест' војске?
Ако л' не ћеш више довест' војске,
Ја се први с Турци бити не ћу:
Јер ја нисам дрво врбовина,
Кад пос'јеку да с' омладит' могу,
Па да будем врба к'о и била,
Већ Ћурчија горски арамбаша,
Кад пос'јеку, омладит' се не ћу;
Ја сам јунак душу огр'јешио
И уз часне посте омрсио,
У Љешници три ноћи ноћио,
И три дана по њојзи одио,
Док сам Турску уводио војску,
С Турцима сам мрсно вечерао,
Вечерао мрсно и ручао,
С Турцима сам иш'о у џамију,
Турски клањам, Српски Бога молим;
У Турака млого има војске:
Седам иљад' и тристо Турака,
И пред војском до два серашћера:
Дервиш-ага из града Зворника,
Ножин-ага од села Маоче;
Па сам чуо, што говоре Турци:
Турци веле, да Поцерје робе,
Да запале цркву Чокешину,

Да погубе Аџи-Костантина.
Ал бесједи Ваљевац Јакове:
Ти Ћурчија, један пржибабо!
Ни стари ти четовали нису,
Већ чували краве по Сријему *).
Ласно ти је, море, бабе пржит'
У по ноћи, кад нико не види,
Ал је мучно мејдан дијелити
У по подне св'јету на видику:
Не ћу, море, више купит' друштва,
С ово браћа дочекаћу Турке.
Истом они у ријечи бише,
Кренуше се Турци из Љешнице:
Бубњи бију, а свирале свире,
Сва се земља испод Цера тресе,
Право Турци иду Чокешини.
Кад то виђе Ћурч'ја арамбаша,
Он докопа пушку по средини,
Обазре се, рече три ријечи:
Моја браћо, до тридест другова!
Ко ће са мном, нека иде за мном;
Ја се први с Турци бити не ћу.
Што бијаше огња пламенита,
Са Ћурчијом оде у планину.

---

*) Ћурчија је био родом из Сријема из села Босута.

Кнез Мијајло Ружичић пошао
Из лијепа села Метковића,
И он води три иљаде војске;
Кад Мијајло опази Ћурчију,
Ђе Ћурчија струже уз планину,
Препаде се Ружичић Мијајло,
На ма своју распустио војску:
Моја браћо и моја дружино!
Кад Ћурчија бјежи у планину,
Нема данас боја са Турцима,
Ви бјежите сваки своме двору,
Да се сваки код свог двора нађе.
Ту Мијајло распустио војску.
Чича Јаков остаде пред црквом
Су својије три стотине друга,
Су четири своје арамбаше;
А игуман Аџи-Костантине
Није требе да с' у боју деси:
Костантин се игуман уклони;
А чича се Јаков препаднуо,
Посједнуо крилата ђогата,
Голу сабљу држи у рукама,
Па дружини 'вако говораше:
Браћо моја, три стотине друга!
Да црквену затворим' авлију,
Да бусије себе поградимо,
Па да овђе дочекамо Турке.

Ал бесједе два брата Недића:
Чича Јашо! што си полуђео?
Ми нијесмо једне женске главе,
Под затвором женски да помремо,
Па да цркву крви обојимо,
Да костима цркву потрусимо,
Већ ајдуци убојни јунаци,
Што замећу по крајини кавгу
Измеђ' цара и измеђ' краљева;
Да идемо, да сретемо Турке,
Да се далек' с њима побијемо
Ђе је свему св'јету на видику.
То рекоше, па се послушаше,
Сви шарене пушке потпрашише,
Па Недићи напријед пођоше,
А за њима Дамњан Куштишанац,
За Дамњаном Дамњановић Панто,
А за Пантом дружина остала.
Чича Јаков на ђогату јаше,
Голу сабљу у рукама носи,
Иде виђет', побит' како ће се.
На далеко сусретоше Турке
Повисоко од бијеле цркве
Виш' Врањевца дубока потока
На високу брду голешноме,
Ђе Љешници јесте на погледу.
Слушај, госпо, ко заврже кавгу:

Два Недића бусије не траже,
Већ падоше оба на кољена,
А обадва пушке оборише,
Обје пукле, остаће им пусте.
Бого мили, чуда големога!
Ђе два брата, два Недића млада,
Погодише у Турској ордији
До два брата два Турчина млада,
Оба брата извр Вуковија,
Оба брата оба барјактара,
Оба па'ше ногом не макоше,
Барјаци им пусти остадоше;
Земљи паде Дамњан Кутѝшанац,
Земљи паде, пушци огањ даде,
И он уби у Турској ордији
Из Зворника Асан-барјактара,
Асан паде, барјак му остаде;
Земљи паде Дамњановић Панто,
Земљи паде, пушци огањ даде;
Пантелија уби у ордији
Из Брчкога Глибан-барјактара,
И он паде ни ногом не маче.
На ма пуче од триста Србова,
На ма пуче триста џевердана,
Мртви паде за триста Турака;
Од Турака седам иљад' пуче,
Магла паде од неба до земље,

Нит' се види неба ни облака,
Од онога праа пушчанога.
Боже мили! срца слободнога
У два браша. два Недића млада!
Ђе с Турцима завргоше кавгу,
Триста Срба, са седам иљада:
Два Србина уд'риш' на педесет,
Четворица на стошину Турак',
Осморица на двјеста Турака.
Бој чинише пуно и за млого,
Ја у дану пуно седам саша;
Све разбише Турке на буљуке.
Сташе Турци натраг узмицати,
Рањенике Јањи проносити;
Ев' Турцима индаш придолази,
Недићима нико ни отккуда.
Ђе је срећа, ту је и несрећа:
Кад се седам навршило саша,
Ев' Недићи рана допадоше:
Пребише им Турци обојици
Из пушака ноге до кољена;
Оба сјела један до другога,
Они вичу, рек'о б' вино пију,
Око себе Србадију рабре,
Пушке пуне, на Турке бацају.
Ђе је срећа, ту је и несрећа:
У Недића несшаде џебане,

А не могу на ноге устати,
Да потраже по друштву вишека,
Већ из гласа сташе дозивати:
О дружино, браћо Србадијо!
Није ли се у ког догодило
Ја вишека да нама докучи:
Празне су нам пушке у рукама,
Још видимо према себе Турке;
У кога се вишек' догодило,
За вишек му ево по жут дукат,
Ако му се и што мало чини,
За вишек му ево десет дукат':
Доста злата, ал џебане нема.
Стаде викат' један до другога,
Ни у једног није се десило;
А што Турски шпијуни зачуше,
Отрчаше, Турцима казаше,
Да ј' у Срба нестало џебане.
Кад то чуше до два серашћера,
Пожин-ага и с њим Дервиш-ага,
Од појаса сабље повадише,
Издалека Турке повратише,
И на силу Турке наћераше:
Јала кардаш, јуриш на душмана!
У душмана нестало џебане.
Кад ли, болан, Турци јалакнуше,
На Србиње јуриш учинише!

Ту се Срблви покорити не ће,
Већ се бране и празним пушкама;
Изломише пушке на седморо
Ев' тукући око себе Турке;
А кад танке пушке изломише,
Сваки Србин ваша по Турчина,
Како који докопа Турчина,
Сваки паде по Турчину своме:
Сваки Србин мори по Турчина,
А Србина по двадест Турака.
Погибоше два Недића млада,
И погибе Дамњан Кутишанац,
И погибе Дамњановић Панто,
Погуби га Дервиш од Зворника:
Дервиш-ага Панту долећео,
Удари га сабљом изненада,
У једнош му одсијече главу,
Пантелија оста на ногама,
Глава паде у траву пред тело,
Мртва глава са земље говори:
Ти си Дедо, ј**у ми ти нену!
Јер ме тако из преваре тучеш?
Сви се Турци онда зачудише,
Та што рече мртва Српска глава.
Ту погибе за триста Србиња,
А Турака Јањи донесоше
Пет стотина, онђе укопаше,

Вергијаша ни носили нису.
И данаске стоји коштурница,
Од Србаља и још од Турака,
Виш' Врањевца дубока потока
На високу брду голетноме.
Та знаће се њино разбојиште,
Док је Цера и Видојевице,
И на небу сунца и мјесеца,
Ђе Недићи јесу погинули
У суботу на светог Лазара
Пред Ристово пред цвјетоносије.
Чича Јаков на ђоги утече
Стрампутице путем пријекијем,
А Ћурчији 'вако говораше:
Ej! Ћурчија, да те Бог убије!
Јер ме данас издаде Турцима?
Ако Бог да и срећа од Бога,
Ти се не ћеш наносити главе,
Наносити, за ту пријевару."
И што рече Јаков, не порече.

28.

Бој на Салашу.

Вино пију три Српске војводе
У богатој и поносној Мачви
У лијепу селу Мешковићу
А код двора Петра Ерићева:
Прво бјеше Српска војевода
Катић Јанко из села Рогаче
Од Космаја гн'језда соколова;
А друго је војвода Вуица
Из Азање сниже Смедерева;
А треће је Српска војевода
Чупић Стојан змају из Ноћаја;
С њима пије до двјеста Србина,
Ту Србина без коња не бјеше,
Већ све Срби на коњма добријем,
На атима, а под миздрацима.
Ја када се напојише винца,
Те им винце изиђе у лице,
А ракија приче говорити,
Поче им се Чупић туговати:
„Ах мој браће, Јанко и Вуица!
Тешко су ми Турци додијали,
Јер сам, браћо, на крајини љутој,
Украј Дрине украј воде ладне,

Пак ми Мачву из преваре краду,
Не могу се с њима удесити,
А да ми се с њима удесити,
Волио би нег' царево благо,
Да ја видим, чија јесте Мачва,
Чија јесте, чија л' ће остати;
То би сада, браћо, највољео."
Истом Чупић у ријечи бјеше,
А стражарче долеће са страже,
Вјерна слуга Јуришића Станка,
Иза Батра са села Салаша,
Гологлаво бјеше, без обуће,
Без обуће, и без дуге пушке;
Од шумскога трња одерано,
Грозније́м се сузам' упрљало;
Војводама када оно дође,
Оно њима Бога не назива,
Већ овако њима проговара:
„Жље га сјели, три Српске војводе!
Жље га сјели, и вино попили!
Ви пијете и попијевате,
Сиротиња у невољи цвили:
На Мачву вам Турци ударише,
Седам иљад' и триста Турака,
И пред њима Мемед-капетане
Од Зворника града бијелога,
Бијела му брада до појаса;

Буљугбаша Јуришићу Станко
Са својије седамдесет друга
Шћаше јунак да узбије Турке,
И на Турке огањ оборише,
Пуче пушак' од Јуришић' Станка,
Пуче пушак' седамдесет равно,
Од Турака седам иљад' пуче:
Ми не знасмо један за другога,
Ко л' погибе, кот' ли уватише,
Ко л' утече, који ли остаде,
Нит' знадосмо, куд се ђеде Станко.
Еле Турци Мачву прегазише,
Поробише Совљак и Глоговац.
Тко је вама коње набавио?
Тко је вама чоу порезао?
Тко ли вам је ков'о оружје?
Разма јадна сиротиња раја,
Пак с Турцима рају завадисте,
И Турцима сада издадосте;
Што чините? да вас Бог убије!
Што чините, јер се не бијете?
Не бијете, јал' се предајете?"
Кад то чуо Чупићу Стојане,
У руци му пуна чаша вина,
Пуна му се чаша задесила,
Од ешка му задркатала рука,
Па испусти чашу на синију

(Нит' се разби, нит' се проли вино),
А пљесну се руком по кољену,
Под кољеном скерлет чоа пуче,
И бијела кожа на кољену;
На руци му три златна прстена,
Та сва три му цркла на прстима;
Чупић Стојан грозне сузе проли:
У Стојана нема много друга,
Разма цигле двије вјерне слуге,
Једно бјеше Сићићу Маринко,
А друго је Шуманац Васиљу;
Стојан викну двије вјерне слуге:
„Слуге моје! брже коње ваше!“
А он скочи, припаса оружје,
Собом Стојан до мркова дође,
Па мркову притеже колане,
Притеже му четири колана,
А и пешу ибришим-тканицу,
Узду врже, на мркова сједе;
Око њега двије вјерне слуге.
'Вако Чупић рече са мркова:
„Браћо моја, Вуица и Јанко!
Будите ми данас у невољи,
Да идемо дочекати Турке.“
А Вуица гледну на Катића,
Катић Јанко у земљу преда се,
Јер Катићу мило не бијаше

Бој заметат' у земљи незнаној
С мало друштва, а с много Турака,
Друштва мало, а и што невјешто,
Не познаје стаза ни богаза.
Проли сузе Чупићу Стојане,
Сузе проли, па опет говори:
„Браћо моја, Вуица и Јанко!
Будите ми данас у невољи,
Данас мене, ја ћу сјутра вама;
Ил' ви пошли, ил' не пошли, браћо,
Ја ћу један ударит' на Турке,
Под срамотом овом остат' не ћу;
Мрет' ми данас, или мрети сјутра,
Волим прије о мање гријоте.“
Кад погледа војвода Вуица,
Та ђе Чупић грозне сузе лије,
Вуици се врло ражалило,
Па он скочи на ноге лагане,
И Чупићу овако говори:
„Побратиме, Чупићу Стојане!
Нека знадеш, ја те издат' не ћу
Са мојије сто педесет друга;
Ко те изд'о, издало га љето!
Бијело му жито не родило!
Стара њега мајка не виђела!
Њим се мила сестра не заклела!“
Пак Вуица викну на дружину:

„А на ноге, моји соколови!
Брзо своје коње опремајте.“
Вујо оде до коња алата,
Притеже му четири колана,
А и пету ибришим-тканицу,
Узду вржe, сједе на алата,
Око њега сто педесет друга;
Ту се Вујо и Стојан састаше.
Срамота се Јанку учинила,
Да он јунак од друштва остане;
Да остане, и да ц издаде,
Веће и он на ноге устаде,
И долеће до коња ђогата,
До ђогата гриве окнивене,
Притеже му четири колана,
А и пету ибришим-тканицу,
Узду вржe, на ђогата сједе,
Око њега педесет момака.
Три војводе заједно пођоше,
Три војводе, као три сокола,
А за њима до двјеста Србина
На атима, а под миздрацима,
Кано сродно јато голубова;
Боже мили, да лијепе ките!
С Мешковића села полећеше,
Пак Богатић село прелећеше,
У Клијење село долећеше;

А кад бише у село Калијење,
Чупић Стојан гледну испод руке,
Ал му Совљак огњем горијаше,
А по њему Турци алакају.
Онда Чупић 'вако проговори:
„Браћо моја, Вујица и Јанко!
И ви браћо, дв'је стотине Срба!
Оћете ли, да се послушамо:
Да ми добре коње одјашемо,
Па да с коња збацимо теркије,
Да ми добрим коњма олакшамо;
Да колане коњма притегнемо;
Брзо ћемо с' ударит' с Турцима;
А немојте жалити теркија:
Ја сам чуо од старије људи:
Онђе нема никда старјешине,
Старјешине, ни да судит' може,
Који није кадар платит' вина
У меани за потребна друга;
Вала Богу! и Бог ми је дао,
Ако Бог да, ће здраво будемо,
Теркије ћу вама допунити,
И оћу вас вином напојити;
Ако л' који у боју погине,
Тражићу га, па га саранити,
Л'јепо ћу му тело опојати."
Кад то чуло дв'је стотине Срба,

Сви Стојана одма послушаше,
Па с добрије коња одсједоше,
Позбацаше са коња теркије
И колане коњма притегоше,
Пак на добре коње усједоше,
Потекоше путем пријекијем,
На Салашко поље истрчаше.
А кад они на друм изиђоше,
Турци прошли друмом широкијем,
Прошли Турци у богату Мачву,
Око пута преко поља равна
На плочама траву одадрли,
Ал се јоште повратили нису.
Кад је Стојан сагледʼо друмове,
Опет онђе уставио друштво,
Па он својој дружини говори:
„Браћо моја, Јанко и Вуица!
И ви браћо, двʼје стотине Срба!
Ја сам ноћас лијеп сан уснио,
Нека знате, наш ће мејдан бити,
Ако Бог да, добићемо Турке,
Само, браћо, држʼте се јуначки:
Немојте се, браћо препанути;
Видите ли то Салашко поље,
Колико је дуго и широко,
Кад се Турци с плијеном помоле,
Све ће поље собом закрилити,

Ви се, браћо, препанут' немојте;
Ја сам чуо од старије људи:
Нема смрти без суђена дана,
Ни јунака без првога брата;
Нека знате, ја ћу бити први;
Већ овако да се послушамо:
Око главе саруке завијте,
А по Турски сабље припашите,
И по Турски коње разиграјте,
Да се Турци далек' не осјете,
Нас је мало, а много Турака;
Па ајдемо право међу Турке,
Ко нас гође види од Турака,
Свак ће мислит', њима индат иде;
А када се с Турцим' изм'јешамо,
Да сви, браћо, Бога поменемо,
А по једну пушку избацимо,
Више пушак' немојте бацати,
Већ тргните сабље од појаса,
Да кроз Турке јуриш учинимо,
Пак да Турке одма рас'јечемо,
Рас'јечемо Турке на буљуке,
Нека не зна један за другога;
Тако ћемо Турке забунити.
Јоште, браћо, да вам ријеч кажем:
Извадите дрвене чутуре,
Напијте се Поцерске ракије

Зарад' срца и зарад' слободе."
Кад то чуло дв'је стотине Срба,
Сви по Турски главе замоташе,
А по Турски сабље припасаше,
Пак тргоше дрвене чутуре,
И стадоше све два и два пити;
Чупић трже дрвену чутуру,
Па он пије са два побратима.
По једном се пићем обредише,
А по другу пити започеше,
Ал се Турци пољем помолише.
Колика је сила у Турака,
Све су поље собом закрилили.
Они гоне плијен од Совљака:
Седам иљад' бијели оваца,
Пет иљада црвеније коза,
Три иљаде крава музовније,
Шест стотина Мачвански волова;
Стоји блека овац' за јањцима,
Стоји мека јањац' за овцама,
Века стоји коза за јарићи,
А јарића дрека за козама;
Стоји рика крава за теладма,
А телади мека за кравама;
Бука стоји Мачвански волова,
Не познају својије чобана,
Види стока, ђе ће путовати,

Паке жали свога завичаја;
А за њима Турци алакају.
Виче Турчин један до другога:
„Лакше, Мујо! не умори марве." —
„Оћу, Усо! а да како не ћу;
Далеко је Дрини путовати,
Бојати се Чупића Стојана."
Турци мисле, нико и не слуша,
Чупић слуша, пак сузе прољева,
Та од јада гледајући очима,
Како Турци Српски плијен гоне
(У звјерки би срце препукнуло,
А камо ли у живу јунаку!);
Па говори Чупићу Стојане:
„Видиш браће, Јанко и Вуица!
Видите ли сиротињског пл'јена!
Тко б' остао под овом срамотом?"
Па он сарук на очи намаче:
„Ајте за мном, како који може."
Сви саруке на очи нам'коше,
А по Турски копља окренуше,
И по Турски коње разиграше,
Пак сви шуте, ништа не говоре,
Већ одоше на сусрет Турцима:
Најнапријед Стојан на мркову,
За Стојаном Вујо на алату,
За Вуицом Јанко на ђогату,

А за Јанком дв'је стотине Срба.
А када и Турци опазише,
Они мисле, њима индаш иде,
Па овако њима говорау:
„Вала, кардаш! немаш куда амо;
Што смо ћели, што смо учинили;
Овђе вама не има исешта."
Србљи шуше, ништа не говоре,
А када се с Турци изм'јешаше,
Изм'јешаше, пак се познадоше,
Тад' сви Србљи Бога поменуше,
А на Турке огањ оборише;
Од Србаља двјеста пушак' пуче,
Мртви паде за двјеста Турака;
Од Турака седам иљад' пуче,
Паде магла од неба до земље,
Ниш' се види неба ни облака,
Виш' њи јарко помрчало сунце
Од пушчаног праа и олова;
Али Србљи старе мејданџије,
Више пушак' метати не шћеше,
Већ тргоше сабље од појаса,
И кроз Турке јуриш учинише,
Расписнуше Турке на буљуке,
Као вуци бијеле јагањце,
Да не знаде један за другога,
Тко ли гине, шко ли задобива;

Турци вичу: „Ужети Муамед!“
Србљи вичу: „За вјеру ришћанску
И за славу имена Српскога!“
Кад се двије ударише војске,
Црнобарац Станко арамбаша
На даништу бјеше крај Салаша
С побратимом Нинковић Јовицом,
И са побром Лашковић Јованом;
Кад стадоше сабље сијевати,
Станко срцу одољет' не може,
Веће они с даништа скочише,
Сваки себе уби по Турчина,
Пак на Турске коње усједоше,
И по пољу Турке поћераше.
Када виђе Чупићу Стојана
Ја у боју Црнобарца Станка,
Чупић њему 'вако проговори:
„Бе аферим, Црнобарац Станко!
Да си синоћ мог брата убио,
И да си ми дворе запалио,
Та све би ти данас опростио,
Нити би те игда прекорио;
Проклет био, тко ти споменуо!
Кад си Србљу тако у помоћи *).

*) Станко из Црне баре био је нешто скривио, па побјегао у ајдуке, и била је изишла заповијест,

Да се коме стати нагледати,
Како Српске сабље сијевају,
Мртве Турске главе зијевају!
Ту не оста Србљин у дружини,
Који Турске не одс'јече главе,
Који по дв'је, који по четири,
Војводама ни броја не има.
С'јече Турке од Оргаче Јанко,
Што би Јанко Турак' оставио,
Дочекује војвода Вуица;
Што б' Вуица Турак' пропустио,
Дочекује Црнобарац Станко;
Што би Станко Турак' промашио,
Дочекује Лашковић Јоване;
Што би Јован Турак' оставио,
Дочекује Нинковић Јовица;
Што б' Јовица Турак' пропустио,
Дочекује Чупићу Стојане,
Чупић ради, да гласник не оде:
Сабљом с'јече, а мрковом гази,
Другом руком буздованом туче,
На све стране Чупић посла има,
Јер он жели, да гласник не оде.
Од Србаља нитко не погибе,

да се не може предати, него да се мора погубити; не иначе случајем предао и остао на миру.

Разма једно цигло момче младо,
А ни оно не би погинуло,
Али смотри токе на Турчину,
Пак не шћеде коња да се држи,
Већ сја с коња да токе добије,
Па га Србљи у боју згазише;
Ет' тако је лудо погинуло!
Од Турака мало ко утече,
Разма један Мемед-капетане
На ђогату коњу виловноме;
Поћера га Чупић на мркову,
Ћераше се преко поља равна,
Ћераше се за пуно два сата:
Нит' му може Мемед измакнути,
Нит' га може Чупић престигнути,
Јер је Чупић коња уморио,
И мрков му рана допаднуо,
На мркову седам грдни рана,
Још се коњма покорити не ће.
Ал говори Чупић са мркова:
„Потурицо, Мемед-капетане!
Обазри се, да се огледамо,
Да видимо, чија је сад Мачва:
Ил' је твоја, ил' ће бити моја,
Чија ли је од старине била."
Турчин мучи, ништа не говори,
Веће бјежи с главом без обзира.

Опет Чупић њему проговара:
„Јао курво, Мемед-капетане!
Ћераћу те Дрини до обале,
Док те јунак у Дрину не нагнам
Ја се тебе оканити не ћу;
Ако ли ми уз Дрину побјегнеш,
Ћераћу те до града Зворника,
Да би знао, да ћу погинути,
Ја те данас оставити не ћу.“
Тад' се Турчин натраг обазрео,
Десну руку на прси метнуо,
Стојану се до седла поклања:
„Богом брате, Чупићу Стојане!
Поклони ми живот на мејдану;
Твоја Мачва, и твоја старина,
Ја се у њу нигда вратит' не ћу;
Нит' ћу доћи, нит' ћу завојштити,
Већ ћу с тобом у дослуку бити,
Држаћу те како брата свога;
Ако л' би се у њу кад вратио,
Еда Бог да и Муамед светац,
Те ја из ње главе не изнијо!“
(Боже мили, чуда великога!
Ђе сам Турчин тада себе прокле.)
Ал се Стојан не би повратио,
Ћер'о би га макар и пјешице;
Али Кашић прист'о за Стојаном

На ђогату гриве окњивене,
Па га Капшић сусшићи не може,
Већ Спојана грлом дозиваше,
Грлом виче, б'јелом руком маше:
„Побрашиме, Чупићу Спојане!
Враш' се амо, Бога ши једнога!
Пусш' Турчина једног огласника,
Нека каже Босанском везиру,
Како јесше војску покупио
Без фермана и без буруншије,
И без р'јечи цара чесшишога;
Па како је поробио Мачву
(Нек се вали по Босни каменој),
Оћерао краве и волове,
Оћерао и козе и овце,
Нек им буле сир и масло купе.“
Онда Чупић послуша Капшића,
Пак се прође Мемед-капешана,
Поврашти се Јанку у Салаша,
Од Турака шићар покупише,
Сирошињски плијен поврашише,
А Илију Срба саранише.
Од како је гавран поцрнио
Није змија гују дочекала,
Као Чупић Мемед-капешана
У широку пољу Салашкоме;
Ако ли шко вјероваши не ће,

Нека иде, те очима види:
Знати ће се Турска коштурница,
Докле тече сунца и Салаша.

29.

Кнез Иван Кнежевић.

Војску купи Кулин капетане
Крајишнике Турке невјернике,
Који драгог Бога не познају,
Не имају ни вјере ни душе;
Војску води на богату Мачву.
Кудгођ пређе, свуда Србљу прети:
„Ако Бог да, те с' одовуд вратим,
Оћу, море, Србље разредити,
Ви Кулина оћете познати."
Ришћанске га мајке проклињају:
„Тамо ош'о, Кулин капетане,
Тамо ош'о, амо не дошао!"
Кулин пређе сву Босну поносну,
Семберију земљу па до Дрине,
Дрину пређе, украј Мачве стаде,
Поред Дрине улогори војску,
Па Србију зове на предају;
Од Србије нико доћ' му не ће,

Већ Кулина у дубину маме;
Више Кулин душоват' не смије.
Иван кнеже Семберији глава,
Он Кулину често одлажаше,
Под чадоре принос доношаше:
Не би л' њему Срби мирни били;
И шешко се кнеже додворио,
За свашшо се умолиш' мораше.
Мудар бјеше Кулин капешане,
Виђе Кулин, да је кнеже мудар,
Па се Кулин с кнезом побратио:
„Побратиме, оборкнеже Иво!
Ев' ши јеси Семберији глава,
А ја јесам над Крајином Турском;
Од сад, кнеже, да се побратимо."
То рекоше, па се побратише.
Оде Иво двору Поповима,
Па кмешове Семберске дозива:
„Не бојте се ропсшва од Кулина."
Оде Иван по својој наији,
Турској војсци шаин да саставља
А Кулин је Иву преварио,
Једно јушро курва поранио,
По васкрсу пред свешога Ђурђа,
С војском оде уз шу воду Дрину;
Каде дође Јадру води ладној,
У Добрићу селу освануо.

'Добрићане Србље дозиваше:
„Од'те, море, коње привашајше,
Праву рају нигда робит' не ћу,
А с ајдуци како начинимо.“
Сви у скупу Добрићани дошли,
Онда Кулин викну на војнике,
Турци бришке сабље повадише,
Добрићанске кмете исјекоше:
Седамдесет и четири главе
Што Србињске осјекоше Турци;
Па Илију кнеза уватише,
И Вилипа попа Добрићкога,
Бијеле им повезаше руке;
А сав Добрић село поробише,
Поробише, ватром попалише:
Заробише тристa робињица:
Плијен гоне, а робиње воде.
Савезана и попа и кнеза
Кад ордији Турци дођераше,
Обадва и на коље набише
И ружном и смрти поморише.
Под чадор'ма робље под'јелише.
Ето кнеже из наије иде,
Таин вуче у Турску ордију
Су својије дванаест кметова.
Кад се кнеже Турцима прикучи,
Испод руке гледну по ордији,

Ал се Турска војска ишарала:
Ђе је чадор, ту је и робиња.
Виђе кнеже, да је дошло робље,
Колико је срца милостива,
Трипут пада, па он обумира
Гледајући јада ев' од робља,
Низ образе грозне сузе лије:
„Нуто, браћо, јада од Србије!
Неђе Турци јесу преварили,
Те ришћанску славу погазили.“
А кад Иван међу Турке уђе,
Утр сузе, па се силом смије,
Турски Турцим' Бога називаше:
„Добро ти сте, Турци, уранили!
И добар сте ловак уловили.“ —
„Јесмо, кнеже, не може се љепше.“
Каде дође Кулинову кнеже,
Кулинову, свилену чадору,
Пред Кулином преклони се кнеже,
Па му пође руци и папучи,
Па му Турски Бога називаше;
А Кулин му Бога приваташе.
Па се Кулин с мјеста помицаше,
До себе му мјесто начињаше,
Па му пружа каву са шећером;
Ал се Иван за невољу смије,
И Кулину 'вако говораше:

„Та Кулине, драги побратиме!
Ни ћу сиђет', ни ћу каве пити,
Кад си мене тако преварио,
И без мене ловак уловио;
Оћеш мене учинити исе?
Ја без тебе што сам уловио,
Све ћу, побро, тебе поклонити."
Ал бесједи Кулин капетане:
„Побратиме, оборкнеже Иво!
Биће тебе исе к'о и мене.
На поклон ти придесеш робиња."
Кад то чуо Кнежевић Иване,
Пред Кулином у земљу пољуби:
„Вала тебе, Кулин капетане!
А на робљу и на дару твоме."
Кад виђеше робиње остале,
Та да Иван може помоћ' робљу,
Све из једног грла процвилеше,
И до Бога тешко протужише,
Па кроз Турке јуриш учинише,
Ивану се за скут уватише:
„О Иване и отац и мајко!
Избављај нас, какогоди знадеш,
Не пусти нас ти у Турске руке."
Која брати, а која очими.
Иван пође, а робље му не да.
Иван срцу одољет' не може,

Сузе рони, а робиње тјеши:
„Не бојте се, драге сестре моје,
Ја ћу молит' Србље око себе,
Не би ли вас како набавили.“
Оде Иван говорит' Кулину:
„О Кулине, драги побратиме!
Што ћу ти се нешто замолити,
Оћеш ли ме, побро, послушати?
Продај мене свеколико робље,
Ишти пусто небројено благо.“
Ал бесједи Кулин капетане:
„А мој побро, оборкнеже Иво!
Ти не можеш купит' тога робља;
Ја ћу искат', што ти дат' не можеш;
Ти ћеш с робља изгубити главу.“
Ал бесједи Кнежевић Иване:
„А мој побро, Кулин капетане!
Ишти благо све жежено злато,
Ишти блага, колико ти драго,
Ти не жали ни мене ни робља.“
Узе Кулин цијенити робље:
„Даћеш, Иво, пет товара блага.“
Иван пред њим у земљицу љуби:
„Побратиме, Кулин капетане!
Ево тебе три товара блага,
Даћеш мене свеколико робље.“
То рекоше, па се погодише.

Узе Кулин бесједит' Ивану:
„Оћеш, побро, сад водити робље?
Кад ћеш мене донијети благо?“
Вели њему Кнежевић Иване:
„Оћу, побро, сад водити робље,
Благо ћу ти донијет' послије.“
Бесједи му Кулин капетане:
„Имаш, побро, тврде јамце за се?“
Ал бесједи Кнежевић Иване:
„Ја у вијек по три јамца држим:
Једног јамца Бога великога,
Другог јамца моју тврду вјеру,
Трећег јамца: преварит' не можу;
Ако ли ми тима не вјерујеш,
Ја имадем и друга четири,
Сва четири господе Турчина:
Дервиш-агу из града Зворника,
Мул' Амета више Бијељине,
И Турскога млада књижевника
Из џамије млада мујезина,
Четвртога агу Омер-агу.“
Сва четири ту се догодише,
За Ивана тако е' ујамчише,
Седмог дана да донесе благо.
Онда Иван покупио лађе,
Па он стаде превозити робље,
Турцима се не да превозити;

Каде Иван све превезе робље,
Узја Иван дору помамнога,
Па он оде свом бијелу двору,
А за њиме триста робињица.
Када робље свом двору доведе,
Испред двора посадио робље,
Три товара љеба наломио,
И све јесте робљу разгодио,
Па изнесе вина и ракије,
Нарани и љебом бијелијем,
А напоји вином и ракијом.
Кад је Иван робље напојио,
Онда Иван коња посједнуо,
Па поведе све триста робиња,
Одведе и теру Бијељини.
Кад доведе Бијељини робље,
На конаке робље наредио,
Па им даје ручак и вечеру;
Слуге Иван посла на све стране
По свој својој земљи Семберији;
А на село свако поручује;
„Од свакога двора бијелога,
Нека овђе дође старјешина;
Која жена јесте удовица
У својему двору старјешина,
Нек и она Бијељини дође;
И која је жена нероткиња,

Нек и она дође Бијељини."
Кад то чула земља Семберија,
Сва Ивану по ријечи дође.
Кад се свијет слеж' у Бијељину,
Онда Иван по народу пође,
Низ образе грозне сузе лије,
А оваке ријечи говори:
„Ко не има од срца порода,
Ев' сад може срце отворити,
Купит' сина или милу ћерцу,
Своју душу врћи у чистоћу,
Нерођено ј' боље, нег' рођено;
А ко има од срца порода,
Тај нек купи данас још једнога,
Једног сина, или милу ћерцу
Зарад' Бога и заради душе;
Који братац миле сеје нема,
Сад је може за благо купити,
Својој души мјесто уватити:
Откупљујте, моја браћо драга!
Избављајте те Србињске душе
А од Турске од нечисте руке."
Кад то чуше Семберци Србињи,
Одма сташе куповати робље,
А Иван им стаде продавати.
Не ће Иван да цијени робља,
Не би л' прије саставио благо:

Прода Иван тристо робињица,
И састави два товара блага,
А трећега саставит' не може:
Трећи товар узајмио блага
Од Омера и од мул' Амета.
А кад Иван саставио благо,
Носи благо Кулин капетану.
Кад је Кулин опазио благо,
То Кулину врло мило било,
Па Ивану кнезу говорио:
„Вала тебе, Иво оборкнеже!
Таког кнеза до Стамбола нема.“
Опет Иван Србље сакупио
Пред Бродачку пред бијелу цркву,
Па је Иван Србљем говорио:
„Чујете ли, Србљи браћо драга!
Оно робље, што сте куповали,
Немојте га глади поморити,
Већ све оно робље распустите,
Нека иде, куд је коме драго;
То је, браћо, мала задужбина,
Откупити робље од Турака,
Па држати, да код нас робује,
Већ нек иде, куд је коме драго.“
Кад то чули Србљи свиколици,
Онда они распустише робље,
Оде робље, куд је коме драго.

Благо Иви и Ивиној души!
И што Иви нико не припозна,
Ни Ивану когоди зафали,
А камо ли да Ивану плати:
Иван не ће ни од кога плате,
Ивану ће Ристос Господ платит',
Када Иван буде на истини.

30.

Бој на Мишару.

Полећела два врана гаврана,
Са Мишара поља широкога
А од Шапца града бијелога,
Крвавије кљуна до очију,
И крвави ногу до кољена.
Прелећеше сву богашу Мачву,
Валовишу Дрину пребродише,
И чесшишу Босну прејездише,
Те падоше на крајину љушу,
Баш у Вакуп проклешу паланку,
А на кулу Кулин капешана;
Како па'ше, оба загракшаше.
Ту излази када Кулинова,
Излазила, ше је говорила:

„Ја два врана, два но Богу брата!
Јесте л' скоро од доње крајине,
Од Мишара поља широкога,
А од Шапца града бијелога?
Јесте л' вид'ли млогу Турску војску
Око Шапца града бијелога,
И у војсци Турске поглавице?
Јесте л' вид'ли мога господара,
Господара Кулин капетана,
Кој' је глава над сто иљад' војске,
И који се цару затекао,
Да ћ' Србију земљу умирити
И од раје покупит' араче;
Да ће Црног Ђорђа уватити
И жива га цару опремити,
И да ћ' исјећ' Српске поглавице,
Кој' су кавгу најпре заметнули?
Јели Ђорђа цару оправио?
Јел' Јакова на колац набио?
Јели Луку жива огулио?
Јел' Цинцара на ватри испек'о?
Јел' Чупића сабљом посјекао?
Јел' Милоша с коњма истргао?
Јел' Србију земљу умирио?
Иде ли ми Кулин капетане?
Води л' војску од Босне поносне?
Иде ли ми, оће л' скоро доћи?

Не гони ли Мачванскије крава?
Не води ли Српскије робиња,
Које би ме вјерно послужиле?
Каж'те мене, кад ће Кулин доћи?
Кад ће доћи, да се њему надам?"
Ал бесједе двије тице вране:
„Ој госпођо, Кулинова љубо!
Ради бисмо добре казат' гласе,
Не можемо, већ каконо јесте:
Ми смо скоро од доње крајине
А од Шапца града бијелога
Са Мишара поља широкога,
Виђели смо млогу Турску војску
Око Шапца града бијелога,
И у војсци Турске поглавице,
И вид'ли смо твога господара,
Господара Кулин капетана,
И вид'ли смо Црнога Ђорђија
У Мишару пољу широкоме;
У Ђорђија пешн'есш иљад' Срба,
А у твога Кулин капетана,
У њег' бјеше сто иљад' Турака.
Ту смо били, очима гледали,
Кад се двије ударише војске
У Мишару пољу широкоме,
Једно Српска, а друго је Турска;
Пред Турском је Кулин капетане,

А пред Српском Петровићу Ђорђе;
Српска војска Турску надвладала.
Погибе ти Кулин капетане,
Погуби га Петровићу Ђорђе,
С њим погибе тридест иљад' Турак';
Изгибоше Турске поглавице,
По избору бољи од бољега,
Од честите Босне камените.
Нити иде Кулин капетане,
Нити иде, нити ће ти доћи,
Нит' се надај, нити га погледај,
Рани сина, пак шаљи на војску:
Србија се умирит' не може."
Кад то зачу Кулинова када,
Она цикну како љута гуја,
Па кадуна 'вако говорила:
„Јао врани, да зла тога гласа!
Још ми каж'те, два по Богу брата!
Кад сте били, очима гледали,
Знадете ли још ког по имену
Поглавара, кој' је погинуо,
Од честите Босне камените?"
Говоре јој двије тице вране:
„Знамо сваког, госпо Кулинова,
Сваког знамо, и казат' ћемо
Поглавара сваког по имену,
И ко и је, кадо, погубио:

Погибе ти Мемед капетане
Од Зворника града бијелога,
Погуби га Милош од Поцерја;
Пак погибе паша Синан-паша
Из Горажда са Ерцеговине,
Погуби га Лазаревић Луке;
Погибе ти Мула Сарајлија,
Погуби га Чупић код Дреновца;
Погибе ти Асан Беширевић
У Китогу лугу зеленоме,
Погуби га попе Смиљанићу;
Погибе ти Дервентски капетан,
Погуби га Ваљевац Јакове,
На Добрави одс’јече му главу.
Нешто Турак на Саву удари,
На добријем коњма препловише,
Утекоше у земљу Њемачку,
Ками мајци да утећи могу!
Зачуо и витез Цинцар Јанко,
И зачуо Лазаре Мутапе,
Припасаше свијетло оружје,
Пријеђоше у земљу Њемачку,
Пак по трагу поћераше Турке;
Стигоше и на првом конаку
Баш на ушћу код воде Босута.
Истом Турци на конак одјали
У Босуту пред бијелом крчмом,

Али Цинцар из краја повика:
Стани, Туре! нијеси утекло.
С друге стране Мушап повикао.
Кад што зачу Остроч-капетане,
Лудо д'јете, одма се препаде,
Ари-Мосто на ма обумрије;
Ту долеће Цинцар са Мушапом,
Мушап Мосту одсијече главу,
Цинцар Јанко Остроч-капетану;
Утече им од Градачца Дедо;
А ни он им не би утекао,
Ал у Деда млого пријатеља,
Па га сакри Њемачка господа.
Кад згубише Остроч-капетана
Ту Србини како мрки вуци,
Од њи пусто одузеше благо,
И добре им коње поваташе,
А њи јадне у Саву бацише,
И овако Сави говорише:
Саво водо валовита ладна!
Ждери, Саво, наше душманине.
Посјекоше Остроч-капетана
У Њемачкој пред бијелом крчмом,
Не стиде се цара ни ћесара."
Кад што зачу Кулинова када,
Љуто цвили, до Бога се чује,
Јадикује кано кукавица,

А преврће како ластавица;
Па овако проклињати стаде:
„Бјеб Шапцу, не бијелио се!
Већ у живој ватри изгорјео!
Јер код тебе Турци изгибоше?
Црни Ђорђе, да те Бог убије!
Од како си ти закрајинио,
Млогу ти си мајку уцв'јелио!
А љубовцу у род опремио,
И сестрицу у црно завио;
И мене си јадну уцв'јелио;
Јер ми згуби мога господара,
Господара Кулин капетана?
Попе Луко, рана допаднуо!
Јер погуби пашу Синан-пашу,
Који знаде Босну сјетовати?
О Милошу, пушка те убила!
Јер погуби Мемед капетана,
Којино је био десно крило
Ц'јеле Босне и њене крајине?
О Јакове, да те Бог убије!
Твоји двори пусти остануле!
Јер погуби Дервенџ-капетана?
О Чупићу, жалости дочек'о!
Јер погуби Мулу Сарајевског,
Који знаде и цару судити?
О Китоже, не зеленио се!

Смиљанићу, не веселио се!
Јер погуби Бешчирева Асу,
Кога љепшег у свој Босни нема?
Остаде му злашо испрошено.
О Цинцаре, да ше Бог убије!
Мало јада по Турској радиш?
Ја шша тражиш по земљи Њемачкој?
Јер погуби Осшроч-капешана,
Лудо д'јеше, јединца у мајке?"
То говори Кулинова када,
То говори, а с душом се бори;
Доље паде, горе не усшаде,
Већ и она цркче од жалосши.

31.

Милош Стојћевић и Мео Оругџијћ.

Закукала сиња кукавица
На главици више Бијељине;
То не била сиња кукавице,
Веће мајка Оругџијћа Меа.
Ако кука јесш јој за невољу:
Синоћ мајка оженила Меа,
А јушрос га на војску опрема,

Остаје му љуба нељубљена,
Нељубљена, и незагрљена;
Мајка Меа на војску опрема
На Прудове Дрини валовитој,
С њиме иде паша Али-паша,
А за пашом сва остала војска.
Али-паша Меа сјетоваше:
„О јолдашу, Оругџијћу Мео!
Српска војска Дрину воду пређе,
И пред војском Српске поглавице.
Прво јесте Лазаревић Луко,
Који Шапцем комендира градом,
А на Луку Турске мајке туже,
Млого и је стари удв'јелио;
А друго је Српска поглавица,
Цинцар Јанко од Орида града,
Који кавге по свијету тражи,
Ђе је кавга да се онђе нађе;
А треће је Српска поглавица,
Из Ноћаја Чупићу Стојане,
Који није пријатељ Турцима;
Четврто је Српска поглавица,
Из Поцерја Поцерац Милошу,
У кога је сабља Кулинова,
Турцима је пате на срамоту,
Ђога трче, сабљом Турке с'јече,
Не стиди се цара ни везира:

Оди мудро, не погини лудо;
Сачувај се од душманске руке,
А од Срба Турског душманина;
Јер ти јеси Бијељини глава,
А нијеси самој Бијељини,
Већ си глава над по Босне славне."
Ал бесједи Оругџијћу Мео:
„Не будали, пашо Али-пашо!
Ево има три године дана,
Од како је Кулин погинуо
У Мишару пољу широкоме,
Сабља му се јесте огласила
У некаква Поцерца Милоша,
И ја одим, и чету проводим,
Кудгођ идем, за Милоша питам;
Волио б' се, с њиме удесити,
Нег' царево благо задобити:
Да покајем Кулин капетана,
Да повратим сабљу Кулинову;
Ако буде Милош преш'о Дрину,
Милоша ћу на мејдан зазвати,
С њиме ћу се данас огледати,
Макар своју изгубио главу."
Истом они у ријечи били,
Српске страже припазише Турке,
Отрчаше у логор казаше
Под шаторе Лазаревић Луки;

А кад чуо Лазаревић Луко,
Итро скочи у шатору своме.
Пак припаса свијетло оружје;
Уста Луко, пође по логору,
Стаде дизат' пјешце и коњике;
Пјешацима 'вако говораше:
„Србљи пјешци! браћо моја драга!
Притежите за ноге опанке,
Гарабиље пушке попрашујте,
Па у равно поље излазите:
Силни Турци у поље дођоше,
Ваља, браћо, дочекати Турке
На шарене пушке гарабиље.“
Кад пјешаци Луку саслушаше,
Сви притежу за ноге опанке,
Гарабиље пушке попрашују,
На алаје у поље излазе;
Шарке пушке по средини носе,
А на Турке попријеко гледе,
Као вуци на б'јеле јагањце.
Коњицима Луко говораше:
„Коњаници, моја браћо драга!
Које коњик, коње опремајте:
Сабље паш'те, колане притеж'те,
Па у равно поље излазите:
Силни Турци у поље дођоше,
Ваља, браћо, дочекати Турке,

По равну се пољу поћерати,
На св'јетлу се сабљу огледати,
Срамота је побјећ' са мејдана.
Од коњика најпре Милош чуо;
Па припаса свијетло оружје,
А долеће до коња ђогата,
До ђогата ока шаренога;
Притеже му чешире колана,
А и пету ибришим-тканицу;
Када Милош ђогу колан стеже,
Ту се ђогат бојно осјетио,
Па првијем закопа ногама,
Ногам' копа, а ушима стриже,
Милошу се живо срце смије;
Види Милош на коњу ђогату,
Ђе ће тај дан мејдан отворити,
Наком себе спомен оставити.
Друго чуо јунак од коњика,
Чупић Стојан из села Ноћаја,
Скочи Чупић у шатору своме,
И припаса свијетло оружје,
Па долеће до коња дораша,
Који ваља кутије дуката,
А Чупића стоји без динара,
Јера га је Чупић задобио
Од Турчина Пејза Мемед-аге,
Па га јаше Турком на срамоту;

Пришеже му четири колана,
А и пету ибришим-тканицу.
Треће чуо Богићевић Анта
Од Лознице од бијела града,
Скочи Анта у шатору своме,
И припаса свијетло оружје,
Па долеће до коња мркова,
Пришеже му четири колана,
А и пету свилену тканицу;
Узде вргли, а на коње сјели.
Луко силну искупљаше војску,
Искупљаше пјешце и коњике,
А војводе војске очекују.
Под Милошем смиром ђогат не ће,
Већ Милоша забољела рука
Устежући виловна ђогата;
Кад с' Милошу веће додијало,
Он с' обазре на оба рамена,
'Вако рече двије-три ријечи:
„Браћо моја, пјешци и коњици!
Ви ајдете, како ви можете,
А ја одо, како ђогат оће:
Ђогаш ми је боја пожељео,
Моја десна засилила рука,
Рада се је с Турцима играти,
При појасу сабља ожеднела,
Пожељела крви од јунака;

Ја отидо, да сабљу напојим,
Да напојим крви од Турака."
То изрече Поцерац Милошу,
А ђогату попусти дизгене;
Тад' се слеже ђогат преко поља,
А за њиме Чупић на дорату,
Доро ђогу не да одмакнути,
На сапи му главу наслонио;
За Чупићем Богићевић Анта
На мркову коњу виловноме,
Мрков не да дору одмакнути,
На сапи му главу наслонио.
Три војводе у једно одоше,
Боже мили! срца слободнога!
Помислише на старе јунаке
Како ваља мријет' на мејдану,
Њи тројица пред двадест иљада!
И далеко сусретоше Турке,
'Вако с Турци кавгу заметнуше:
Њи тројица три пушке бацише,
Од Турака двадест иљад' пуче;
Војводама Бог и срећа даде,
Ни једна им ране не зададе;
Ал војводе старе мејданџије
Више пушак' метати не ћеше,
Већ тргоше сабље од појаса,
Сташе збијат' Турке у буљуке.

А заост'о Лазаревић Луко,
Па се Луко пред логором крене
Преко поља кано и планина.
Далек' бјеше Оручевићу Мео,
Далек' бјеше пред својом ордијом,
На ђогашу коњу виловноме;
Под њиме се ђогат помамио,
Преко себе б'јелу пјену баца;
Турчин носи сабљу у зубима,
Па се Српској прикучује војсци;
Да се Турчин Срба доконао,
Не би ни он главе изнесао,
Ал би доста јада починио,
И Српскије мајки уцв'јелио;
Опази га Поцерац Милошу,
Па говори Анти и Стојану:
„Чујеш браше, Анто и Стојане!
Вас двојица Турке узбијајше,
Сад ће вама наша браћа доћи,
Виђећеше јада од Турака;
А ја одо на коњу ђогашу,
Да повраним ону потурицу,
Да нам каква квара не учини,
Да Србињске мајке не уцв'јели;
Свака мајка рада виђет' сина."
То изрече Поцерац Милошу,
Трже сабљу у десницу руку,

Лако пође, па Меа престиже,
Па са сабљом њега повраћаше,
И овако њему говораше:
„Стан', Турчине, куд си нагрнуо?
Видиш, море, да си погинуо.“
Ал се Турчин не да повратити:
По равну се пољу поћераше,
На чарку се обиља ишћераше.
Двије војске стале, те гледаше
Ђе с' јунаци по мејдану тоне,
Па се ђешто из пушака туку,
Један другом ране не задаје
(Двије војске стоје, те гледају,
Кој' ће коме очи преварити);
А кад мале пушке потбаце,
Обојица коње зауставе,
Пушке пуне, са коња говоре,
Један другом љуте јаде даје;
'Вако рече Оругџијћу Мео:
„Море влаше! из које си на'је?
Како ли се зовеш по имену?
Имадеш ли остарјелу мајку?
Јеси ли се, море, оженио?
Постаће ти мајка кукавица,
Остаће ти љуба удовица
С киме си се данас поћерао.“
Бесједи му Поцерац Милошу:

„Што ме питаш, море потурице!
Ја имена свога кријти не ћу:
Ја сам с врха Шабачке наије,
Из Поцерја Поцерац Милошу,
Код кога је сабља Кулинова;
Стара ме се нагледала мајка,
Младога ме мајка оженила,
Вјерне сам се љубе наљубио,
Турски сам се глава насјекао,
Свом сам срцу жељу испунио,
Већ не жалим свијет пром'јенити;
Веће, море, млада потурицо!
Ти откле си, из кога ли града?
Како ли се зовеш по имену?
Јели тебе у животу мајка?
Да се ниси скоро оженио?
Постаће ти мајка кукавица,
Остаће ти була нељубљена:
Скиме си се данас поћерао."
Бесједи му Оругџијћу Мео:
„Ни ја, влаше, имена не кријем;
Ја сам, море, исред Бијељине,
По имену Оругџијћу Мео,
Којино сам Бијељини глава,
Панцирлија над по Босне глава;
Ево има три године дана,
Од како је Кулин погинуо

У Мишару пољу широкоме,
Сабља му се јесте оддасила
У некаква Подерца Милоша;
И ја одим и чешу проходим,
Кудгођ идем, за Милоша питам,
Волио б' се с њиме удесити,
Нег' царево благо задобити:
Да покајем Кулин капетана,
И поврашим сабљу Кулинову:
Ала, ала! милом Богу вала!
Ешо, влашне, сад се удесисмо
У по поља св'јешу на видику,
Сад ћемо се, море, огледати.“
Кад што чуо Подерац Милошу,
Главом мању, зубима шкргушњу:
„Ти си, Мео, ј**у ми шти нену!
За ме пишаш, а ја шебе тражим;
Жена био, ико ши побјегао!“
Намјери се ћешић на ћешића,
Па на суреш коње потекоше,
Трже Милош сабљу у десницу;
Ћаше Милош дочекаши Меа
На десницу и на оштру сабљу,
Нека виде војске обадвије,
Како ћешић од Србије сијече;
А кад виђе Оругџијћу Мео,
Препаде се, да га Бог убије!

Надалеко свог коња устави,
Па потрже двије пушке мале,
Нанишани обје на Милоша,
Обадвјема живу ватру даде,
Обје пукле, остануће пусте;
Ал Милошу Бог и срећа даде,
Ни једна му рано не зададе.
А кад виђе Оругџијћу Мео,
Ђе остаде Милош на ђогату,
Препаде се, срамота ти било!
Па он од стра' обје пушке баци,
Даде плећа бјежат' у ордију.
Њега ћера Подерац Милошу
На ђогату коњу виловноме:
„Стани море, Оругџијћу Мео!
Обазри се, да се огледамо;
Срамота је бјежат' са мејдана;
Није шала двије војске гледе.“
Ал се Турчин не смје обазрети,
Веће бјежи с главом без обзира.
Злу се Милош посљу домисалио:
Он потеже пушку кубурлију,
Пушти Милош живу ватру даде,
Пуче пушка, запјева Милошу,
Оругџијћу на жалост одјекну.
Враг догоди, те Меа погоди.
Поче Мео дремат' на ђогату,

А Милош му стаде говорити:
„Море Мео! Јел' ти мало вина?
Млогога сам тако напојио,
Па кад заспи, више се не диже.“
Ману Милош сабљом и десницом,
Према себе ударио Меа
На довашу по бијелу врату,
У једном му одсијече главу.
Кад погибе Орутџијћу Мео,
Остали се препадоше Турци;
Од све војске погибе им глава;
Онда Србљи у глас повикаше,
А на Турке сложно ударише.
Да се коме стати нагледати
Како Српске сабље сијевају,
Мртве Турске главе зијевају.
Ту не оста Србин у дружини,
Који Турске главе не одс'јече.
Од Србаља мало тко погибе,
Од Турака мало тко утече;
Изгибоше Турске поглавице;
Погибе им оџа из Стамбола,
Који благе р'јечи говораше;
Ког је царе био опремио,
Да по земљи благе збори р'јечи,
Не би л' како земљу умирио;
С њим погибе двадесет поглавара;

Утече им паша Али-паша,
Утече им шеру Бијелини.
Весели се, под Цером Поцерје!
Којено си гн'јездо соколово:
Кад Србину буде за невољу,
У тебе се по соко излеже,
Те Србину буде у помоћи.
Весели се, Милошева мајко
Ти! Која си Милоша родила.
Весели се, Поцерац Милошу,
Десна ти се посветила рука!
Која знаде погубити Меа
Свим Турцима доброг поглавара,
А Србима свима душманина;
Весели се, Поцерац Милошу!
Дуго ти се име споминьало
Докле текло сунца и мјесеца!

32.

Бој на Лозници.

Затјече се паша Али-паша
У Зворнику у својему граду
На ћитапу своме алкурану:
„Oj да би ме не родила мајка,

Ни влаиња ни млади Туркиња,
Већ кобила, која ашу мета,
Оћу силну покупити војску
По Зворнику и по Муалуку;
Па ћу звати пашу Сребрницу,
Ерцеговце соколове Турке,
Мостаране до мора јунаке;
Па ћу звати млоге капетане
Крајишнике љуте убојице,
И четири санџак-алајбега,
Седам паша са седам санџака,
И осмога пашу Ужичанију;
Кад сакупим војску у Зворника,
Поградићу орахове шајке,
Шајке лаке орахове лађе,
У Зворнику у мојему граду;
Па ћу шајке спуштити низ Дрину,
Ја пред војском покрај Дрине поћи,
С војском сићи до поља Тичара,
На Тичару с војском Дрину прећи,
На Лозницу оћу ударити,
На Лозницу, моју ђедовину,
Коју ми је ђеде освојио,
У Косову пољу задобио;
У Косову на свијетлу сабљу,
Па од мене Раци преотеше,
Преотеше на љуту срамоту;

Код мојије нема сиротиња кмета
Сад ја кмета немам ниједнога,
Мислим сјести у бијелу Лозницу
До Илијна ил' до Пантелијна;
А кад сједем у бијелу Лозницу,
Похваташћу влашке поглавице.
Јакова ћу на колац набити,
А Луку ћу жива одерати,
Милоша ћу с коњма истргати,
Чупића ћу бритком сабљом посјећи,
Цинцара ћу на ватри спалити,
Кучку курву Богићевић Антуна,
Који ми је Јадар посвојио
И под своје крило привато,
Оћу њега на коло врнути.
Ја не могу раја увашити,
Нит' умијем орат' ни копати,
Веће ћу тако урадити
Да би своју изгубио главу;
Већ с бијако живљети не може.
То говори паша Али-паша,
То говори, ал' Бога не моли,
Већ окреће силну кулиш' војску
По Зворнику и по Мудалуку:
Књигу пише, посла Сребрници,
Другу посла на Ерцеговину,
Трећу посла бијелу Мостару

На Мостарце до мора јунаке,
А четврту Босанском везиру,
Учтуглији паши Кукавици;
Пету посла у крајину љуту,
На тридесет и три капетана;
Шесту посла, брате, на четири,
На четири санџак-алајбега;
Седму посла св' књигу клетвену
На Бошњаке Турке Муслимане,
На мечете и на све џамије,
На све оџе и на мујезине:
„Ко је Турчин и Турског племена,
Те га јесте Туркиња родила
И Турскијем мл'јеком задојила,
Те вјерује света Муамеда,
Нек се диже тући ђаурина:
Ђаури нам тешко додијаше,
Нашег цара прво уцв'јелише,
Уцв'јелише, за срце ујеше;
Двије њему земље освојише:
Оћунлију и Маћедонију;
Исјекоше Турке јењичаре,
Јењичаре, цареве синове,
А градове б'јеле поурваше,
Од џамија цркве поградише;
И те би им јаде опростили,
Ал видите л', ђе ће горе бити?

Пјани власи мировати не ће;
По Зворнику и по Бијељини
Ми се Турци маћи не смијемо
Од влашкије љутије змајева,
Прелијећу преко воде Дрине,
Па се наше Босне прихваћају,
Дочекују по друмов'ма Турке,
И русе им ос'јецају главе;
Из чаршије изић' не смијемо
Ниш' на воду Дрину напојити
Нека знаше, више ћ' јада бити,
Сву ће нашу Босну посвојити;
Од'ше дођ'ше, ако Бога знаше!"
Оде књига по свој Босни славној
На све Турке Турске поглавице.
Када Турци књиге проучише,
Низ образе сузе проливаше,
Па скочише на ноге јуначке,
Из подрума коње изведоше,
Припасаше свијетло оружје,
Са сви страна војску сакупише,
Па Зворнику граду одведоше.
Кад се Турци под Зворник слегоше,
Те и паша на шефтер узео,
Ал Турака сило иљада дође.
То је паши врло мило било,
Па он гради орлове шајке,

Шајке лаке ораове лађе,
У Зворнику у својему граду;
Па он шајке спустише низ Дрину,
А он с војском покрај Дрине сиђе,
На Тичару с војском Дрину пређе;
Изиђоше у поља Лозничка,
Украј Дрине табор учинише
И Лозничка поља притискоше:
Све је бијел чадор до чадора,
Коњ до коња, јунак до јунака,
Бојна копља кано чарна гора,
Све с' вијају по пољу барјаци
Кано мрки по небу облаци;
Товни коњи, а бијесни Турци,
На алаје по пољу одлазе,
На Лозницу попријеко гледе.
Ту су Турци мудри и паметни:
Бише Турци украј воде Дрине,
Бише Турци за петнаест дана,
Не штедоше заметати кавге;
А кад своју одморише војску,
Па се војска у једно сустиже,
Прије зоре и бијела дана,
Лозници се граду прикучише,
На Лозницу сложно ударише,
Прве Турци шанце освојише
И по шанцу адет поставише:

По бедену вргоше барјаке,
А у шанцу хоџе проучише;
На Лозницу на град ударише,
Како Турци нагао ударају,
За беден се рукам' привађају,
Лозница се из темеља креће.
У граду су до три војеводе:
Прво јесте Српска војевода
Од Лознице Богићевић Анто,
А друго је Српска војевода
По имену Милош од Поцерја,
А треће је Српска војевода
Ја из Шапца Бакал Милосаве.
Трчи Анто по бедену граду
Кано соко по јелову грању,
По бедену поређа барјаке,
А Србиње мећe на бусије;
Виче Анто грлом бијелијем,
Виче Анто, к'о да соко кликће,
Око себе Србадију збори:
„О Србини, не бојте се, браћо!
Пун'те пушке, а туците Турке;
Нек је Турак' сто хиљада војске,
Нас у граду двадесет стотина,
Нека знате, разбићемо Турке.
Не жалите праха ни олова,
У мене је за доста џебане:

Да ложимо три мјесеца дана,
Да ложимо, војску би гријали:
Џебане нам нестати не може.“
Стоји цика Српскије пушака,
Јаук стоји око град’ Турака;
Црвен пламен свезан је за небо
А од оне ватре из пушака.
Бој чинише три бијела дана:
Ни престаше нити сна имаше,
Ни сједоше ни љеба једоше,
Нит’ стадоше нити воде пише;
Нагло Турци на град ударају,
Ништа Турци успрегнути не ће.
Бре какав је Поцерац Милошу,
И какав је Бакал Милосаве,
Прије би се они помамили,
Него би се Турцима предали.
Излијеће Поцерац Милошу,
Излијеће на горњу капију,
На ђогату коњу крилатоме,
Па сијече Турке око града;
Ту се Милош не зна уморити,
Док под собом коња не озноји;
А кад ђогат под њиме сустане,
Он се онда ев’ у град поврати,
Ђога сјаше, дората узјаше,
Па изгони дора на капију,

Све једнако Милош сјече Турке,
Јер се Милош не зна уморити.
С другу страну на доњу капију
Излијеће Бакал Милосаве
На јагрзу коњу великоме,
Па сијече Турке око града;
Ту се Бакал не зна уморити
Већ разгони Турке око града,
Док под собом коња не умори;
Кад јагрза у пјену учини,
Тад' се с коњем он у град поврати,
С оног сјаше, а другог узјаше,
Па једнако он разгони Турке.
Ко ће сили Божјој одољети?
Ко л' побити све цареве Турке?
Све једнако бојак без престанка:
Нити знаду, кад им данак прође,
Данак прође, кад ли ноћца дође:
Све једнако магла од пушака.
Дан четврти кад је освануо,
Ев' потега Богићевић Анто
По Лозници по бедену граду:
Анто гледа свуда око града,
Јесу л' Турци и што узмакнули;
Турци нису ништа узмакнули,
Већ се граду ближе примакнули.
Кад то виђе Богићевић Анто,

Препаде се Богићевић Анто,
Па процвиље из грла бијела,
Цвили Анто како љута гуја,
Како љута гуја под каменом,
Вели Анто: „Јаој моја мајко!
„Мило Бого! Што ли ћу ти јако?
Сад ће Турци Лозницу узети,
Ми војводе главе погубити,
Сиротиња муке допаднути;
Ја не жалим ниш' се тога страшим,
Ми војводе што би изгинули,
Али што ће наше јадне душе?
Душе не ће виђет' Божјег лица:
Сиротиња с нас муке допада."
Ту му дође Поцерац Милошу,
Крвава му сабља до балчака
И десница до рамена рука
Сијекући око града Турке,
Милош тјеши Богићевић Анту:
„Ја мој брате, Богићевић Анто!
Немој тужит', не плаши Србова,
Еда Бога и Богородице!
Како смо се побили с Турцима,
Ево има шест година дана,
Ђегођ смо се с Турцим' ударили,
Свагђе јесмо Турке разбијали:
Добре коње у срму облисмо,

У скерлет се чоу обукосмо,
Све од Турак' што смо добивали;
Еда и сад Турке разбијемо,
Од Турака шићар добијемо!"
Ал бесједи Богићевић Антo:
„А мој браше, Поцерац Милошу!
До сад смо се с Турцим' ударали,
Кад на Турке огањ оборимо,
Одма почну Турци узмицати,
А сад Турци узмакнути не ће;
Јели бојак три бијела дана?
Јели ово ватра без престанка?
Ништа Турци узмакнути не ће,
Већ се ближе прикучују граду,
На Лозницу нагло ударају:
Сад ће Турци Лозницу отети,
Ми војводе главе погубити,
Сиротиња муке допаднути.
Слатки Бого! Што ли ћу ти јако!"
Ал етоти Бакал Милосава,
Крвава му сабља до балчака
И десница до рамена рука
Сијекући око града Турке,
Бакал кара обје војеводе:
„Не будал'те, двије војеводе!
Ил' сте луди, ил' сте се препали?
Што се, болан, 'нако не владате,

Ко су с’ старе војводе владале?
Ђе је вама дивит и артија?
Што ви ситну књигу не пишете,
Не пишете, па је не шаљете
Б’јелу Шапцу, Лазаревић Луки,
Комендату од Шапца бијела,
Нек вам даде индат у Лозницу?
Другу пиш’те, Чупићу пошљите,
Трећу пиш’те теру Паратници,
Голом сину Зеки буљубаши:
Та они су на гласу јунаци,
Њи се боје сви Турци Бошњаци;
Ако нама од њи помоћ дође,
Нека знате, разбићемо Турке.“
Кад то чуо Богићевић Анто,
Та онда се пера осјетио.
Узе Анто перо и артију,
Дркћу руке, писати не може,
Веће даде Поцерцу Милошу:
„Нај ти, побро, Поцерац Милошу!
Нај ти, побро, перо и артију,
Књигу пиши, ја ћу говорити.“
Узе Милош дивит и артију,
Милош пише, а говори Анто.
’Вако Анто у књизи говори:
„Господару, Лазаревић Луко!
Ја из Шапца Српски комендате!

Или чујеш, болан, ил' не чујеш?
Или за нас ајеш, ил' не ајеш?
На Лозницу Турци ударили
И прве нам шанце освојили
И по њима адет поставили
(По бедену уд'рили барјаке),
И у њима ајаз проучили,
А Лозницу града опсали;
Нагло Турци на град ударају,
За беден се рукам' привашају,
Лозница се из темеља креће,
Оће Турци Лозницу узети,
Да ти видиш, Лазаревић Луко,
Ја каква је сила у Турака!
И какви су коњи у Турака!
Још да Турци пију рујно вино,
Рујно вино, јал' бистру ракију,
Би нагнали своје добре коње,
Би Лозници на беден скакали;
Ал не пију вина ни ракије,
Па уздама коње помешају.
Дај нам индат до неђеље прве,
Ако ли нам не дадеш индата,
Ја индата до неђеље прве,
Када буде у свету неђељу,
Ја ћу Турцим' предати Лозницу:
Бранити се више не можемо."

Оде књига Шапцу бијеломе.
Учи књигу Лазаревић Луко,
Учи књигу, грозне сузе лије;
Другу Луко на кољену пише,
Те је шаље бијелој Лозници,
А на руке Богићевић Анти
И свом побру Бакал Милосаву
И Милошу крилу од Поцерја:
„Чујете ли, до три војеводе!
Браните се, не дајте Лознице
Ја у Турске у проклете руке,
Не дај града без велика јада,
Без прољева крви од Србина;
Не ће проћи три бијела дана,
Стићи ће нам помоћ са сви страна,
Виђећете јада од Турака.“
Оде књига бијелој Лозници.
Оде Луко друге књиге писат’:
Прву пише, шаље у Љешницу
Ев’ из Борка Симеуну кнезу:
„Симеуне, Бијоградски кнеже!
Не распусти Бијоградске војске,
У Љешници дочекаћеш мене:
Лозница нам у невољи цвили,
Ваља дават’ индат у Лозницу
И Србињске избављати душе
Од Турака из нечисте руке.“

Другу пише, те Чупићу шаље:
„О Чупићу, змају из Ноћаја!
Војску купи, ајде у Љешницу,
Лозница нам у невољи цвили.“
Трећу пише, шаље Парашници,
Голом сину Зеки буљубаши:
„Голи сине, буљубаша Зеко!
Дед' устани и голаће крени,
Да си брзо у б'јелу Љешницу,
Лозница нам у невољи цвили.“
Трећу пише, те Капићу шаље:
„Ој војводо, Капић Симеуне!
Деде крени твоје Прекодринце,
Ти си цаба господство добио,
Сад ћ' у тебе срећу окушати;
Да си брзо у Љешницу б'јелу,
Лозница нам у невољи цвили,
Онђе ћу те виђет' код Лознице,
Онђе ћу ти љебац поклонити.“
Кад Чупићу ситна књига дође,
Чупић учи, грозне сузе лије,
Главом маше, зубима шкргуће,
Јер је Чупић тешко обољео,
И тешко га болест обрвала
Па се коња држати не може.
Викну Чупић слуге и дворане:
„Чујете ли, моје вјерне слуге!

Трч'те боље по богатој Мачви,
Поздравите моје буљубаше:
Побра Луку, Јосиповић Перу,
С Богашића Ковић Мијаила,
А од Дрине Бјелић Игњатију,
И поздрав'те Срдана Илију;
Моји момци, лави одабрани!
Јаш'те коње, ајте у Лешницу,
Војску куп'те по богатој Мачви,
Ајте листом у Лешницу б'јелу:
Лозница нам у невољи цвили."
Буљубаше кад чуше Чупића,
Сви скочише на ноге јуначке,
И по Мачви војску покупише,
Без Чупића лавови одоше.
Луко купи око себе војску
Ја по Шапцу и около Шапца,
По Посављу око воде Саве,
По Тавнави и по Поцерини;
Нама Луко покупио војску
У Лешницу шанцу дојездише
Једног сата а једног минута
Поглавице уједно дођоше,
У по с' ноћи онђе састадоше.
Једнако је бојак на Лозници:
Пушке праште, а топови гуде,
Испод неба лијећу лубарде;

Све баљемез баљемеза виче,
А лубарда лубарду дозива.
Ту Србињи спавати не могу:
Уста Луко, пође по логору,
Па он себе зове поглавице:
„Чујете ли, Српске поглавице!
И ви браћо, мали и велики!
Послушајте, што ћу бесједити:
Ако Бог да и Богородица,
Те се ојутра с Турцим' ударимо,
Дете, браћо, да се не издамо:
Ко издао, издало га жељо!
Бијело му жито не родило!
Стара њега мајка не виђела!
Њим се мила сестра не заклела!
Јоште, браћо, да вам ово кажем:
Који би што у боју добио,
Да добије везирево благо,
Нека другу не даде исета,
Проклет био, ко од њег' искао!
Свако себе нек шићара тражи.
Ајте, браћо, бијелој Лозници,
Оно ј' тежак бојак без престанка.“
То рекоше, на ноге скочише,
Сви коњици коње посједоше,
А пјешаци пушке докопаше;
Све с' коњици по два поређаше,

А пјешаци по два загрлише;
Поглавице напријед пођоше.
Из Љешнице у по ноћи пошли,
Па на Јадар воду ударише,
Док Србињи Јадар пребродише,
Први Србљи у Руњане дошли,
Још посљедњи Јадар прелажау,
У Руњаним' ишчекат' се оће
Код студене воде шеферича
У Руњанским зеленим шљивицим'.
Ту по ладу попадала војска:
Ко с' угриј'о, водом с' разлађује,
Ко је жедан, ладну воду пије,
Ко водицу, но љуту ракију;
Пјешадија у пушке загледа,
А коњици колане притежу,
На Лозницу попријеко гледе.
Опет Луко пође по логору,
Стаде Луко разређиват' војску,
Куд ће који уд'рит' поглавара,
'Вако рече Лазаревић Луко:
„О из Борка кнеже Симеуне!
Ти удари јунак од Истока,
Од Истока са својега сенца,
Уза Штиру, уз воду студену *);

*) Овђе се познаје, да је слијепац ову пјесму спјевао, јер Штира тече до Лознице од Југа к Сје-

А бимбаша, Кацић Симеуне!
Ти удари пољем од Лицнице,
Ту ћ' у тебе срећу окушати,
Ђоли сине, Зеко буљубаша!
Добро чувај брда и Гучева,
Утећи ће у планину Турци;
А ја одо с мојом кумпанијом
Од куда су понајтјешњи кланци,
Од Запада покрај воде Дрине.
Ви Мачванске чујте буљубаше!
Чупићеви лави изабрани!
Кад Чупића међу вама нема,
Ви оћете друмом ударити,
Ево друмом најнапред на Турке;
Ви најприје заметните кавгу,
Нека буде сваколика кавга
На онога Срдана Илију,
И нек буде срећа Срданова."
То рекоше, па се посулише,
Сваки своју страну разматраше;
Ал је мука на бој ударити.
Турци бију једнако Лозницу,
Три војводе по Лозници оде,
Ев' погледа Милош у Руњане,

веру, а испод Лознице се савија, па 'иде готово управо к Западу.

Милош најпре Србе опазио,
Па дозивље Богићевић Анту:
„Побратиме, Богићевић Анто!
Кака ј' војска по брдим' Руњанским?
Ако оно Турцим' индат иде,
И још оно буде Турска војска,
Нико не ће остат' од Србина,
Српска ће се св'јећа утрнути;
Ако л' оно буде Српска војска,
Тере нама саде индат стигне,
Сад ћеш виђет' јада од Турака.
Деде узми дурбин од биљура,
Не би л' војску на дурбин познао."
Узе Анто дурбин од биљура,
У шљивике Руњанске погледа,
И познаде, да је Српска војска,
И познаде Лазаревић Луке;
А кад позна Богићевић Анто,
Он казује Милошу Поцерцу:
„О Милошу! нама индат дође!
Ено Луке славна комендата."
Онда рече Поцерац Милошу:
„Побратиме, Богићевић Анто!
Ти обуци све Турске аљине,
И ти узми три-четири друга,
Кроз Турску се војску прокрадите,
Па идите у Руњанске башче

Ако Србља буде са јабане,
Та не знаду од куд уд'рит' ваља,
Ваља шебе уредити војску."
Кад шо чуо Богићевић Антио,
Узе Анто шри-чешири друга,
Обукоше све Турске аљине,
Па на добре коње посједоше,
Кроз Турску се војску прокрадоше
И одоше баш пред Српску војску.
Кад с' машише брда Руњанскога,
Од Турака нико и не виђе,
Разма један паша Али-паша;
Али-паша Турцим' бесједио:
„Јењичари, моја ђецо драга!
Ен' ушече градска поглавица,
Од Лознице Богићевић Анто,
Јал' ушече, јал' по индаш оде:
Сад јуришом ајше на Лозницу,
Гошова је бијела Лозница."
А кад, болан, Турци алакнуше
И Лозницу града опасаше!
Туку града са чешири стране:
С једне стране шоповима шуку,
С друге стране бојним лубардама,
С треће стране лагум поткопаше,
А с четврте јуриш без престанка.
Трчи Милош по Лозници граду,

Око себе Србадију рабри:
„Не бојте се, Србљи, браћо драга!
Пушке пун'те, а туците Турке,
Сад ће нама лијеп индат стићи,
Виђећете јада од Турака.“
Какав огањ гори на Лозници,
Црвен пламен до неба свезали.
Дође Анто Српскоме логору,
Опази га Лазаревић Луко,
Пред Анту је Луко потрчао,
Са Антом се у образ пољуби,
Немају се кад за здравље питат',
Веће рече Лазаревић Луко:
„Како ј', брате Анто, у Лозници?“
Анто проли сузе низ образе,
Антонија нема шта казиват':
„Видиш, Луко, како ј' у Лозници!
Сад су Турци ушли у Лозницу,
Па се сада кољу по Лозници,
Већ потец'те, ако Бога знате!“
Онда Луко викну поглавице:
„А Србињи! свак на своју страну.“
Па коњици коње посједоше,
А пјешаци пушке загрлише,
Па Лозници граду потекоше;
Најнапријед Срдане Илија,
И пред њиме Пурко барјактару,

Он пјешице свилен барјак носи,
Барјак носи, војсци калаузи,
А Илија за њим на ђогату.
Најпре Турци виђеше Илију
И пред њиме Пурка барјактара,
Па се Турци шада препадоше,
Кад Илију за собом виђеше,
Па се Турци натраг окренуше,
Не би л' како узбили Илију,
На Илију огањ оборише!
Ал Илија успрегнути не шће,
Већ подвикну к'о да пије вино,
Па на Турке јуриш учинио;
Са сви страна Србљи ударише,
Једнолико сложно ударише,
И на Турке огањ оборише,
Кано грозна киша из облака
Тако с' просу пушка од Србаља.
Кад то виђе Поцерац Милошу,
Он на граду отворио враша,
Па из града јуриш учинио,
Са сви страна забунише Турке.
Боже мили и Богородице!
Кад се двије ударише војске,
Једно Српска, а друго је Турска,
Стоји цика шанани пушака,
Стоји јаук рањени јунака;

Ето гребу мачи гребетаци,
Ев' шкргућу кости од јунака;
Јека стоји убојни топова,
Земља јечи, ведро небо звечи,
А све зељош зељоша дозива;
Виш' њи јарко помрчало сунце
Од онога праа и олова.
Турци даше плећа, побјегоше
Дрини води ладној на обалу:
Ево паше на ноге скочише,
А на добре коње посједоше,
Дрини води ладној утекоше;
Оставише убојне топове
И џебану што је за потребе,
И бубњари бубњеве бацише,
И свирачи свирале бацише,
Побацаше зиле и борије,
Погубише ситна ћиманета.
Мили Бого! чуда големога!
Да се коме чуда нагледати,
Како Српске сабље сијевају,
Мртве Турске главе зијевају!
Ту не оста Србљин у дружини,
Који Турске не одсијече главе.
Што Турака од сабље утече,
На Дрину и воду нађераше.
Колика је Дрина вода ладна,

А на којзи нигђе брода нема,
Ту је Турчин шада пребродио
Ђе је који доспјети могао.
Преко Дрине мало ко пријеђе,
Камо чудо, што у Дрини оста!
Дрина вода не тражи шефтера,
Веће ждере без броја јунаке.
Бого мили и Богородице!
Од како је постала Лозница,
Нису љепше Срби задобили,
Него шада, кад разбише Турке,
Од Турака шићар задобише.
Ова пјесма свјема Србињима,
Од мен' пјесма, а од Бога здравље!

33.

Луко Лазаревић и Пејзо.

Још ни зоре ни бијела дана,
Али-паша Дрини води дође,
Дође паша и доведе војску,
Поред Дрине разапе шаторе,
Па се паша покрај Дрине шеће,
А шипра се злаћеним буздованом,
К'о ђевојка зеленом јабуком,

У балчак се сабљи покуцкује,
А на Мачву попријеко гледи,
Па се паша и сам разговара:
„Док ми војска из дубљине дође,
Дрину воду пребродићу ладну,
Прегазићу сву богату Мачву,
Китог проћи и у Шабац доћи
У дворове Лазаревић Луке,
Оћу њему назват' добро јутро,
Ал' у з'о час по ме, али по њега,
По једнога добро бити не ће."
То говори паша Али-паша,
То говори, ал Бога не моли,
Веће мисли тако да уради,
Ал бесједи Пејзо Мемед-ага
„Господине, пашо Али-пашо!
Ев' у нашој Босни каменитој
Има, пашо, тридест капетана,
И имаде седам паша мали,
И велики паша учтуглија;
У свакога има по ђевојка,
У ког шћерца, у ког мила сеја;
Рад је сваки, да ми је поклони,
Сваки жели, да ме зетом зове;
Ал сам Богу јемин учинио,
Да с' Туркињом оженити не ћу,
Него ћу се оженит' влаињом

Из Поцерја главитом ђевојком,
Којано је б'јела и румена,
Која пије вино и ракију;
Та њом ћу се јунак оженити,
Влаињу ћу младу обљубити
На срамоту Лазаревић Луки,
И Чупићу, који Дрине чува;
Веће, пашо, драги господине!
Дај ти мене до два поглавара:
Прво дај ми Осман-барјактара,
Друго дај ми Тузлу капетана,
И дај мене три иљаде Турак'
На атима, а под миздрацима,
Да ја пређем преко воде Дрине,
Да прегазим сву богату Мачву,
Да осванем у Поцерју славном,
Да поробим села испод Цера,
Да запалим цркву Петковицу,
Па ћ' оданде удрит' низ Тавнаву,
Тавнаву ћу попалит' до Саве,
Уза Саву у Шабац ћу доћи:
А ти ајде Шапцу бијеломе,
Онђе мене оћеш дочекати,
Онђе с', пашо, састати оћемо."
Кад то чуо паша Али-паша,
То је паша једва дочекао,
Па му даде до два поглавара:

Једно прво Осман-барјактара,
Друго даде Тузлу капетана,
Изабра му три иљаде Турак'
На атима, а под миздрацима,
Па овако Пејзи говораше:
„Пођи с Богом, Пејзо Мемед-ага!
Попалите села испод Цера,
Све мушкиње под мач ударите,
А женскиње под робље довед'те.
Док ми војска из дубине дође,
И ја оћу Дрину пребродити,
Мачву прећи и сву поробити,
Китог проћи и у Шабац доћи;
Онђе, Пејзо, да се састанемо.“
Одатле се Пејзо подигао,
У по ноћи Дрину пребродио,
И ту Пејзи Бог и срећа даде
Српска њега не привиђе стража.
Оста паша Дрине чувајући,
Оде Пејзо у Поцерје славно.
Кад се д'јели срећа и несрећа,
Тавна ноћца од бијела дана,
У Поцерју освануше Турци
Код бијеле цркве Петковице,
Петковицу опколише Турци,
Игумана старца затекоше,
Три му ђака млада посјекоше,

А тројица у гор' утекоше,
Игумана жива ухватише,
Намастирско благо покупише.
Како Турци добро задобише,
Више Турци у села не шћеше;
Игуману руке савезаше,
Па га шуку перним буздованом,
Пјешке њега поред коња гоне;
Па се Турци наши повратише.
Кличе вила прије јарког сунца,
Са врх Цера високе планине,
Дозиваши Српскоме логору
Украј Дрине шанцу Бадовинцу,
Из логора зове поглаваре:
Прво зове Лазаревић Луку,
Друго зове Чупића Стојана:
„Жље заспали, Српске поглавице!
Жље заспали, зао сан уснили!
Тешко су вас преварили Турци,
Петковицу проробили цркву,
Исаију старца ухватили,
Бијеле му савезали руке,
Намастирско одузели благо,
Три су њему ђака погубили,
А тројица у гору утекла.
Ви спавате, за што и не знате.
Јели вама од Бога гријота,

А од људи покор и срамота?
Ђе је ваша вала и јунаштво?
Што чините? Јер се не бијете?
Кад то чуо Лазаревић Луко,
Он се пљесну руком по кољену,
Скерлет чоа пуче на кољену,
Па се скочи, припаса оружје,
И повика Чупића Стојана:
„А на ноге, Чупићу Стојане!
Тешко су нас преварили Турци:
Мачву прешли, очли у Поцерје,
Пешковицу поробили цркву,
Исаија заробили старца,
А још може више јада бити;
Већ мој брате, Чупићу Стојане!
Ти припаши свијетло оружје,
Па ти узми војске понајвише,
Па се спусти покрај воде Дрине,
Тврде страже покрај воде врзи,
Да не може тица пролећети,
А камо ли шатар прокасати
И од Босне књигу пронијети:
Бојати се Осман-капетана
Из Градачца из бијела града,
Да богаме не пороби Мачве;
Па кад дођеш шеру Парашници,
Ти поздрави Зека булубашу,

Нек устане Зеко буљубаша
И нек крене голаће јунаке,
Поред Башра воде нек постави
Тврде страже све једну до друге."
Чупић скочи, припаса оружје,
Узе Чупић понајвише војске,
Па се спусти покрај воде Дрине,
Тврде страже на бродове баци;
Када дође шеру Паращници,
Он поздрави Зека буљубашу,
Уста Зеко и голаће крену,
Тврде страже покрај Башра баци;
Да какви су голаћи јунаци!
Убили би под облаком ждрала,
А камо ли на земљи јунака!
Како би и Осман преварио?
А кад страже тврде поставише,
Стаде Луко пребирати војску:
Узе себе четрђести коњика
И стотину млађије пјешака,
И поведе Бакал Милосава,
И поведе Марка из Шпитара:
Милосава води ради дике,
Ради дике и рад' разговора,
А Шпитарца Марка рад' јунаштва;
И поведе Глушца Мијаила,
Који с'јече мачем без разлога,

И поведе Гркињића Ђорђа,
Когано је на сабљу отео
Од Турака из ропства Турскога,
И држи га као свога сина,
Који Луку свлачи и облачи
И свиленим опасује пасом.
Пође с њима четрЂест коњика
И стотина младије пјешака,
Оде Луко уз шу воду Дрину,
Да обиђе шанац у Љешници
И у шанцу свога браша Ђуру,
Свога браша Ђуру капешана,
Да га млада не преваре Турци;
А кад Луко Новом селу био,
Ђе су Турци Дрину прегазили,
Још се Турци повратили нису;
Куд су Турци Мачву прегазили,
На плочама траву однијели,
Стаде ука Луке око пута.
Јоште Луко пута истражује,
А Турци се пољем помолише,
Савезана игумана воде;
Није шала три иљаде Турак'!
А у Луке четрЂест коњика
И стотина Србина пјешака!
Кад је Луко опазио Турке,
Препаде се Лазаревић Луко:

„Мили Бого! на што ћу ти, јако?
На злу ти се мјесту затекосмо!
У равноме пољу широкоме,
Ђе не има ни трна ни грма,
Нас је мало, а млого Турака:
Да с' бијемо, разбит' не можемо,
Да бјежимо, утећ' не можемо;
Шуме нема, да се заклонимо,
Већ можемо лудо изгинути.
Веће, браћо, стотина пјешака!
Сваки своју пушку потпрашите,
Покријте се по зеленој трави,
Па пушака метати немојте,
Нека за вас Турци и не знаду;
Ми коњици одосмо пред Турке,
Па ће Турци на нас ударити,
Ми с' пред њима измаћи оћемо,
К вама ћемо Турке напустити,
Ви гледајте сваки' по једнога,
Па на Турке огањ оборите,
Са пламеном Турке забуните,
А ми ћемо сабље повадити
И у Турке јуриш учинити:
Не би л' како Турке забунили,
Не би л' старца од Турак' отели."
Тако Луко Србље сјетовао.
Пјешаци се по трави покрише,

Оде Луко су четрдесет друга,
Коња љути, а пред Турке иде.
Како Турци опазише Луку,
Одма Турци Луку познадоше,
Па говори Пејзо Мемед-ага:
„Ти си курво, Лазаревић Луко!
Што сам ћео, што сам удесио,
С тобом ћу се, курво, огледати.“
Трже Турчин сабљу димишћију,
Трже сабљу у лијеву руку *);
Али Луко Пејзе не познаје,
Него мисли, да је Али-паша,
Па се њему јуначки јављаше:
„Ја сам, курво, пашо Али-пашо!
Жена био, ко ти побјегао!“
Трже Луко сабљу у десницу,
Један другом добра коња пусти,
Доиста се ударити ћау,
Ал Србини не дадоше Луки,
Већ с' утјеку један пред другога,
Да Србима Луко не погине,
Србима је жао поглавара;
Утече се Бакал Милосаве
На јагрзу коњу високоме,
Па говори Лазаревић Луки:

---

*) Кажу, да је Пејзо био шуваклија.

„Побратиме, Лазаревић Луко!
Ја ћу за те на мејдан изићи,
Ти ћеш мене прије покајати.“
Трже Бакал сабљу у десницу,
Па полеће Пејзи Мемед-аги,
Ал тек што се коњи сусретоше,
А јунаци да с' сабљам' ударе,
А Бакала срећа изневјери:
Под Бакалом јагрз посрнуо,
Паде Бакал пред коња у траву,
Бакал паде, а Пејзо допаде,
Да Бакалу одсијече главу;
Ал се Бакал и пјешице брани
Бритком сабљом и десницом руком,
Бјежи Бакал около јагрза.
Када виђе Лазаревић Луко,
Ђе ће Турчин посјећи Бакала,
Скиде Луко пушку крџалијнку,
Којано је обљевена златом
Од јалмана до горњег нишана,
На којој је тридест белензука
Све од чиста жеженога злата,
Паразлама од тридест дуката;
На којој је до дванаест слова,
Свако слово у крв' окаљено,
На јуначко тело нам'јењено:
Она бије сваку амајлију;

Па је Луко онда говорио:
„Та не бој се, брате Милосаве!
Тај те Турчин ље погубит' не ће,
Нит' ће виђеш' буле ни маштере."
Крџалијнки живу ватру даде,
Пуче шара, пуста оштат' не ће,
Те погоди Пејзу Мемед-агу,
Погоди га под грло бијело,
Закла Пејзу као јагње б'јело;
Пејзо паде са коња у траву,
Ал долеће Осман-барјактару
С голом сабљом у десници руци,
Да Бакаљу одсијече главу,
Па му не да јагрза узјашти,
Бакал бјежи око коња свога,
Па се Бакал и пјешице брани,
Ал би њега Турчин погубио,
У Бакала вјерна слуга бјеше:
Павлић момче из града Мостара,
Когано је Бакал одранио
Уз кољено к'о рођеног сина
Зарад' Бога и заради душе,
Павлић собом заклоња Бакала,
Заклоња га собом и вранчићем,
Младо д'јете, одвише слободно,
Трже Павлић двије пушке мале,
У Османа обје окренуо:

„Стан', Турчине! куд си насрнуо?
Не ћеш згубит' мога господара
Док је моје на рамени главе."
Обје пукле Османа згодиле,
Синџирли га зрна ударила,
У Осману срце истргала.
Кад падоше двије поглавице
Онда Турци натраг устегнуше;
У то доба Бакал Милосаве
Узја коња, па поћера Турке;
Ал повика Тузла капетане:
„Јао, Турци, моји јеничари!
Нема Лука већ четрдест друга,
А нас има три иљаде равно,
Ето јако што се од нас ради!
Јала, кардаш, јуриш на душмана!"
Тад' се Турци опет повратише,
На коњике Српске јуриш чине,
Србљи сташе пред њима бјегати:
Та не бјеже да Турцим' утеку;
Веће маме Турке на пјешаке.
А кад Србљи Турке домамише,
На ма пуче од стотине Срба,
На ма пуче стотина пушака,
Мртви паде стотина Турака,
Погибе им Тузла капетане;
А Србињи онда јуришише,

Турци сложно огањ оборише,
Под Шпиштарцем убише ђогата,
Под Ђорђијом убише дората;
Ево Ђорђе пјешице измаче,
А Шпиштарца ђоган притиснуо;
На Шпиштарца Турци долећеше,
Лежећива да га посијеку:
Јадан Марко лежећи се брани:
Бритком сабљом и лежећи маше,
Око себе рашћерује Турке.
Доиста би Марко погинуо,
Ал опази Глувац Мијаило,
Ђе су Марка забунили Турци:
Трже мача Глувац Мијаило,
Па кроз Турке јуриш учинио,
Док до Марка пуше просијече,
Седамнаест Турак' посијече;
С друге стране Пушибрк Остоја,
Док Остоја пуше просијече,
Десет Турски глава одсијече;
Те Шпиштарца с коњем опростише.
Кад се Марко ногу доконао,
Кано соко крила на планини,
На поћера Турке на алаје,
Све разбише Турке на алаје,
Даше Турци плећа, побјегоше,
А на Дрину воду нагазише,

Одведоше Исаију старца.
Од Турака млого и утече,
А млого и и онђе остаде;
Седамнаест погибе Србина,
Оста мејдан Лазаревић Луке.
Како Турци Дрину пребродише,
Али-паша далеко и виђе,
Мало ближе пред њи истрчао:
„Јала, кардаш! како ј' у Србији?“
Турци њему невесело веле:
„Али-пашо, сиња кукавицо!
Никако је у Србиј' по Турке!
Колико смо тебе говорили,
Да не шаљеш војске преко Мачве!
Та ђе ти је Пејао Мемед-ага?
И ђе ти је Осман барјактару?
И ђе ти је Туала капетане?
Које Босна нигда оцећи не ће.
Погуби и Лазаревић Луко
Су својије четрђест коњика!
Још да бјеше Чупићу Стојане,
Не би тебе гласник Дрине прет'о,
Нит' би им'о ко глас донијети,
Да ти каже каконо је било.“
Од како је свијет постануо,
Није Србин Турке дочекао,
Мало Срба, а млого Турака,

Разма тада Лазаревић Луко
Што дочека Турке код Новога *),
И погуби Пејзу Мемед-агу
О крстову дану јесењему.
Ова пјесма свима Србињима,
Од мен' пјесма, а од Бога здравље!

34.

Вала Чупићева **).

Често књиге земљу прелазише
Од Тополе села поносита,
Од онога Петровића Ђорђе,
Од Ђорђије од Србије главе,
На господу и на војеводе,
На кнезове и на буљубаше:
„Весел'те се, ђецо Србадијо!
Амо Турке јесам поб'једио
На нашему шанцу Делиграду,
Разбио сам царску султанију;

---

*) т. ј. села.

**) Какогођ што се Чупић вали овђе у пјесми, тако се и у говору валио и јунаштвом и богаством и свачим.

Ал су Турци брижни и срдити,
Отишли су земљи по ћенару,
Невјерници јесу свагда Турци,
Чувајте се од Босне поносне,
Отуда ће Турци ударити,
Чувајте се, да вас не преваре.“
Прву књигу Шапцу граду посла:
„Попе Луко, моја десна руко!
Добро чувај Посавине славне,
Посавине и Тавнаве, Луко,
Да ми Турци роба не одведу;
За роба ћу тебе погубити.“
Другу пише, те у Јадар шаље,
У Лозницу Богићевић Анти:
„Војеводо, Богићевић Анто!
Учувај се од града Зворника,
Да тебека Турци не преваре;
Добро чувај Лознице и Јадра,
А од Јадра не пусти робиње;
За роба ћу тебе погубити.“
Трећу пише, у Поцерје шаље,
Свом посинку Поцерцу Милошу:
„Мој посинко, Поцерац Милошу!
Добро чувај Цера и Лешнице,
Да тебека Турци не преваре,
Из Поцерја роба да не воде;
За роба ћу тебе погубити.“

Књигу пише, те је шаље Ђорђе
Ев' Чупићу змају из Ноћаја:
„Ој Чупићу, змају из Ноћаја!
Извуци се, море, иза бара,
Па се свагда украј Дрине нађи:
Добро чувај Мачве и Подриња,
Да тебека Турци не преваре,
Да из Мачве роба не одведу;
За роба ћу тебе погубити.“
Кад Чупићу ситна књига дође,
Учи књигу Чупићу Стојане,
Другу Стојан на кољену пише,
Те је шаље у село Тополу,
А на руке Петровићу Ђорђу:
„Ој ти Ђорђе, од Србије главо!
Ја с' не бојим цара силенога;
Пуст' и на ме, ако су ти тешки;
Турци на ме ударит' не смију.
Док ј' у мене моји капетана
И момака лава одбраније,
Кој' б' на ватру живу ударили:
Док ј' у мене прво капетана,
Капетана побратима Луке,
Он с' не боји једнога везира;
Па док ми је другог капетана,
Капетана Ковић Мијаила,
Он с' не боји другога везира;

Па док ми је трећег капетана,
Ја од Дрине Бјелић Игњатија,
Он с' не боји трећега везира;
Па док ми је Срдана Илије,
Кој' с малијем боја бити не ће,
Веће жели, да на трумпу уд'ри,
Он с' не боји четвртог везира;
Па док ми је голог сина Зеке,
Голог сина Зеке капетана,
И његови голаћа јунака,
Он с' не боји петога везира;
Па док ми је слугу одбраније,
Одбраније, лава избраније,
Кој' на ватру смију ударити:
Та док ми је Сићића Маринка,
И док ми је Шуманца Васиља,
Па док ми је Лашковић Јована,
И док ми је Нинковић Јовице,
Па док ми је Кара Мијаила,
Ето Кара из луга Китога,
И док ми је Шица Мијаила,
И док ми је Ђорђе с Бјелотића,
Па док ми је Гацуљић Стјепана,
Он без кавге ручати не може;
И док ми је Качкина Стевана;
И док ми је лава одбранога,
Кога гојим у двору мојему,

Од Сријема писара Андрије;
Па док ми је мог коња дората,
И док ми је сабље Маџаркиње,
Ја б' на цара јунак ударио,
Лави би му чадор бастисали;
Бога молим, да ударе Турци."
Оде књига Петровићу Ђорђу,
Учи књигу Петровићу Ђорђе,
И то Ђорђу врло мило било,
Од милине на ноге скочио,
И 'вако је Ђорђе говорио:
„Вала синко, Чупићу Стојане!
Нисам знао, што под скутом држим;
Кад без мене можеш војевати,
Сад ја, синко, могу почивати;
Да би тако, Стоко, и не било,
Доста мене, што говориш рабро."

35.

Бој на Чачку.

(Комади од пјесме.)

Још зорица не забијелила,
Ни даница лица помолила,
Ал' покличе пребијела вила

Са Авале изнад Бијограда,
Она зове стојну Бијограду,
А на име Сулеман везира:
„Зар не видиш, њима не виђео!
Ђе се твоја одметнула раја?
Залуду си земљу одузео,
Раћерао Српске војеводе
Једне к мору, а друге к Дунаву,
Кад, везиру, јеси оставио,
Оставио до три љуте гује:
Једно гују војводу Мутава,
Друго гују Лома Арсенија,
Треће гују посинка Милоша;
Још је један акреп настануо,
Љути акреп од Добраче Јово;
Сву ти редом одметнуше рају:
Одметнуше Гружу и Мораву,
А покрај њи Млаву и Ресаву;
И на Чачку учинише кавгу:
Чачак су ти попалили листом,
И сагнали робље у џамију;
Не ће проћи три бијела дана,
Све ће им се предавати робље.“
Кад то зачу Сулеман везире,
Удари се руком по кољену:
„Авај мене до Бога милога!
Још тројицу да сам погубио,

Сва би моја останула раја.“
Па дозивље пашу Ћаја-пашу:
„Ћаја-пашо, од крајине крило!
Ајде купи млогу силну војску,
Па ти иди Рудничкој наији;
Поарајте, огњем попалите
До Мораве и око Мораве,
Па у Чачку логор учините,
Уватите три војводе Српске,
Вежите ми посинка Милоша,
Вежите му руке наопако,
А на ноге желез гвожђе тешко,
Турите га на коње мезилске,
Пратите га мене к Бијограду,
Од њега ћу сеир учинити;
Ту двојицу горе погубите.
Драгачево себе призовите,
Све кметове и њине кнезове,
Па и пола онђе погубите,
А пола и к мене оправите;
Поћерајте робље и плијене,
Па ајдете стојну Бијограду.“
То је паша једва дочекао,
Брже оде у своје конаке,
Пред конаке изнесе барјаке,
Под барјаке покупи јунаке,
Све бекрију горег од горега,

А јунака бољег од бољега,
Који може стићи и утећи,
И на страшну мјесту постајати,
А не жали јунак погинути;
Ком је сабља и отац и мајка,
Кабаница кућа ће му драго,
А за вјерну љубу и не знаде,
Но се мисли скоро оженити
Ја Моравком, јали Шумадинком;
Он покупи петнаест иљада,
Па иступи војску у Врачара.
Њега гледа Сулеман везире,
Баш са куле, ће му сати стоје,
Мало му се учинило војске,
Па дозива сина Амет-агу:
„Амет-ага, да мој мио сине!
Куп' јанију царева пјешака,
И атлију пашине кавазе,
Па ти иди паши у индата;
Млого ћете робље придобити.“
Амет-ага оца послушао,
Сву је војску био покупио,
И он оде с пашом у нахију.
И падоше на прве конаке
По Врбици и по Трешњевици.
С миром Турци иду уз нахију:
Ни ком с' не да у село свратити,

Ни ком не да зулум учинити.
Кад дођоше у Таково Турци,
Ту је пашу књига сусретнула
Од онога бега Асан Гоља *):
„Ћаја-пашо, сунце огријано!
Пушти, пашо, у нашу војску,
Поарајте, огњем попалите;
На мене су власи насилили,
И воду су мене узаптили,
Ево данас три неђеље дана.“
Каде паши така књига дође,
Пушћа паша своју млогу војску,
Поараше, огњем попалише
До Мораве и око Мораве,
Млого пусто робље придобише;
И ту Турци на конак падоше
У малено село Коњевиће,
Заноћише, а не осванушe,
До у Чачку осванушe Турци,
Туна Турци логор учинише.
А кад виђе господар Јоване,
Он истури војску на Љубића,
На Љубићу шанце начинише —
— — — — —
— — — — —

*) из Чачка.

— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

Враг нанесе пашу Ћаја-пашу
На јунака Книћанина Васа.
Кад је Васо пашу угледао,
Он је својој пушци бесједио:
„Пушко моја, не остала пуста!
Немој мене данас преварити,
Досле сам те сребром окивао,
Одселе ћу жеженијем златом
Код мојега славна господара.“
Пушци рече, а оку примаче
Пуче пушка, свијетла му рука!
На лоше га мјесто погодио,
Ђе спучава токе на прсима,
Не укварі тока на јунаку;
Но укварі срце у јунаку;
Паде Турчин у воду Мораву —

— — — —
— — — —
— — — —
— — — —
— — — —
— — — —

Каде Турци угледаше војску,
Ђе удари са четири стране,
Побјегоше, робље оставише,
Оставише робље и топове,
Оставише азну и џебану;
За њима се Срби натурише,
Да испраше уз наију Турке.
Од Јелице до воде Бјелице,
Све осташе баше и субаше
Око пута отуд и одовуд,
Све осташе један до другога,
Да не жали један на другога;
Од Бјелице те до Моравице,
Све осташе аге и бегови
Око пута отуд и одовуд,
Све осташе један до другога,
Да не жали један на другога;
Од Морав'це те до у Водице,
Све осташе пашини кавази
Око пута отуд и одовуд,
Све осташе један до другога,
Да не жали један на другога;
Од Водице до села Кладнице,
Ту осташе оџе и аџије,
Око пута отуд и одовуд,
Све осташе један до другога,
Да не жали један на другога;

Док дођоше у Сјеницу Турци.
У Сјеници по доњем сокаку
Око они кућа Убанића,
Туна су се састајали Турци,
На пријепис казивали војску,
Колико им изгинуло војске,
Изгинуло дванаест иљада,
И што дошло, остати не може.
Кад се Српска искупила војска,
Доведоше деведесет роба
И тридесет живије Турака,
Доведоше у село Коиће,
Све господар исијече Турке,
А робљу им даше пратиоце,
Он оправи робље у Ужице,
Да казују по Ужицу каде,
Како јесу Срби задобили,
Како ли су заглавили Турци;
Нек се прича и нек се казује,
Кад је паша војску подигао,
Да ували оборкнез Милоша.

ТОЛКОВАНИЈЕ НЕКОЛИКО РИЈЕЧИ.

У овим пјесмама има око 300 ријечи, којије нема у моме рјечнику; но ја за сад назначујем овђе само оне, за које мислим, да и сви Срби не ће моћи ласно разумјети:

Акреп, * јакреп.
Арбанија, Арнаутска.
Арвлам, * управо не знам ни сам шта је.
Арчалија, * т. ј. широка.
Атар, * атер.
Баом (твор. од ба), т. ј. страом, плашњом.
Бакарлија, * бакрачлија, узенђија.
Балча, * балчак.
Бекрија, * пијаница.
Белћи, * белћим, може бити.
Бида (у пјесмама), мјесто б'једа.
Бил (био), ла, ло, (у пјесмама) мјесто б'јел.
Брод, лађа, галија.
Бумба, (die Bombe), кумбара, лубарда.
Бутун, * сав, сва, све.
Веље (красте), т. ј. велике (cf. Слав. велїй.)
Веђеца, * аљина женска, као јапунџе.
Гаирет, * снага.
Греде (од гредем, грести, које ја прије нијесам чуо у Српском језику), т. ј. иде.
Далбулана, * бубњеви и свирале и зиле и борије, све заједно.
Дарати, дирати.
Диба (једни пјевају и дива), (ст.) ваља да је нешто свилено, као кадифа.
Добре, добро (cf. Слав. добрѣ).
Друсто, друштво.

Ђемија, * лађа,
Ђида, ђидија (vertraulich).
Ђумишли, * adj. indecl. сребрн.
Е } јер.
Ел }
Ели }
Ескија, * стара плоча коњска.
Еһим, * љекар.
Жуђети, жељети. cf. жудан.
Издобила, изобила.
Иска, њиска.
Истиван, некаква аљина.
Јазиџија, * писар. cf. јазија.
Јанија, * пјешак.
Јандал, * на страну.
Једанак, } т. ј. одма.
Једнак, }
Ју, (вишеш. од она), мјесто је (cf. Слав. ю).
Кардаш, * брат.
Кошһелица, ваља да је пеһина.
Крш, овђе значи велики камењак.
Куле, кулаш.
Кулуглија, * кулук се Турски зове полиција, а кулуглије ваља да су људи од полиције.
Куфин, међа, граница.
Лобуд, дрво мало покраһе и подебље од цилита, које Турци (у игри) бацају с коња.
Ломан, мна, но, овђе значи каменит и брдовит.
Мартолоз, не знам ни сам шта је.
Меневиш, * плав.
Но, овђе һешто не значи ништа, него само да је пуна врста (као на другом мјесту ја и та), н. п. на стр. 175. у врсти 6.
Одаждица (од даждица?), кишовита, од кише.
Ома, одма.
Османлија, * Турчин из Азије; седла Османлије, т. ј. као што су у Турака из Азије.
Отмановиһ цар, т. ј. Турски.
Пече, ваља да су некакви завоји око главе.
Прочи, други, остали.
Пули, * adj. indecl. шарен. cf. пулија.
Раат, * bequem; а овђе готово и весео значи.
Раждене, разагна, рашһера.
Рувешлија, * од једнога заната.
Сајалија, саја.
Сал, * салт, сам, сама, само.
Сеир, * чудо; учинити што сеир, т. ј. чудити се чему.
Сигурати се, спремати се, готовити се.
Силиктар, * der Waffenträger.
Сјетно, (ст.) управо значи жалосно (сјетно невесело) (cf. Слав. сѣтовати); али овђе (на стр. 4. у врсти 12.) значи на против (сјетно и весело). Из тога се види, да ова ријеч у говору није позната ни мало.
Скендерија, земља око Скадра.
Стојни Бијоград, у говору зове се варош у Маџарској; а у пјесмама

каже се стојни ионом Бијограду у Србији.
Сушорина, мошшица.
Талац, онај, што је у залози, der Geisel. Тако се говори и шаошшво, das Pfand.
Те, овђе на неколика мјеста стоји мјесто ће.
Тевећели, * шако ласно.
Тим, шако (чим га виђе, шим га и познаде).
Тумбак-бакарлија, * бакрачлија од шумбака.
Ћаја, } као намјесник
Ћеаја, } или насшојник, Kiaja.
Уба, из убаа, ш. ј. изненада.
Уварташи, увребаши.
Узапшиши, зашвориши, забраниши.
Урмешин, * кукуруз.
Усшевашы, уговориши.
Ушина, сова, јеина.
Ушробица, цигерица.
Цуцкиња, не знам шша значи (да није из Цуца, из Црне горе?)
Чекркли, * adj. indecl. што се окреће, као чекрк.
Челобођа, поглавар.
Чим, како (чим ши насша —, шако —; чим га виђе, шим га и познаде).
Чифш, * пар.
Шемишљика, некака шрава.
Шуркулија, маласшвар.

Штампарске погрјешке.

Тешко је наћи књигу без штампарске погрјешке; но ја се надам, да и овђе не ће бити млого: ја сам до сад само три опазио, које ево овђе назначујем:

На страни 95. у врсти 10. (оздо) Кунар читај Кунор; на страни 105. у врсти 12. (озго) оберник читај аберник; а на стр. 355. у врсти 6. (озго) мило читај мили.

ИМЕНА ГГ. ПРЕНУМЕРАНТА.

Њ. превосходителство високопреосв. Господин Мојсеј Миоковић, православни епископ Карлштадски, Њ. Ц. к. и А. велич. дејствителни тајни совјетник и пр.

Арад.

Благородни Г. Сава от Арсић, биргермајстер и пр. 5 књ. Благородна Госпођа Евстахија от Арсић 2 књ. Благор. Г. Антоније Мицић, сенатор и капетан варошки. Високоуч. ГГ. Лазар Михаиловић, варошки нотариус и фишкал. Димитрије Констандини, Влашки препарандски професор. ГГ. Ђорђије Креспић, член комунитета. Манојло Нановић, чл. ком. Лазар Даскаловић, чл. ком. Господична Ана от Лукачик, љубитељница муза. Госпођа Алка Радивојевић, љуб. муза. Господична Терезија Илијћ, љуб. муза. Господична Ана Тенецки, љуб. муза. Господичне Евстахија и Јелена Орловић, љуб. муза. Никола Бабић, II. класе ученик.

Баја.

Благородни Г. Петар Јоановић, к. к. пошт. и прив. в. формунд. Благородна Г. Јелисавета от Перадовић, рођ. Токајлијћ. Ч. Г. Тимотије Бранковић, ђакон. ГГ. Стефан Чокор, член комун. и трговац. Живко Пекаровић, учитељ II. кл. Аврам Радић, трг. Ђорђије Јанковић, трг. Павле Токајлић, трг. Василије Јорговић, трг. Петар Денда, трг. Јован Петрић, трг. Ненад Јоановић, сапунџија. Јефтимије Ковачевић, сапунџија. Јован Дачић, чаруџија. Лазар Кристинић, чаруџија. Ђорђије Арсеновић Зора, кожуар. Јован Токајлијћ, член. комун. и трг. (скупитељ ГГ. пренумераната). Ђорђије Јоановић, трговачки калфа.

Беч.

Благородна Госпођа Марија Тирка, рођена от Демелик, високоблагор. Г. Имра Редель, у Мацарск. придворн. канцеларији концеписта и пр. ГГ. Андрија Белецки, доктор медицине, примарни љекар и вицедиректор у свеопштој болници. Јерн. Копитар, кустос у ћ. к. придворној библиотеци 25 књ. Лазар Милетић, адвокат и Загребске вармеђе асесор и пр. Теодор Д. Тирка. Теодор Ј. Тирка. Димитрије Т. Тирка. Браћа Владислави. Браћа (Димитрије и Илија) Васићи (из Ирига). Петар Предић из Станчића (у Бачкој). Јован Адамић, слишатель права Аустријскога. Петар Матић, слиш. права Аустр. Глигорије Грујић, bürgerl. Damen-Kleidermacher. Гаврило Грујић.

Бечеј.

Благородна Госпођа Јева от Чокић, рођ. от Јурковић, са синовима Гаврилом и Ђорђијем. ГГ. Ђорђије Стакић, Исидор Стојановић, Ђорђије Грујић (из Нада), Павле Станишић, трговци.

М. Бешеново.

Препод. отац Ђорђије Новаковић, намјесник.

Бијоград.

Благор. Г. Никола Станковић, обор-кнез наије Бијоградске 2 књ. Препод. Г. Партеније Јовановић, игуман манастира Раковице. ГГ. Гаврило Николајевић, секретар канцеларије народне. Петар Лазаревић, економ у конаку Господареву 2 књ. Лазар Поповић, писар. Максим Ранковић, писар. Марко Богдановић, буљугбаша пандурски. Јован Рачић, учитель. Димитрије Вујић, учитель. Наум Ичко, базерђанбаша 2 књ. Аџи-Никола Костантиновић, базерђанбаша. Милоје Радојевић (из Чумића), трговац. Никола Мариновић, трг. Павле Марковић, трг. Велько Јовановић (родом из Ниша), трг. и љубитель наука. Сава Лазаревић, ћурчија. Димитрије Срешковић, трг. Ђорђије Спиридон

Ставро, трг. Алекса Ђорђијевић Ставро, трг. Ђорђије Јовановић, трг. Димитрије Тодоровић (родом из Ужица), трг. Танасије Бранков Ивановић, трг. — Танасије Станчо Стефановић, Илија Павлов Марковић, Димитрије Стефановић, ученици.

Будим.

Високоблагородни Г. Стефан Урош Несторовић, краљ. совјетник и највећи надзиратељ школа Српски, Влашки и Грчки и пр. Благородни Г. Ђорђије Станковић, предградија Табана биров, и грађанске милиције мајор. Високоуч. Г. Јован Берић, СС. XX. и философије доктор, актуар код надзиратељства народни школа и пр. ГГ. Лазар Стефановић, избр. општ. член. Наум Петровић, Самуило Марковић. Василије Суботић, Ђорђије Трифуновић, Ђорђије Пантазић и Стефан Вучкић, Лазар Лазић.

Варшава.

Високоблагородни Г. Марко Марковић, Росијско-Импер. Лејбгвард. уланскога полка мајор., Г. Стефан Добрић, великокупац. Г. Петар Шушари, трговац.

Вуковар.

Г. Јован Гавриловић 20 књ.

Дубровник.

ГГ. Јован Владисављевић, учитељ. Димитрије Миланковић. Јован Шкуљевић. Стефан Ђуросавић. Ристо Петар Мичић.

Земун.

Ч. ГГ. Лазар Савић, парох Земунски; Лазар Боић, парох Добановачки; Никола Јовановић, парох Војачки; Ђорђије Чобановић, ђакон и учитељ Баштајнички. — Благородни ГГ. Василије Лазаревић, ћ. к. капетан и пургермајстор Земунски; Јаков Рашић, ћ. к. Варадинске граничарске регементе капетан у Сурчину; Павле Станковић, ћ. к. Варадинске регементе оборлајтнан у Сурчину; Максим

Секулић, ћ. к. Варадинске регементе оборлајтман у Сурчину; Јован Дукић, ћ. к. Варадинске регементе барјактар у Војдки; Јован Алексијовић, у Земунској армицији обр-амтс-контролор; Јован Лацко, у Земунском контум. над памуком први надзиратељ; Игњат Василијевић, сенатор Земунски. — ГГ. Коста Радиновић, полицај-адјункт. Стефан Радичевић, дијурниста. Марко Димчоглијћ, дијурниста. Лазар Маријановић, учитељ Грчки. Василије Јовановић, учитељ Српски. Мијаило Николић, Ресничкји учитељ Српски. — ГГ. трговци: Коста Хаџија Пивар, Милош Урошевић, Мијаило Павковић, Јован Младен, Василије Василијевић, Лазар Петровић Добановчанин, Панта Аци-Стоило (експедитор), Теодор Нашо Бајић, Петар Јокић, Станиша Николић, Танасије Поповић, Мојсило М. Лазаревић, Теодор Радисав Томић, Марко Димитрије Братоглијћ, Браћа Костантин Цико, Ђорђије Романчић (за кћер Јелену и сина Павла 2 књ.), Радован Андрејевић, Петар Бранковић, Јован Милис. Јовановић, Цвјетко Рајевић, Алекса Јовановић, Коста М. Јовановић, Ђорђе Петровић Добановчанин, Антоније Теодоровић; Стефан Костић. — ГГ. мајстори: Јован Петровић, ковач. Алекса Ђорђијевић, абаџија. Радован Пајевић, ћурчија. Лазар Костић, којач. Аксентије Лаушевић, абаџија. — Госпође: Настасија, супруга Г. Панте Стефановића, трговца. Јелисавета, супруга Г. Ристе Стојковића, трговца. Анка, супруга Г. Александра Радивојевића, трговца Старо-Арадског. — Г. Ђорђије Мартиновић, трговачки субјект. — Ученици: Стефан Константиновић, Димитрије Раваило Антоновић. — Ученице: Катарина Ф. Петровића; Катарина Ђорђа Атанацковића.

Канижа Српска.

Благородни ГГ. Теодор и Алекса от Јеремијћ.

Карловац (горњи).

Ч. Г. Јован Ђаковић, намјесник и админ. Трје-

стански. ГГ. Павле Папулић, у клерик. училишту епархије Горњокарловачке учител. Самуило Илијћ, учител. Павле Ненадовић, конзист. нотар. Мијаило Медаковић, трг. Глигорије Малешевић, трг. Димитрије Кукић, љубит. наука. Никола Поповић, трг. Јосиф Поповић, трг. Лазар Лађевић, трг. Василије Радаковић, трг. Мијаило Милијћевић, трг. Ђорђије Варсан (из Панчева), трг. Вучко Костантиновић (из Панчева), трг. Алекса Стојковић (из Панчева), трг. Госпођа Јулијана Папић, удовица. ГГ. Јосиф Папић, трг. Алекса Мусулин I. године човеч. н. слишател. Павле Петровић, ученик. Јован Рајевић, ученик.

Карловци (доњи).

Високоуч. Г. Петар Ристић, економије практикант.

Кечкемет.

ГГ. Тријандафил Пачу, Софроније Пачу, Василије Драгојловић, трговци.

Липиска.

Г. Марко Добрић, трговац, и заклети сензал.

Мача.

Високоблагородни Г. Павле Чарнојевић, господар од Маче, Шиманде и Киш-Орозина, крал. совјетник и пр.

Нови сад.

Високоуч. ГГ. П. J. Шаффарик, директор гимн. Ђорђије Магарашевић, професор. Игњат Јоановић, професор. Ђорђије Георгијевић, професор. Мојсије Игњатовић, професор. Тимотија Милашиновић, учител II. норм. класе. — ГГ. Милошевић, учител I. норм. кл. Вуковић, учител код Алмашке цркве. Јаков Филковић, трг. Исак Груић, трг. Стефан Марковић, трг. Илија Стојановић, Марко Маринковић, Стефан Стефановић, Глигорије Јовшић, Василије Бранковић, ученици VI. класе.

Ђорђије Димитријевић, Александер Георгијевић, Гаврило Поповић, ученици V. кл. Јован Болић, Димитрије Радосављевић, трговачке калфе.

Острогон.

Благородни и Високоуч. Г. Глигорије Јакшић, Малт. орден. к. и пр.

Остружница.

Алекса Николајевић. Јелена Николајевић. Настасија Ранковић.

Пањева.

Благородни Г. Василије Демелић, господар Пањевски.

Пешта.

Високоуч. ГГ. Мијаило Витковић, адвокат. Јован Рацић, адвокат, 4 књ. Благородни Г. Сава от Илијћ и Госпођична Јелисавета от Рогуљић (из Ирига), 5 књ. Високоуч. Г. Мостарски, заклет. нот. кр. табл. Мацарске. ГГ. трговци: Јован Каулици, Ђорђије Адамовић, Петар Раић, Александер Панајот, Тома Куишор, Танасије Пиперковић, Јован Деметровић, Илија Монастерли, Ђорђије Станковић, Андрија Розмировић, Јосиф Михаиловић, Ђорђије Ласковић, Петар Аднађевић, Костантин Несторовић, Мојсило Исаиловић, Гавра Станковић (из Новога сада), Алекса и Никола Михаиловићи (из Сарајева), Мијаило Каркалић, Димитрије Георгијевић, Ђорђије Бошковић, Петар Јоановић, Никола Стојановић, Јован Трифић, Ђорђије Кода, Софроније Чичовац, Мијаило Пуфка, Јован Јоановић млади, Петар Панић, Антоније и Мијаило Хидег (2 књ.), Јаков Лаушевић, Сима Шишар, Миловук и Добровојевић (скупитељи ГГ. пренумераната). Г. Стефан Пауновић, грађанин. Јосиф Николић, ученик.

Роич (у Штаерској).

Г. Сигисмунд фон Пор, јустијал.

Сегедин.

ГГ. трговци: Јован Дачковић, Димитрије Лотић, Јован Мирковић, Јован Жеравица, Мијаило Живановић, Стефан Савић, Никола Ракић, Максим и Аврам Врановац, Никола Жеравица. Госпође: Јула Крестић, Рахила Чавргов, Марија Савић, Александра Живановић, Ана Ракић, Катарина Сремац, Марија Мирковић, Јулија удовица Георгијевић. Господичне: Марија Петровић, Ана Јоановић, Јелена Дамјановић, Јерина Поповић.

Сент-Андрија.

Благородни Г. Ђорђије Белгради. — ГГ. учитељи: Василије Арсенијевић, III. кл. Јован Нерић, II. кл. Василије Дамјановић, I. кл. — ГГ. Петар Мартиновић, Ђорђије Симоновић, Пава Котуровић.

Сомбор.

Благородни Г. Василије Атанацковић, института кр. педагогическог Српског мјестни директор, сл. депутације, фондове школске управљајуће, кондепут. с лијеве стране Дунава, и конзул Сомборски. Преч. и Високоуч. Г. Павле Атанацковић, инст. кр. педаг. Српског катихета ј. р., и парох Сомборски. Благородни ГГ. Симеун Деметровић, сенатор и капетан Сомборски. Сава Бељански, сенатор. — Високоуч. ГГ. Василије Булић, инст. кр. педаг. Српског професор. ј. р. Димитрије Исаиловић, истога института професор. ј. р. Јован Живковић, истога института професор ј. р. Господична Софија Атанацковић. Госпођа Јелена Лековић, рођ. Јанковић. Господична Јустина от Папхази. Г. Јован Атанацковић, грађанин и трговац Сомборски. Господична Јустина Максимовић. Ч. Г. Стефан Теодоровић, ђакон и учитељ Пивнички. Благоразг. Г. Јован Младеновић, п. д. наставник Паланачки.

Темишвар.

Преч. Г. Августин Петровић, архимандрит Бездински и Темишварске епархије администратор.

—

Благородна Госпођа Катарина от Вуковић, спахиница Берегсовска. Благородни ГГ. Иларион Влаховић, сенатор. Ђорђије Чокрљан, доктор медицине. Мојсије Поповић, адвокат. Миша Ђорђијевић, адвокат. Раић, ћ. к. војнички канцелиста. Арон Арсеновић, сл. инсурекције оборлаћман. — ГГ. Аврам Дузи, ћ. к. поштмајстор. Софроније Стефановић, Steuer-amts-Adjunct. Стефан Николајевић, Темишв. администрације дијурниста. Василије Пандазић, ћ. к. Temeswar. Verwalteramts Praktikant. Јован Перјан, канцелиста. Василије Бранкован, нотар. Аћим Балан, ћ. к. универзит. књигопродавац и књиговезац, 5 књ. Јован Марковић, трг. 2 књ. Софроније Николић, трг. Пантелија Ђорђијевић, трг. Никола Недељковић, трг. Костантин Дијаманди, трг. Адам106ковић, трг. калфа. Нићифор Чолаковић, сабрв. Манојло Антоновић, молер. Сава Петровић, молер. Димитрије Антоновић, трг. из Чакова. Сима Милинковић, учитељ Варјашки. Димитрије П. Тирол (скупитељ ГГ. пренумеранта). Госпођа Кристина Тирол.

Тријест.

ГГ. Петар Теодоровић, 30 књ. Димитрије Фрушић, доктор медицине, 30 књ. Миљко Радоњић, 8 књ. Димитрије Владисављевић, учитељ, 8 књ. Јефта Поповић, учитељ, 8 књ. Кристо Цвијетовић, трговац, 8 књ. Никола Вота, трговац, 8 књ. Љубомир и Милош Владисављевић из Кузмина.

Чанад.

ГГ. Ђонисије Обрачевић, нотар. Аркадије Путић, трговац.

Шид.

Ч. Г. Аврам Панић, парох Шидски. Благородни Г. Арон Продановић, ћ. к. капетан.

М. Шишатовац.

Преч. Г. Лукиан Мушицки, архимандрит Шишатовачки и пр.